

Nr 218.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående den allmänna bostadspolitikens organisation m. m.; given Stockholms slott den 2 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Sammanfattning.

I propositionen äskas anslag för det bostadspolitiska centralorgan med därtill hörande länsorgan, som enligt principbeslut av 1947 års riksdag fr. o. m. den 1 juli 1948 skall handhava den statliga verksamheten till främjande av bostadsförsörjningen. Anslag äskas jämväl för statens nämnd för samlingslokaler samt för bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler.

Det bostadspolitiska centralorganet föreslås tillkomma genom omorganisation av statens byggnadslånebyrå till ett centralt ämbetsverk, bostadsstyrelsen, uppdelat på fyra byråer — en kanslibyrå, en planeringsbyrå, en lånebyrå och en teknisk byrå — jämte en fristående social sektion. Ämbetsverket skall såsom chef ha en generaldirektör. Bostadsstyrelsen skall utom av generaldirektören och dennes ställföreträdare bestå av fem ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t.

I varje län inrättas ett nytt bostadspolitiskt organ, länsbostadsnämnd, vars chefstjänsteman, länsbostadsdirektören, är självskriven ledamot av nämnden.

Denna skall därjämte bestå av fyra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Länsbostadsnämndernas arbetsuppgifter förutsättas under budgetåret 1948/49 väsentligen begränsade till övertagande, i samband med egnahemsorganisationens upphörande den 1 juli 1948, av egnahemsnämndernas bostadspolitiska arbetsuppgifter. Länsbostadsnämnderna skola därefter successivt utbyggas i organisatoriskt hänseende för att kunna handhåva lån- och bidragsgivningen till en- och tvåfamiljshus på landsbygden och i stadssamhällen med högst 10 000 invånare. De skola jämväl beträffande nämnda kommuner handhåva familjebostadsbidragsgivningen och förvaltningen av beviljade lån och bidrag till en- och tvåfamiljshus. Frågan om ytterligare decentralisering av den statliga bostadspolitiken förutsättes senare komma att upptagas till övervägande.

Beträffande kommunernas organ för handläggning av löpande bostadspolitiska arbetsuppgifter föreslås, att förmedlingen av statliga lån och bidrag för bostadsändamål i princip skall åvila ett enda organ i kommunen, förmedlingsorganet. Förmedlingsorgan bör vara i stad drätselkammare och på landet kommunalnämnd, såvida kommunen icke finner skäl föreligga att antingen till förmedlingsorgan utse organ, som handlägger fastighets- och byggnadsfrågor, eller för ändamålet inrätta ett särskilt organ.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 2 april 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkterna 53—55, 61 och 62 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna följande anslag:

Till Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar, förslagsanslag ...	kronor	1 784 000
» » » Omkostnader, förslagsanslag »		300 000
» Länsorgan för den allmänna bostadspolitiken, förslagsanslag	»	1 000 000
» Statens nämnd för samlingslokaler, förslagsanslag	»	29 700
» Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler »		15 000

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

Inledning.

I sitt den 28 april 1947 överlämnade slutbetänkande, del II, (SOU 1947: 26) har *bostadssociala utredningen*¹ framlagt förslag rörande bl. a. organisationen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. Utredningen har härvid i huvudsak begränsat sig till att föreslå allmänna riktlinjer för utbyggandet av den bostadspolitiska organisationen. Med hänsyn härtill tillkallades, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juli 1947, fyra sakkunniga² att inom socialdepartementet biträda med utredning rörande den allmänna bostadspolitiks organisation. De sakkunniga — i det följande kallade *organisationssakkunniga* — ha den 22 januari 1948 överlämnat betänkande om den allmänna bostadspolitiks organisation (stencilerat).

¹ Bostadssociala utredningen, som tillsattes 1933 och med nämnda delbetänkande slutfört sitt uppdrag, bestod av följande ledamöter, nämligen byråchefen Bertil Nyström (ordförande), byggmästaren Olle Engkvist, arkitekten Sven Wallander, f. d. stadsarkitekten Sigurd Westholm samt professorn Uno Åhrén. Professorn G. Myrdal var intill den 9 november 1945 ledamot av utredningen. Som dess huvudsekreterare fungerade byråchefen Alf Johansson.

² Kommunaldirektören M. Andersson (ordförande), expeditionschefen E. Montell, ledamoten av riksdagens andra kammare Hj. R. Nilsson och direktören E. Törngren.

Över bostadssociala utredningens slutbetänkande, del II, i vad detta behandlar organisationen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål, samt över organisationssakkunnigas betänkande ha utlåtanden avgivits av följande myndigheter m. fl.

A. Statliga myndigheter, kommittéer m. fl.

Socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statens byggnadslånebyrå, statens hyresråd, medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, riksräkenskapsverket, konjunkturinstitutet, statens lönenämnd, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen, fullmäktige i riksbanken, överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län, länsarkitekterna i Kronobergs, Malmöhus, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs och Örebro län, Älvsborgs läns norra hushållningssällskap, egnahemsnämnderna i Södermanlands och Jönköpings län, Kalmar läns norra och Kalmar läns södra område, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands och Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs läns norra och Älvsborgs läns södra område, Skaraborgs, Värmlands, Väster-norrlands och Norrbottens län, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, svenska bostadskreditkassan, svenska jordbrukskreditkassan, decentraliseringsutredningen, 1947 års utredning för byggnadsfrågor, 1946 års vatten- och avloppssakkunniga, kommittén för stadsplane-väsendets omorganisation, 1947 års byggnadsstyrelseutredning och 1945 års bankkommitté.

B. Enskilda organisationer och företag.

Svenska bankföreningen, Sveriges industriförbund, svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges fastighetsägareförbund (dessa organisationer ha åberopat yttrande av en gemensamt tillsatt delegation, näringslivets bostadsbyggnadsdelegation; härutöver har fastighetsägareförbundet avgivit särskilt yttrande), svenska sparbanksföreningen, svenska byggnadsindustriförbundet, landsorganisationen i Sverige (L.O.), tjänstemännens centralorganisation (T.C.O.), Sveriges juristförbund, hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. (H.S.B.), hyresgästernas riksförbund, Sveriges lantbruksförbund, riksförbundet landsbygdens folk (R.L.F.), lantbruksförbundets byggnadsförening (L.B.F.), svenska arkitekters riksförbund (S.A.R.), Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund (S.V.R.), avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen.

C. Svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund samt följande kommuner.

1. Städer med mera än 10 000 invånare: Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Växjö, Karlskrona, Hälsingborg, Malmö, Halmstad, Göteborg, Borås, Skövde, Örebro, Västerås, Falun, Gävle, Sundsvall, Umeå.

2. Ett antal av övriga s. k. kvotorter, d. v. s. kommuner för vilka i samband med regleringen av byggnadsverksamheten fastställts bostadsbyggnadskvoter: Finspång, Atvidaberg, Ljungby, Kävlinge, Degerfors, Ludvika, Hudiksvall.

3. Följande landskommuner, som icke äro kvotorter: Skånela, Värmdö, Nikolai, Algutsboda, Urshult, Asarum, Mjällby, Ronneby, Tvååker, Västra Tunhem, Norra Råda, Stora Mellösa, Norberg, Orsa, Hofors, Själevad, Torp (Västernorrlands län), Arjeplog.

Över byggnadslånebyråns remissvar ha *statskontoret* och *statens lönenämnd* avgivit utlåtanden.

I det följande kommer vidare att behandlas dels en skrivelse från *byggnadslånebyrån* den 8 mars 1948, i den mån denna innefattar framställning om anslag till de statliga bostadspolitiska organens verksamhet under budgetåret 1948/49 dels ock en skrivelse från *statens nämnd för samlingslokaler* den 29 augusti 1947 med förslag till anslagsäskanden med avseende på nämndens verksamhetsområde. Över framställningarna har *statskontoret* avgivit utlåtanden.

I det följande kommer jag först att redogöra för de nuvarande bostadspolitiska organen och dessas arbetsuppgifter samt för vissa av statsmakterna redan fattade beslut ävensom bostadssociala utredningens och organisations-sakkunnigas förslag rörande ny organisation. Därefter behandlas mera allmänt och på grundval av organisations-sakkunnigas förslag frågan om fördelning av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna mellan central-, läns- och kommunala organ, varefter jag ämnar gå närmare in på organisationsfrågorna. Slutligen tagas anslagsfrågorna upp till behandling.

I. Den nuvarande organisationen.

Centrala organ.

Statens byggnadslånebyrå.

Byggnadslånebyrån tillkom 1933 men hade fram till de första krigsåren en förhållandevis ringa verksamhet. Sålunda var antalet befattningshavare så sent som den 1 januari 1942 blott 16. Sedan därefter större delen av bostadsbyggandet börjat att finansieras genom statliga stödåtgärder, har byrån successivt utvecklats kraftigt och omhänderhar numera en dominerande del av den offentliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. För byrån gäller instruktion den 4 december 1942 (nr 931; ändrad 717/1943 och 406/1944), enligt vilken byrån har att handlägga ärenden rörande främjandet av sådan bostadsförsörjning, som äger åtnjuta statligt stöd enligt kungörelserna om lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer, om statsbidrag till anordnande av pensionärs-hem samt om tertiärlån och tillägglån. Byrån har härjämte att fullgöra de övriga uppgifter, som Kungl. Maj:t överlämnar till byrån.

Byggnadslånebyrån består av en ordförande och chef samt högst sex av Kungl. Maj:t på viss tid förordnade ledamöter. Enligt instruktionen fördelas byråns arbete på tre avdelningar, nämligen kansliavdelningen, tertiärlåneavdelningen och sociala avdelningen. Byråns mångskiftande arbetsuppgifter

ha nödvändiggjort en uppdelning av kansliavdelningens arbete på fem förhållandevis självständiga underavdelningar: utredningsavdelningen, tekniska avdelningen, arkitektavdelningen, ombudsmannaexpeditionen och egentliga kansliavdelningen. Även tertiärlåneavdelningen är i viss utsträckning uppdelad; sålunda ombesörjes den ekonomiska granskningen av bostadshus på en särskild värderingsavdelning och frågor rörande tomtpriser samt revisionsärenden behandlas på olika, relativt fristående underavdelningar.

Arbetsuppgifterna å byggnadslånebyråns olika avdelningar och underavdelningar äro i huvudsak följande.

Egentliga kansliavdelningen handlägger framställningar till Kungl. Maj:t, remisser i allmänhet, lokalfrågor, personalärenden m. m.

Utredningsavdelningens uppgifter omfatta dels löpande statistiska utredningar såsom sammanställande av periodiska översikter av tertiärlåneverksamheten, insamlande och bearbetande av uppgifter om bostadsbyggandets omfattning i alla tätorter av betydenhet samt upprättande, med stöd av införskaffade uppgifter om befolkningsutveckling m. m., av förslag till årliga bostadsbyggnadskvoter (vilka utgöra en grundval för beviljandet av byggnadstillstånd för bostadshus), dels övrigt statistiskt utredningsarbete. Av det sistnämnda må nämnas inventeringar av tillgången på exploateringsfärdig tomtmark, undersökningar rörande bostadsbehovets framtida utveckling på olika orter, uppdragande av grundlinjer till bostadsförsörjningsplaner för ett antal kommuner samt bearbetning av på intervjumetod byggda bostadsmarknadsundersökningar.

Tekniska avdelningen handlägger ärenden avseende byggnadstekniska frågor, bedriver utrednings- och upplysningsverksamhet rörande konstruktioner m. m. särskilt med sikte på besparing av knappa materialslag, ombesörjer byggnadsteknisk granskning av projekt, för vilka lån sökas, bereder remissärenden rörande byggnadstillstånd och förtursrätt till inköp av vissa byggnadsmaterial samt utövar genom resande kontrollanter fortlöpande teknisk kontroll av byggnadsföretag, för vilka statslån sökts eller beviljats.

Arkitektavdelningen ombesörjer granskning av planlösningar, utarbetar normer för lägenhetsstorlekar och bedriver upplysningsverksamhet rörande ändamålsenliga planlösningar.

Ombudsmannaexpeditionen granskar säkerhetshandlingar, anmäler beviljade lån till statskontoret i och för utbetalning, vidtager erforderliga åtgärder i händelse av betalningsförsummelse, handlägger ärenden rörande omplacering av underliggande krediter och övertagande av lån vid försäljning av i byrån belånade fastigheter, kontrollerar att hyrorna icke överstiga de som villkor för lån fastställda beloppen samt verkställer tillsammans med tekniska avdelningen s. k. femårsbesiktning av belånade fastigheter.

Tertiärlåneavdelningen handlägger preliminära och slutliga ansökningar om tertiärlån och tillägglån till såväl flerfamiljshus som enfamiljshus.

Arbetet å avdelningen torde bäst belysas av en redogörelse för gången av ärendenas behandling. Sedan teknisk granskning av en preliminär ansökning

om tertiärlån verkställtts å arkitektavdelningen och tekniska avdelningen, överlämnas den till tertiärlåneavdelningen, där granskningen består i uppmätning av ritningar, granskning av tomtkostnad och driftkostnad, beräkning av byggnadskostnad, uppgörande av finansieringskalkyl samt hyressättning. Beslut meddelas sedan siffergranskning m. m. verkställtts. Sedan företaget färdigställtts, ingives slutlig låneansökning, som i princip behandlas på samma sätt. Befinnes det erforderligt med en mera ingående granskning av räkenskaperna för företaget, sker denna å revisionsavdelningen.

Sociala avdelningens uppgifter hänföra sig till den bostadssocialt motiveerade låne- och bidragsverksamheten till förmån för barnrika familjer samt pensionärer. Vissa av arkitektavdelningens, tekniska avdelningens och ombudsmannaexpeditionens arbetsuppgifter beträffande tertiärlåneärenden äro i fråga om de sociala låne- och bidragsformerna sammanförda inom sociala avdelningen.

Antalet befattningshavare var vid senaste årsskiftet å kansliavdelningen 123, å tertiärlåneavdelningen 107 och å sociala avdelningen 40 eller inalles i hela byggnadslånebyrån 270. I denna siffra ingå endast de befattningshavare, vilka avlönas enligt den för byrån fastställda löneplanen. Härutöver finnes bl. a. ett antal sakkunniga anställda dels för att fortlöpande biträda byrån, dels för att verkställa särskilda uppdrag.

Antalet beslut i låneärenden, såväl preliminära som slutliga, har under de senaste åren utgjort ca 21 000 per år, varav ca 18 000 avsett enfamiljshus och ca 3 000 flerfamiljshus.

Egnahemsstyrelsen.

För egnahemsstyrelsen, som sorterar under jordbruksdepartementet, gäller instruktionen den 7 juni 1940 (nr 593; ändrad 785/1941), enligt vilken styrelsen har att utöva ledningen av och kontrollen över statens utlåning för egnahemsändamål och övrig därmed jämförlig låne- och bidragsverksamhet samt över den statliga jordförmedlingsverksamheten för egnahemsändamål ävensom att själv omhänderväsa sådan verksamhet jämte jordanskaffningsverksamhet samt upplåtelse av arrendegnahem. Styrelsen skall medverka till ekonomiskt och socialt ändamålsenliga jordförhållanden samt verka för en förbättring av byggnadsbeståndet på landsbygden.

Egnahemsstyrelsen utgöres av en överdirektör och chef, de två byråcheferna samt fyra av Kungl. Maj:t förordnade särskilda ledamöter. Styrelsen är indelad på två byråer, allmänna byrån och jordanskaffningsbyrån, vartill komma ett byggnads- och ett kamrerarkontor.

På *allmänna byrån* handläggas ärenden rörande låne- och bidragsverksamhet, egnahemsorganisationens kassa- och redovisningsväsende, personalfrågor m. m.

Jordanskaffningsbyrån handlägger ärenden angående den statliga jordanskaffnings-, jordförmedlings- och arrendegnahemsverksamheten, angående bebyggande och iordningställande av fastigheter, som av staten i denna verk-

samhet försäljas eller upplåtas, frågor rörande storlek, ägosammansättning och värdering av egnahemsfastigheter samt angående förutsättningar för fastighetens användning för avsedda ändamål.

Byggnadskontoret, som är förhållandevis fristående, upprättar och granskar ritningar, arbetsbeskrivningar och kostnadsberäkningar, utarbetar normalplaner, ritningar och byggnadstekniska föreskrifter, handhar övervakningen av den byggnadsverksamhet, vartill lån eller bidrag beviljats, samt viss verksamhet avseende kollektiva tvätterier m. m.

Kamrerarkontoret svarar utom för kassarörelse, bokföring o. d. även för det statistiska arbetet.

Egnahemsstyrelsen har, som i fortsättningen närmare utvecklats, en lokal-förvaltning bestående av egnahemsnämnderna och egnahemsombuden. Av egnahemsnämnderna handläggas och avgöras flertalet låne- och bidragsärenden avseende bostäder, varför dessa ärenden i regel komma under egnahemsstyrelsens prövning endast när besvär anföras. Styrelsens väsentliga arbetsuppgifter beträffande lån och bidrag till bostäder bestå därför i att fördela anvisade medel, att genom anvisningar, inspektionsresor o. s. v. ge direktiv, att verka för en enhetlig tillämpning av gällande bestämmelser samt att öva tillsyn över egnahemsnämndernas verksamhet.

Styrelsen hade den 31 december 1947 inalles 56 befattningshavare, av vilka ungefärligen hälften var sysselsatt med bostadspolitiska arbetsuppgifter.

Övriga myndigheter.

Även andra myndigheter handlägga ärenden, som beröra bostadsförsörjningen. *Statskontoret* utbetalar av byggnadslånebyrån beviljade lån samt uppbär räntor och amorteringar. Ett tiotal personer äro sysselsatta med härav föranledda arbetsuppgifter. *Socialstyrelsen* handhar fortlöpande byggnads- och byggnadskostnadsstatistik samt verkställer och bearbetar allmänna bostadsräkningar och s. k. bostadsmarknadsenkäter. Stadsplanefrågor handläggas av *byggnadsstyrelsen* och frågor rörande bostadsinspektion och hälsovårdsstadgans tillämpning av *medicinalstyrelsen*. Ansökningar om byggnadstillstånd för bostadsbyggnadsföretag avgöras av Kungl. Maj:t eller av *arbetsmarknadsstyrelsen* efter föredragning av tjänstemän i byggnadslånebyrån. Teknisk utrednings- och forskningsverksamhet av betydelse för främjandet av förbättrade bostadsförhållanden bedrivs av ett flertal organ.

Lokala organ.

Kommunala förmedlingsorgan.

Byggnadslånebyrån saknar länsorgan. Enligt lagen den 10 juli 1947 om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande (nr 523) jämte tillämpningsbestämmelser (nr 1011) är emellertid kommun skyldig att genom lämpligt kommunalt organ förmedla lån och bidrag som beviljas av statens byggnadslånebyrå. Såsom särskild kommun räknas härvid municipalsamhälle

eller köping, som ej utgör egen kommun. Sagda förmedlingsskyldighet åvilar dock icke kommun, som vid ingången av år 1947 hade under 1 000 invånare, förutsatt att kommunen icke före nämnda års utgång förmedlat eller åtagit sig att förmedla lån och bidrag som beviljas av byggnadslånebyrån. Denna har alltså i flertalet kommuner ett *förmedlingsorgan*, i regel drätselkammaren resp. kommunalnämnden eller municipalnämnden. Det förekommer dock, att kommun uppdragit förmedlingsskyldigheten åt annat organ, t. ex. hälsovårdsnämnd, byggnadsnämnd eller en särskilt tillsatt bostadsnämnd.

Förmedlingsorganet företräder byggnadslånebyrån gentemot allmänheten; det mottager ansökningar om lån och bidrag, ger sökandena råd och anvisningar, biträder vid utbetalning av lån och bidrag samt uppbär räntor och amorteringar, vilka därefter inlevereras till statskontoret. Över alla ansökningar avger förmedlingsorganet yttrande. I flertalet fall bestå yttrandena av mera rutinmässiga uppgifter, men understundom erfordras ganska omfattande utredningar, t. ex. rörande tomtpriser eller hyresnivån på ett visst område. Förmedlingsorganet svarar vidare för de beviljade medlens rätta användning och har i enlighet härmed att ombesörja teknisk kontroll under byggnadstiden och att under lånetiden öva tillsyn över byggnaden, samt att, om hyreskontroll föreskrivits som lånevillkor, kontrollera hyrornas storlek.

De kommunala förmedlingsorganen ha under senare år i samband med byggnadsregleringen fått uppgifter vid sidan av de nämnda. Sålunda lämna de månatliga uppgifter, som ligga till grund för byggnadslånebyråns statistik över bostadsbyggandet i tätorterna. I kvotorterna äro de direkt inkopplade på handläggningen av byggnadstillståndsärenden rörande bostadshus, beträffande vilka de bl. a. yttra sig rörande angelägenhetsgraden. De lämna vidare uppgifter, som ligga till grund för beräkningen av de årliga bostadsbyggnadskvoterna. Härigenom har förmedlingsorganens verksamhet utvecklats i riktning mot en planering år för år av bostadsbyggandet och i viss utsträckning även mot en planering på längre sikt.

Egnahemsnämnderna och egnahemsombuden.

Enligt instruktionen för egnahemsstyrelsen med underlydande lokalförvaltningar skall för varje län i residensstaden finnas en *egnahemsnämnd*. I Skaraborgs län skall dock nämndens säte vara Skara samt i Göteborgs och Bohus län Uddevalla. Kalmar och Älvsborgs län äro uppdelade på två områden, sammanfallande med hushållningssällskapens verksamhetsområden och med egnahemsnämnder, utom i länens residensstäder, i Västervik och Borås. Egnahemsnämnds huvuduppgifter äro att handha utlåning för egnahemsändamål och övrig därmed jämförlig låne- och bidragsverksamhet samt att medverka i den jordanskaffnings- och jordförmedlingsverksamhet, som åligger egnahemsorganisationen, och över huvud taget biträda egnahemsstyrelsen med de arbetsuppgifter, som av styrelsen anförtros nämnden.

Egnahemsnämnd utgöres av fem ledamöter, av vilka fyra, däribland ordföranden, utses av Kungl. Maj:t; egnahemsdirektören är självskriven ledamot.

Förutom egnahemsdirektören finnes hos varje nämnd en egnahemskassör men i öfrigt ha nämnderna ganska varierande personalsammansättning. I de fyra nordligaste länen ha nämnderna en egnahemskonsulent och i dessa län jämte Värmlands län särskilda byggnadskontor. I fråga om verksamhetens omfattning visa nämnderna betydande skillnader, vilket bl. a. framgår därav, att nära hälften av deras sammanlagda personal är knuten till nämnderna i de fyra nordligaste länen. Antalet befattningshavare hos egnahemsnämnderna var vid senaste årsskiftet 252. Av egnahemsnämndernas totala arbetsuppgifter torde ungefär hälften avse bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden. Nämnderna utgöra det viktigaste ledet inom organisationen, medan de kommunala organen spela en förhållandevis underordnad roll.

För varje kommun finnes ett av egnahemsnämnden utsett *egnahemsombud*, vars arbetsområde dock kan omfatta mer än en kommun eller endast del av kommun. Ombudets uppgift är att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar, mottaga och granska inkommande ansökningar, med eget yttrande insända dessa till nämnden, verkställa besiktningar m. m.

Kommun må antingen välja två representanter att jämte egnahemsombudet bilda en *egnahemskommitté* med uppgift att biträda egnahemsnämnden och verka för egnahemsverksamheten inom kommunen eller ock uppdraga åt kommunalnämnden eller motsvarande organ att jämte egnahemsombudet handha dessa uppgifter.

Beträffande bostadsförbättringsbidragen och de därmed förbundna lånen, vilka tillkommo i och för en sanering av hygieniskt undermåliga bostäder på landsbygden, fungerar *hälsovårdsnämnden* som kommunalt förmedlingsorgan. Nämnden har sålunda att mottaga och granska ansökningar om lån och bidrag, att övervaka och inspektera ifrågakommande byggnadsarbeten m. m.

Kommuner, aktiebolag och ekonomiska föreningar kunna på vissa villkor antagas till förmedlare av bostadsegnahemslån. Denna verksamhet är av ganska ringa omfattning.

En närmare redogörelse för de nuvarande bostadspolitiska organen lämnas i bostadssociala utredningens slutbetänkande, del II, s. 346—388.

Låne- och bidragsverksamhetens fördelning mellan byggnadslånebyrån och egnahemsorganisationen.

Jag har icke ansett det påkallat att i detta sammanhang redogöra för bestämmelserna rörande låne- och bidragsverksamheten till bostadsförsörjningens främjande utan inskränker mig till att angiva, i vilka fall byggnadslånebyrån resp. egnahemsorganisationen har hand om verksamheten ifråga.

A. Byggnadslånebyrån.

1. Tertiärlån jämte tillägglån till flerfamiljshus.
2. Tertiärlån till enfamiljshus jämte kapitalsubvention i form av ränte- och amorteringsfri del av lånet.

3. Bostadsanskaaffningslån jämte tillägglån till a) hyresbostäder och b) egnahem för mindre bemedlade, barnrika familjer.
4. Familjebidrag till mindre bemedlade, barnrika familjer.
5. Särskilda bostadsrabatter, s. k. trekronorsbidrag.
6. Bidrag till anordnande av pensionärshem.

B. Egnahemsorganisationen.

1. Bostadsegnahemslån jämte tillägglån samt jordbruksegnahemslån, i vad det avser nybyggnad av bostadshus å jordbruksfastighet.
2. Arbetarsmåbrukslån jämte särskilt statsbidrag.
3. Förbättringsbidrag, nybyggnadslån och förbättringslån till bostadsförbättringsverksamhet på landsbygden.
4. Bidrag till fiskarbostäder.
5. Lantarbetarbostadslån och -bidrag.

De under A 2 och 3 a samt under B 1, 2 och 3 (viss del) nämnda lånen och bidragen ersättas fr. o. m. den 1 juli 1948 av ett nytt egnahemslån jämte kapitalsubvention i form av en räntefri stående del av lånet. Nya bestämmelser om familjebostadsbidrag till hushåll i lägenheter uppförda efter den 1 juli 1948 träda i kraft samma dag. Beträffande de nya bestämmelserna torde få hänvisas till propositionen nr 235/1947 (en sammanfattning finnes intagen å s. 130—135) och riksdagens skrivelse nr 493/1947. Vidare kommer jag senare denna dag att framlägga ytterligare förslag rörande låne- och bidragsverksamhetens utformning, vilka bestämmelser jämväl torde böra träda i kraft den 1 juli 1948.

II. Allmänna synpunkter på frågan om handhavandet av bostadspolitiken.

Vissa redan fattade beslut.

Den 28 december 1945 avgav bostadssociala utredningen första delen av sitt slutbetänkande (SOU 1945: 63), innefattande bl. a. allmänna riktlinjer för den framtida bostadspolitiken. Utredningens uppfattning i fråga om den bostadspolitiska målsättningen har föranlett uttalanden i propositionen nr 279 till 1946 års riksdag, vilka närmare utvecklats i propositionen nr 235 till 1947 års riksdag; riksdagen har anslutit sig till huvuddragen i det uppställda programmet.

I nämnda betänkande och propositioner ha även metoderna för programmens genomförande behandlats. I betänkandet framhålles, att de åtgärder som erfordras för att uppnå en avsevärd förbättring av bostadsförhållandena nödvändiggöras dels att hyrorna hållas på en sådan nivå att hushållen anse sig ha ekonomiska möjligheter att efterfråga de nyproducerade, rymliga och fullgott utrustade bostadslägenheterna, dels att produktionsinitiativ tagas i tillräcklig omfattning, dels att uppförandet av bostadshusen liksom förvaltandet av dessa blir ändamålsenligt.

För tillgodoseende av förstnämnda syfte har riksdagen åren 1946 och 1947 fattat beslut rörande nya former för den statliga låne- och bidragsverksamheten, varjämte, som redan antytts, ytterligare förslag torde komma att föreläggas innevarande års riksdag. Dessa låne- och bidragsformer innebära, att den ekonomiska bördan av subventioner och risktagande i huvudsak bäres av staten medan den för kommunernas del är begränsad till det minimum, som är nödvändigt för att säkra en god förvaltning av husen, samt till frivillig komplettering av det statliga stödet.

Enligt bostadssociala utredningen borde däremot de insatser från det allmänna sida, som erfordras för att de två sistnämnda syftena skola kunna uppnås, i huvudsak ankomma på kommunerna, vilka alltså skulle handha de organisatoriska, planläggande och initiativtagande uppgifterna. Denna uppfattning ligger till grund för förslaget i proposition nr 259/1947 till lagstiftning rörande kommunernas bostadspolitiska uppgifter (riksdagens skrivelse nr 480/1947). Den i ämnet utfärdade lagen den 10 juli 1947 (nr 523) om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande innebär i huvudsak följande.

1. Kommun äger ställa medel till förfogande att användas till åtgärder i syfte att nedbringa inom kommunen bosatta personers kostnader för anskaffande eller innehav av en fullvärdig bostad.

2. Kommun är skyldig att förmedla lån och bidrag, som utgå av statsmedel i syfte att främja bostadsförsörjningen, samt även i övrigt att biträda vid handhavandet av den statliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsförsörjningsändamål i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer. Från denna skyldighet kan Kungl. Maj:t helt eller delvis befria mindre kommun.

3. Kommun med mera än 10 000 invånare samt kommun, beträffande vilken Kungl. Maj:t med hänsyn till bebyggelsens snabba utveckling eller andra särskilda omständigheter så föreskrivit, skall till ledning för kommunens framtida åtgärder med avseende å bostadsproduktionen uppgöra bostadsförsörjningsplan efter samråd med vederbörande statliga myndighet. Planen skall i huvudsak ligga till grund för bostadsproduktionen inom kommunen och ny plan upprättas, om mera väsentliga avvikelser erfordras.

Beträffande kommunernas under 2. nämnda skyldighet att biträda vid den statliga lån- och bidragsgivningen anföres i propositionen nr 259, att den närmare omfattningen därav torde böra fastställas av Kungl. Maj:t sedan ständpunkt tagits till organisationsfrågorna. I andra lagutskottets över propositionen avgivna utlåtande, nr 53, som av riksdagen godkänts, framhålles i denna fråga, att kommunerna icke böra belastas med alltför kostnadskrävande och betungande uppgifter, vilket dock icke borde utesluta, att avgörandet av ett stort antal detaljspörsmål skulle kunna avlastas från den centrala myndigheten å kommunerna.

I förutnämnda proposition nr 235/1947 (s. 22—29) ha principiella synpunkter anförts på frågan om den allmänna bostadspolitikens organisation. Dessa torde kunna sammanfattas på följande sätt. Samtliga arbetsuppgifter i

fråga om bostadsförsörjningen som ankomma på egnahemsorganisationen — alltså även i vad de avse bostäder på jordbruksfastighet — böra överflyttas till den bostadspolitiska organisationen. Byggnadslånebyrån bör omorganiseras och givas formen av ett permanent statligt verk. Handhavandet av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna bör i största möjliga utsträckning decentraliseras. Statliga länsorgan böra sålunda inrättas med uppgift att stå kommunerna till tjänst med råd och anvisningar i skilda avseenden, att handha vissa kontrollerande uppgifter samt att i viss omfattning besluta i låne- och bidragsärenden. Det föreligger ett uppenbart behov av bostadspolitiska organ i kommuninstansen, vilka böra ingå i den kommunala administrationen. Det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen bör åligga ett enda organ. Då omläggningen av den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen är avsedd att genomföras den 1 juli 1948, bör den nya bostadspolitiska organisationen byggas upp snarast möjligt.

Vid behandlingen av propositionen uttalade statsutskottet (utl. nr 244), att handläggningen i länen av ärenden rörande lån och bidrag till jordbrukets bostäder borde ankomma på lantbruksnämnderna. Första kammaren biföll vad utskottet hemställt medan andra kammaren följde förslaget i propositionen. Efter sammanjämkning enade sig kamrarna om yttrande av innebörd, att det vid förberedande av detaljerade förslag rörande såväl den bostadspolitiska som den jordbrukspolitiska organisationen ytterligare borde övervägas vilka organ som lämpligen skulle omhändervärd jordbrukets bostäder. Oavsett hur frågan komme att lösas, borde behovet av och möjligheterna till effektivt samarbete mellan de blivande lantbruksnämnderna och länsbostadsnämnderna beaktas. Tillräckliga skäl syntes knappast föreligga att skilja bebyggelsen i landsbygdens tätorter från länsbostadsnämnderna (statsutskottets memorial nr 254). I övrigt godkände riksdagen (skrivelse nr 493) nyss refererade riktlinjer för de bostadspolitiska organens uppbyggnad.

I propositionen nr 75 till 1947 års riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. har föreslagits, att egnahemsstyrelsen skall sammanslås med lantbruksstyrelsen samt att den lokala egnahemsorganisationen skall slopas och nyinrättade lantbruksnämnder övertaga egnahemsnämndernas arbetsuppgifter. Vad nu sagts skulle dock icke avse den av egnahemsorganisationen bedrivna bostadsförbättringsverksamheten, som förutsattes bli övertagen av de bostadspolitiska organen. Förslaget har godtagits av riksdagen.

Bostadssociala utredningens organisationsförslag.

Som nämnts i det föregående har bostadssociala utredningen i huvudsak begränsat sig till att föreslå allmänna riktlinjer för utbyggandet av den bostadspolitiska organisationen. I det följande lämnas en översikt av förslaget (slutbetänkandet, del II, s. 389—471).

Utredningen föreslår inrättande av ett permanent centralt organ för bostads-

politiken kallat *bostadsstyrelsen*. På detta organ anför utredningen vissa allmänna synpunkter, vilka kunna sammanfattas på följande sätt.

1. I bostadsstyrelsen bör inordnas dels hela den verksamhet byggnadslånebyrån f. n. bedriver med de förändringar, som betingas av statsmakternas beslut rörande ändrade former för lån och bidrag eller bostadspolitiska åtgärder i övrigt, dels den låne- och bidragsverksamhet för bostadsändamål, som f. n. handhas av egnahemsstyrelsen. Frågan om i vilken ordning ärenden rörande lån och bidrag till bostäder på jordbruksfastighet skola handläggas lämnas dock öppen.

2. Bostadsstyrelsen bör utrustas med stadsplaneteknisk sakkunskap för att tillgodose ett redan kännbart och i framtiden med säkerhet växande behov av sakkunnig granskning och rådgivning i främsta rummet i sammanhang med större bostadsbyggnadsprojekt under kommunal ledning samt med saneringsföretag. Härvid förutsättes, att samarbete sker med byggnadsstyrelsen eller det organ, som i framtiden kan komma att handlägga frågor rörande den allmänna samhällsplaneringen.

3. I frågor rörande tillämpningen av hälsovårdsstadgans bostadsparagrafer samt bostadsinspektionens organisation och verksamhet förutsättes samarbete med medicinalstyrelsen.

4. Särskild vikt anses böra läggas vid samverkan mellan bostadsstyrelsen och det organ för tekniskt-ekonomiska utredningar i husbyggnadsfrågor, statens byggnadsinstitut, vars inrättande föreslagits av en särskild kommitté.

5. Inom bostadsstyrelsen bör organiseras en särskild avdelning för frågor rörande gemensamhetsanläggningar, till vilken även bör överföras den verksamhet för gemensamma tvättinrättningar, som bedrivs inom egnahemsstyrelsens byggnadskontor. Den tekniska och ekonomiska granskningen av byggnadsprojekt, för vilka lån och bidrag sökas hos statens nämnd för samlingslokaler, anses även lämpligen böra utföras inom bostadsstyrelsen.

6. Det omfattande utredningsarbete, som nu utföres av byggnadslånebyråns utredningsavdelning, delvis i samarbete med kommunerna, förutsättes komma att fortsätta. Socialstyrelsens och byggnadslånebyråns löpande byggnadsstatistik föreslås bli samordnad och förlagd till bostadsstyrelsen, som jämväl bör handha arbetet med byggnadskostnadsindex.

7. Bostadsstyrelsen bör utrustas med egen kameralförvaltning och dragningsrätt å statsverkets checkräkning.

8. Bostadsstyrelsen bör vara tillsynsorgan beträffande kommunernas bostadsförsörjningsplaner samt leda den verksamhet, som de av utredningen föreslagna statliga länsorganen för bostadspolitiken skola bedriva.

Vad härefter angår bostadsstyrelsens organisation, anser utredningen, att denna till väsentlig del bör grundas på byggnadslånebyråns nuvarande organisation. Härvid borde den differentiering av arbetsuppgifterna på underavdelningar som ägt rum inom byrån kunna vara vägledande för bostadsstyrelsens byråorganisation. Betydande modifikationer finge dock vidtagas. Dessa vore främst betingade dels av överföringen av vissa av den nuvarande egna-

hemsorganisationens arbetsuppgifter till de bostadspolitiska organen, dels av det därmed sammanhängande uppbyggandet av en länsorganisation för bostadspolitiken. Omorganisationen av byggnadslånebyrån och överförandet av vissa delar av egnahemsstyrelsens arbetsuppgifter till det bostadspolitiska centralorganet borde verkställas samtidigt med att den nya centrala organisationen för jordbrukets rationalisering genomfördes.

Beträffande den utsträckning, i vilken beslut av styrelsen skola kunna överklagas hos Kungl. Maj:t, föreslår utredningen följande. Alla ärenden rörande beviljande av lån för bostadsbyggnadsändamål samt sådana bidrag, som kunna i eller utan kombination med lån utgå till enskilda för ny- och ombyggnad eller förbättringsarbete, böra slutligt avgöras av bostadsstyrelsen. När det däremot gäller frågor av den karaktär, att de kunna sägas angå förhållandet mellan bostadsstyrelsen och kommunerna, bör rätt att överklaga bostadsstyrelsens beslut föreligga. Såsom exempel anföras frågor rörande den allmänna hyresbestämningen, tomtpriser och frågor sammanhängande med kommunernas ansvarsåtaganden beträffande statliga lån. Ärenden rörande sådana bidrag, som ha karaktär av statsbidrag till kommunerna att av dessa förvaltas för bostadssociala ändamål (pensionärshemsbidrag samt de årliga beloppen för familjebostadsbidrag och trekronorsbidrag), böra avgöras av Kungl. Maj:t liksom också frågor, som angå en kommuns allmänna ställning i låne- och bidragshänseende, såsom i fråga om tilläggs lån enligt 1946 års tertiärlånekungörelse.

Bostadsstyrelsen bör såsom chef ha en på viss tid förordnad generaldirektör. Ärenden av principiell räckvidd eller i övrigt av större vikt böra avgöras av styrelsen, som bör utgöras av ledamöter, vilka av Kungl. Maj:t särskilt utsetts för uppdraget. Utredningen understryker betydelsen av att inom styrelsen beredes rum för personer, som äro väl förtrogna med landsbygdens förhållanden samt med kommunal verksamhet. Detta borde emellertid icke utesluta, att befattningshavare i chefsställning inom verket av Kungl. Maj:t förordnades till ledamöter av styrelsen.

I fråga om bostadsstyrelsens byråorganisation är utredningen av den uppfattningen, att antalet byråer icke lämpligen kan vara mindre än sex, nämligen en kanslibyrå, en utrednings- och planeringsbyrå, en teknisk byrå, en värderingsbyrå, en egnahems- och bidragsbyrå samt en kameral eller lånebyrå. Byråcheferna föreslås placerade i lönegrad A 30 (=Ca 33) utom cheferna för tekniska byrån och värderingsbyrån, vilka anses böra vara högkvalificerade tekniker med placering i lägst lönegrad C 8 (=Cp 14).

Med hänsyn till de bestående uppgifter, som komma att åvila det centrala bostadspolitiska organet, är det enligt utredningens uppfattning ofrånkomligt att för bostadsstyrelsens del de tryggare anställningsformer och de med tjänsten förenade allmänna förmåner, som gälla inom reglerade verk, komma till användning. Bostadsstyrelsen borde därför, såvitt angår dess permanenta arbetsuppgifter, organiseras som övriga statliga verk med bestående uppgifter.

Utredningen föreslår inrättandet av *länsbostadsnämnder* med uppgift att under bostadsstyrelsen handlägga ärenden rörande lån och bidrag för bostadsändamål samt därmed förbundna frågor på den egentliga landsbygden och i mindre samhällen. För detta förslag anföras två skäl. För det första förutsätter, när det gäller landsbygdens bostadsbyggande, ett tillgodoseende av lokaliseringssynpunkten dels lokalkännedom utöver det mått, som rimligen kan samlas i ett centralorgan, dels ett nära samarbete med andra till länen eller jämförliga administrativa områden knutna organ med planerande funktioner. För det andra föreligger, när det gäller bostadsbyggandet på landsbygden och i mindre samhällen, behov av ett närmare till hands varande organ för rådgivning och kontroll än centralorganet. Länsbostadsnämnderna kunna ur denna synpunkt uppfattas såsom gemensamma förmedlingsorgan för smärre kommuner, vilka enligt sakens natur ha mindre utvecklad administrativ kapacitet, när det gäller planerande, rådgivande och kontrollerande funktioner, och vilkas planering av bebyggelsen måste ses i ett sammanhang, som går utöver den egna kommunens gränser.

Utredningen har funnit den lämpligaste ordningen vara, att kommuner med mer än 10 000 invånare, som skola vara skyldiga att uppgöra plan för bostadsförsörjningen, i förmedlingsverksamheten stå i direkt förbindelse med centralorganet, medan de övriga kommunernas förmedlingsverksamhet inordnas under länsorganen.

Vad beträffar den ordning i vilken beslut om lån och bidrag för bostadsändamål böra fattas, föreslår utredningen att samtliga ärenden från de kommuner som skola stå i direkt förbindelse med centralorganet avgöras centralt. Beträffande övriga, d. v. s. det stora flertalet kommuner, där bebyggelsen övervägande sker i form av en- och tvåfamiljshus och där saneringsproblemet väsentligen är en fråga om förbättring eller ersättning av sådana mindre hus, föreslår utredningen för framtiden den ordningen, att länsorganet fattar beslut i alla ärenden utom sådana som gälla flerfamiljshus, vilka senare med länsorganets yttrande vidarebefordras till centralorganet för granskning och beslut.

Med hänsyn till att effektiva länsorgan icke kunna inrättas omedelbart, föreslår utredningen i vad det gäller sistnämnda kommuner, att tills vidare under en övergångstid länsbostadsnämnderna skola slutligt avgöra endast ärenden rörande lån och bidrag till byggnadsföretag, vilkas kostnader beräknas icke överstiga 10 000 kronor, medan nämndernas beslut i ärenden, som avse byggnadsföretag med högre kostnader, skola underställas centralorganet.

Beträffande de kamerala uppgifterna har utredningen funnit det ändamålsenligt med en arbetsfördelning mellan centralorgan och länsorgan, som motsvarar uppdelningen av kommunerna i två huvudgrupper i fråga om behandlingen av låne- och bidragsärenden. Utredningen föreslår därför, att kassareörelsen, förvaringen av säkerhetshandlingar och övriga kamerala uppgifter handläggas centralt inom bostadsstyrelsen, när det gäller låne- och bidragsverksamhet inom sådana kommuner, vilkas förmedlingsorgan stå i direkt för-

bindelse med centralorganet, medan nämnda uppgifter i övrigt decentraliseras och ombesörjas av länsbostadsnämnderna i huvudsaklig överensstämmelse med den ordning, som f. n. gäller inom egnahemsorganisationen, och i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare anvisningar. Av praktiska skäl borde den kamerala förvaltningen ombesörjas av länsorganen även beträffande sådana ärenden, som föreslagits skola gå vidare från länsorganen till centralorganet för granskning och beslut (låne- och bidragsärenden rörande flerfamiljshus) resp. under en övergångstid för underställande av beslut.

Efter övergångstiden skulle länsbostadsnämnderna i huvudsak ha följande uppgifter:

att stå kommunerna och allmänheten till tjänst med upplysningar och anvisningar rörande den statliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål och överhuvud söka främja en planmässig förbättring av bostadsförhållandena,

att från kommunala förmedlingsorgan, som icke stå i direkt förbindelse med centralorganet, d. v. s. flertalet landskommuner och mindre stadssamhällen, mottaga ansökningar om lån och bidrag för ny- eller ombyggnad samt förbättring av bostäder,

att — med undantag för ansökningar rörande flerfamiljshus, vilka vidarebefordras till centralorganet — låta verkställa granskning ur tekniska, ekonomiska och lokaliseringssynpunkter av de byggnadsföretag, för vilka lån och bidrag sökas, samt av de sökandes personliga och ekonomiska förhållanden, som kunna vara förutsättningar för erhållande av lån och bidrag,

att fatta beslut om sådana lån och bidrag,

att tillse, att erforderlig kontroll av byggnadsföretaget sker,

att efter kontroll av säkerhetshandlingar o. s. v. till förmedlingsorganet utbetala beviljade låne- och bidragsbelopp,

att förvara säkerhetshandlingar, tillse att säkerheten ej genom vanvård o. d. förlorar i värde samt handlägga ärenden rörande övertagande av lån, omläggning av amorteringsplan och liknande frågor, som kunna uppstå under lånets löptid, samt

att från förmedlingsorganet mottaga inbetalade räntor och amorteringar samt verkställa erforderliga indrivningsåtgärder.

Utredningen förutsätter vidare, att länsbostadsnämnderna skola utöva tillsyn över familjebostadsbidragsverksamheten i de kommuner, som i sin förmedlingsverksamhet icke ha direkt förbindelse med centralorganet.

Efter att ha understrukit betydelsen av samarbete mellan länsbostadsnämnderna och de föreslagna länsorganen för jordbrukspolitiken, lantbruksnämnderna, upptar utredningen till diskussion frågan om behovet av byggnadsteknisk sakkunskap inom den bostadspolitiska länsorganisationen och finner, att en betydande del av behovet av dylik sakkunskap skulle kunna tillgodoses genom samarbete mellan länsbostadsnämnderna och lantbruksförbundets byggnadsförening men att därutöver byggnadsteknisk och byggnadsekonomisk expertis måste stå till förfogande inom nämnderna, i synnerhet med tanke

på uppgiften att granska kostnadsberäkningar. Denna expertis borde utgöras av för lantbruksnämnder och länsbostadsnämnder gemensamma tjänstemän, vilka, oberoende av huruvida ärenden rörande bostäder på jordbruksfastighet komme att förläggas till länsbostadsnämnderna eller till lantbruksnämnderna, i första rummet borde knytas till länsbostadsnämnderna.

Mellan länsbostadsnämnderna och andra organ med uppgifter av betydelse för samhällsplaneringen och för bostadsbyggandets utveckling borde samverkan äga rum i den formen, att representanter för dessa andra organ deltog i länsbostadsnämndernas behandling av frågor av större vikt, som rörde deras verksamhetsområden. De borde därvid äga rätt att delta i nämndernas överläggningar men ej i deras beslut.

Dylik ställning såsom sakkunnig i länsbostadsnämnden borde beredas länsarkitekten, överlantmätaren, de under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen arbetande distriktsingenjörerna, en representant för länsarbetsnämnden samt förste provinsialläkaren. Den av utredningen i samband med behandlingen av frågan om saneringen av stadssamhällenas bebyggelse föreslagna länsbostadsinspektören, som skulle knytas till länsstyrelsen och arbeta med förste provinsialläkaren som förman, borde vara föredragande inom länsbostadsnämnden i frågor, som berörde både inspektionens och nämndens verksamhet.

Utredningen förutsätter, att frågorna om länsbostadsnämndernas sammanställning, personalorganisation o. s. v. skola hänskjutas till fortsatt utredning, och begränsar sig i denna del till följande allmänna synpunkter. Det synes utredningen icke finnas skäl att — på sätt som gäller beträffande exempelvis länsarbetsnämnderna — inom länsbostadsnämnderna bereda rum för partsrepresentation. Nämnderna föreslås bestå av fem ledamöter, nämligen nämndens cheftjänsteman — direktören — såsom självskriven och fyra, däribland ordföranden, av Kungl. Maj:t på viss tid förordnade. Vikten av att förtrogenhet med kommunernas arbete blir företrädd inom nämnden jämte allsidiga insikter i de bostadssociala problemen understrykes. Direktören bör ha samma ställning och löneförmåner som direktörerna i andra statliga länsnämnder. Därest direktören icke besitter tekniska kvalifikationer, bör en assistent med sådana kvalifikationer finnas knuten till nämnden för att ombesörja den byggnadstekniska och byggnadsekonomiska granskningen. Länsbostadsnämndernas personalorganisation bör icke bindas vid ett för alla nämnder lika fastställt antal befattningshavare utan anpassas efter erfarenhetsmässigt givna, från län till län varierande behov.

Utredningen diskuterar ingående innebörden av de *bostadspolitiska arbetsuppgifter för kommunerna*, som följa av lagstiftningen om skyldighet för samtliga kommuner, med möjlighet till undantag för små kommuner i avvakten på genomförandet av förestående kommunsammanslagning, att förmedla statliga lån och bidrag för bostadsändamål samt för vissa kommuner att upprätta långsiktiga bostadsförsörjningsplaner.

Utredningen upptager vidare till behandling frågan om behovet av kommunal bostadsförmedling men anser sig icke böra föreslå vare sig obliga-

toriskt inrättande av dylik förmedling eller en lagstiftning rörande förmedlingstvång på hyresmarknaden. Utredningen understryker emellertid starkt betydelsen av att kommunerna upprätta bostadsförmedlingskontor, vilkas verksamhet förutsättes kunna utgöra ett viktigt led i kommunernas allmänna bostadspolitik.

Utredningen upptager slutligen frågan om behovet av speciella bostadspolitiska organ i kommunerna. Utredningen finner behovet av större tillgång på tekniskt och administrativt kompetent arbetskraft för handhavandet av de växande uppgifterna uppenbart och finner det angeläget, att de bostadspolitiska verksamhetsgrenarna sammanföras inom ett och samma kommunala organ. Enligt utredningens uppfattning skulle inrättandet av speciella organ, *bostadsnämnder*, i kommunerna kunna innebära en viss garanti för en effektivare kommunal organisation.

Dessa nämnder skulle ha till huvudsaklig uppgift:

att ombesörja planeringen på kortare och längre sikt av bostadsförsörjningsverksamheten på orten,

att sköta förmedlingsverksamheten beträffande statliga lån och bidrag med allt vad därtill hör i förhållande till såväl den låne- och bidragssökande allmänheten som de statliga organen,

att handhava av kommunerna anvisade medel för bostadssociala ändamål,

att själva eller genom för ändamålet bildade bolag eller stiftelser ombesörja projektering, byggande och förvaltning av bostäder i allmännyttig regi samt eventuellt

att tjänstgöra som styrelse för kommunal bostadsförmedling.

Utredningen har emellertid kommit till den uppfattningen att det icke är lämpligt föreskriva obligatoriskt inrättande av särskilda bostadsnämnder i kommunerna, utan finner den för byggnadslånebyråns verksamhet gällande regeln, att förmedlingsorgan, där kommun ej annorlunda beslutar, är drätselkammare eller kommunalnämnd, lämplig även för framtiden.

Organisationssakkunnigas förslag.

Med utgångspunkt från av statsmakterna redan fattade principbeslut om inrättande av dels ett centralt organ för bostadspolitiken, av de sakkunniga kallat *bostadsstyrelsen*, dels statliga organ i länsinstansen, kallade *länsbostadsnämnder*, dels kommunala organ, kallade *förmedlingsorgan*, ha de sakkunniga till en mera principiell diskussion upptagit frågan, hur de bostadspolitiska arbetsuppgifterna böra fördelas dessa organ emellan. Härvid ha de sakkunniga var för sig behandlat de olika huvudgrupper, i vilka arbetsuppgifterna kunna indelas, nämligen *planering* av bostadsförsörjningen, *beviljande* av lån och bidrag samt *förvaltning* av lån och bidrag, innefattande även viss byggnadsteknisk kontroll. Såsom ett särskilt problem ha de sakkunniga behandlat frågan om organ för handläggning av ärenden rörande lån och bidrag till bostadshus å jordbruksfastighet. I det följande lämnar jag först en redo-

görelse för de sakkunnigas förslag i sistnämnda fråga och därefter för övriga förslag i nyss angiven ordning.

Ärenden rörande bostadshus å jordbruksfastighet.

De sakkunniga ha haft samråd med 1947 års centrala lantbrukskommitté angående lämpliga organ för handläggning av ärenden rörande bostäder å jordbruksfastighet, varmed här avses fastighet med en åkerareal överstigande en hektar. De sakkunniga föreslå, att dylika ärenden böra åvila länsbostadsnämnderna medan lantbrukskommittén förordat, att uppgiften bör åläggas lantbruksnämnderna utom så vitt angår lån och bidrag till tillfällig förbättring av bostadshus samt bostadsrabatter.

De båda kommittéerna ha även samrått om formerna för samarbetet mellan länsbostads- och lantbruksnämnder och ha härvid utformat följande alternativa förslag.

A. Organisationssakkunnigas förslag.

1. Vid upprättande av regionplaner för jordbruket böra representanter för de bostadspolitiska organen regelmässigt medverka. Vid behandlingen av mera allmänna frågor rörande regionalplaneringen böra lantbruksnämnderna samråda med länsbostadsdirektören eller ledamöter av länsbostadsnämnden. Planeringskommittéerna torde böra söka kontakt med representanter för förmedlingsorganet i de kommuner, som beröras av planeringen. Kommittéerna böra vidare kunna fortlöpande påkalla hjälp av expertis från länsbostadsnämnden vid bedömning av frågor som beröra bostäder.

2. Vid utarbetande av individualplaner för jordbruket bör vederbörande förrättningsman, då behov därav föreligger, samråda med såväl länsbostadsnämnden som vederbörande förmedlingsorgan.

3. Ansökningar om lån och bidrag, som avse antingen enbart förbättring av jordbruket eller enbart förbättring av bostaden skola insändas i det förra fallet till lantbruksnämnden, i senare fallet till förmedlingsorganet. I dylika ansökningar skall alltid angivas, huruvida sökanden har begärt eller har för avsikt att inom en nära framtid begära lån eller bidrag för förbättring jämväl av bostaden, resp. jordbruket. Ansökningar, som avse förbättring av såväl jordbruket som bostaden, böra kunna insändas antingen till lantbruksnämnden eller förmedlingsorganet. Man torde böra räkna med ett visst samarbete mellan förmedlingsorganen och lantbruksnämndernas ordsombud i vad det gäller råd och anvisningar till allmänheten beträffande upprättande av ansökan om lån och bidrag till förbättring av jordbruk och bostäder.

4. Vid behandlingen av ansökningar om lån och bidrag, som avse nybyggnad eller förbättring av bostad å jordbruksfastighet, skall länsbostadsnämnden samråda med lantbruksnämnden, vilken har att yttra sig om

a) lämpligheten ur jordbrukspolitiska synpunkter av att ifrågavarande förbättring av bostaden kommer till stånd,

b) huruvida omfattningen av bostadsförbättringen svarar mot jordbruksfastighetens framtida bärkraft, samt

c) huruvida den tekniska och arkitektoniska utformningen svarar mot den lånesökandes behov.

Även andra fall kunna förekomma, i vilka jordbrukspolitiska synpunkter böra beaktas, t. ex. icke-jordbruksfastighet, som omfattas av omregleringsplaner, eller skogsjordbruk och liknande. Uppgifter om förekomsten av dylika fastig-

heter böra lämnas av lantbruksnämnden till länsbostadsnämnden, vilken, då fråga om förbättring av bostad å dylik fastighet uppkommer, bör samråda med lantbruksnämnden.

Då det förutsättes, att bostadsstyrelsen kommer att medverka vid projekteringen av bostadshus, bl. a. genom utarbetande av typritningar, torde i vissa fall kontakt böra upprättas mellan lantbruksnämnderna och styrelsen. Då lantbruksnämnd och länsbostadsnämnd hävda skiljaktiga meningar, skall ärendet underställas bostadsstyrelsen, om så yrkas av lantbruksnämnden.

Frågan om samarbete mellan de två nämnderna i fråga om mera genomgripande omregleringar av jordbruk, större omskiften o. d. torde icke kunna lösas förrän i samband med pågående överarbetning av jorddelningslagstiftningen.

5. Då till en och samma fastighet lämnats såväl ett lån till förbättring av jordbruket som ett lån till förbättring av bostaden, bör placeringen av lånen ur säkerhetssynpunkt kunna ske på följande sätt. Lånet för förbättring av bostaden bör regelmässigt placeras i förmånsställning omedelbart efter lån för jordbrukets yttre och inre rationalisering. Såsom säkerhet för sistnämnda lån skall godtagas inteckning, liggande inom 100 % av det av lantbruksnämnden uppskattade marknadsvärdet för fastigheten efter vidtagna förbättringar med undantag för förbättringen av bostaden.

6. Det synes lämpligt att förvaltningen av lån och bidrag till jordbruksfastighet i det fall som angivits under 5. handhaves av lantbruksnämnderna.

7. Vid verkställande av byggnadsteknisk kontroll av hus (bostadshus, ekonomibyggnader o. s. v.) böra lantbruksnämnderna och länsbostadsnämnderna samarbeta, varvid det torde komma att visa sig ändamålsenligt att lantbruksnämnderna få utnyttja länsbostadsnämndernas byggnadskontrollanter.

B. Lantbrukskommitténs förslag.

Samarbetet vid regionalplanering och individualplanering synes böra utformas på samma sätt som enligt alternativ A. Även förfarandet vid ingivande av ansökningar bör bli detsamma.

Vid behandlingen av ansökningar avseende lån och bidrag till förbättring eller nybyggnad av bostadshus å jordbruksfastighet bör lantbruksnämnden pröva förekommande ärenden ur såväl jordbrukspolitiska som bostadssociala synpunkter. I vissa fall bör dock samråd äga rum med länsbostadsnämnden. Detta bör exempelvis ske, då ifrågasatt bostadsförbättringsåtgärd saknar betydelse ur jordbrukspolitisk synpunkt och sålunda främst bör bedömas ur bostadssociala synpunkter eller då väsentliga avvikelser ifrågasatts från föreskrivna normer för jordbrukets bostäder ur standardsynpunkt. Då dylika fall icke kunna avgränsas genom schematiska regler, torde det böra ankomma på lantbruksnämnden att själv bedöma, när samråd bör komma till stånd.

Då lantbruksnämnd och länsbostadsnämnd stanna i olika mening vid gemensamma överläggningar i bostadsförbättringsfrågor, bör ärendet på yrkande av länsbostadsnämnden underställas lantbruksstyrelsen.

Vad beträffar placeringen och förvaltningen av lån och bidrag behövas inga särskilda bestämmelser. Bostadsärenden böra sålunda i detta fall behandlas efter enahanda principer som övriga förbättringsåtgärder, vilka handhavas av lantbruksnämnderna.

Den byggnadstekniska kontrollen kan handhavas på samma sätt som enligt alternativ A.

Som motivering för det av dem förordade alternativet anföra organisations-sakkunniga.

Det framstår som angeläget att förutsättningar skapas för en enhetlig bedömning av bostadsfrågan för alla befolkningsgrupper, alltså även jordbrukarna. En dylik bedömning ur tekniska, ekonomiska och bostadssociala synpunkter av ärenden rörande lån och bidrag till förmån för bostadsförsörjningen synes kunna åvägabringas endast om samtliga bostadsärenden handläggas av de bostadspolitiska organen. Numera finnas ej några skäl, varför man icke skulle kunna bedöma jordbrukets bostäder efter samma grunder som övriga enfamiljshus. Det måste vidare för de kommunala bostadspolitiska organen, vilka i framtiden förutsättas komma att göra betydande insatser för främjande av bostadsförsörjningen, te sig irrationellt att i bostadspolitiska frågor nödgas biträda tvenne statliga länsorgan.

Lån och bidrag för nybyggnad eller genomgripande ombyggnad av bostadshus äro avsedda att beviljas inom 90 % av den godtagbara produktionskostnaden (med visst undantag). Bl. a. med hänsyn härtill ha de sakkunniga ansett det vara av utomordentlig vikt att prövningen av kostnaderna för de företag till vilka lån sökas blir tillförlitlig. De sakkunniga räkna fördenskull med att kvalificerade kostnadsgranskare skola knytas till länsbostadsnämnderna, att dessa skola utbildas inom bostadsstyrelsen, hålla ständig kontakt med denna och fortlöpande bli föremål för inspektion från dess sida. Kostnadsgranskningen i nämnderna skall ske på grundval av detaljerade anvisningar från styrelsen, vilken skall ha att lämna nämnderna fortlöpande uppgifter om kostnadsutvecklingen i olika delar av landet. Därest — såsom lantbrukskommittén förordar — vissa låneärenden skola kostnadsgranskas av lantbruksnämnderna, komma möjligheterna till översyn av kostnadsgranskningen i länen att avsevärt försvåras, varigenom risk uppstår för ojämnheter och felaktigheter. En tillfredsställande kontroll av hur lantbruksnämnderna tillämpa kostnadsgranskningsmetoderna skulle kräva en utvidgning av organisationsapparaten, vilken med hänsyn till det jämförelsevis ringa antalet bostadsärenden inom lantbruksnämnderna torde komma att bli oproportionerligt dyr. Över huvud taget synes det tveksamt, huruvida tillräcklig erfarenhet rörande kostnadsgranskning av bostadshus skulle kunna samlas inom lantbruksnämnderna. Antalet låneärenden avseende bostadshus torde nämligen bli synnerligen litet i flertalet lantbruksnämnder.

Lantbrukskommittén förordar, att ärenden rörande bostadsrabatter till olika hushåll med bostäder å jordbruksfastighet skola handläggas av länsbostadsnämnderna. De sakkunniga, som dela denna uppfattning, ha funnit att behandlingen av dylika ärenden, i vad det gäller jordbruksfastigheter, skulle kompliceras, därest lantbruksnämnderna skulle fatta beslut i frågor rörande lån och bidrag till bostadshus. I ett stort antal fall torde nämligen frågan om lån och bidrag till ny- eller ombyggnad av bostadshus få lov att avgöras samtidigt med frågan om bostadsrabatt till hushållet.

Då lantbruksnämnderna komma att erhålla omfattande arbetsuppgifter av jordbrukspolitisk natur, torde risk uppstå för att de bostadspolitiska synpunkterna icke skulle komma att vederbörligen beaktas inom lantbruksnämnderna.

Organisationssakkunniga redogöra härafter för lantbrukskommitténs motivering för alternativ B, som är följande.

Jordbrukets bostäder måste betraktas som en integrerande del av det ekonomiska företag, som jord och byggnader tillsammans bilda. Eftersom byggnadskostnaderna utgöra den ojämförligt största kapitalinvesteringen i företaget, är det av stor vikt, att dessa anpassas med hänsyn till jordbrukets bärkraft och sannolika utveckling. Den yttre rationaliseringen syftar till att med statens stöd kraftigt främja tillkomsten av bärkraftiga brukningsenheter

genom komplettering av ofullständiga jordbruk eller omarronderingsåtgärder. Dylika ingrepp inverka icke blott på fastigheternas behov av byggnader utan även på lokaliseringen av brukningscentrum. Om lantbruksnämnderna icke skulle ha rätt att besluta om lån och bidrag för uppförande av bostadshus å jordbruksfastighet, skulle deras möjligheter att befrämja sådan omarrondering, som blir beroende av flyttning av byggnader, betydligt försvåras. Sådana nybyggnads- eller genomgripande förbättringsarbeten, som företagas utan beaktande av planerna för den yttre rationaliseringen, skulle mången gång kunna komma att hindra dessa för avsevärda tider framåt. Det kan därför anses motiverat att rationaliseringsorganen, som under alla omständigheter skola omhändervä en väsentlig del av jordbrukets byggnadsfrågor — ekonomibyggnaderna — även handhåva statens stöd åt jordbrukets bostäder. Även många praktiska skäl tala för en dylik anordning. Härigenom skulle nämligen rationaliseringsorganen vid en omfattande utrustning av en jordbruksfastighet lättare kunna tillämpa en riktig angelägenhetsordning vid planläggningen av olika slags förbättringsåtgärder och smidigare anpassa investeringarna efter jordägarens ekonomiska möjligheter. Även ur allmänhetens synpunkt måste det te sig mest rationellt, att alla förbättringsåtgärder beträffande en och samma fastighet kunna prövas och avgöras av ett och samma organ.

Antalet ärenden, vid vilkas prövning enligt alternativ B samarbete mellan lantbruks- och länsbostadsnämnderna skulle erfordras, kan uppskattas till en femtedel av motsvarande antal enligt alternativ A. Med hänsyn härtill skulle ärendenas handläggning enligt alternativ B bli smidigare.

Fördelningen av arbetsuppgifterna mellan bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen.

De sakkunniga uttala, att vid en allmän bedömning av frågan om fördelning av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna hänsyn måste tagas till ett flertal omständigheter. Av betydelse vore sålunda dels de olika arbetsuppgifternas svårighetsgrad, dels möjligheterna att centralt resp. lokalt förfoga över erforderlig personal, dels behovet av direkt kontakt mellan allmänheten samt de kommunala och statliga bostadspolitiska organen, dels kostnaderna för en centraliserad resp. decentraliserad verksamhet.

En centraliserad handläggning av låne- och bidragsärenden vore förbunden med vissa fördelar. Den möjliggjorde sålunda en likartad behandling av ärenden från hela landet. Vid prövningen av ärenden kunde expertis av olika slag lätt anlitas. Ett betydande erfarenhetsmaterial rörande byggnads- och bostadsfrågor kunde samlas och bearbetas, varvid bl. a. värdefulla jämförelser mellan förhållandena i olika delar av landet kunde göras. Mot dessa fördelar kunde dock uppenbarligen vissa olägenheter ställas. Den önskvärda kontakten mellan det lånebeviljande organet, de kommunala organen och lånesökanden kunde knappast ordnas på ett tillfredsställande sätt. Upprätthållandet av en dylik kontakt måste bli tids- och kostnadskrävande. Centralorganet skulle ha svårt att i önskvärd utsträckning beakta lokala förhållanden. En nödvändig förutsättning för en decentraliserad verksamhet vore, att erforderlig sakkunskap stode till de lokala organens förfogande. I den mån verksamheten i ett lokalorgan hade ringa omfattning, bleve det å andra sidan svårt att effektivt utnyttja dylik sakkunskap.

De sakkunniga understryka, att de i sitt förslag lagt stor vikt vid samarbetet mellan de bostadspolitiska organen inbördes och med andra organ i de olika instanserna. I sistnämnda hänseende framhålles särskilt behovet av samarbete mellan länsbostadsnämnder samt lantbruksnämnder och organen för handläggning av ärenden rörande vattenförsörjning och avlopp ävensom mellan förmedlingsorganen samt byggnads- och hälsovårdsnämnder.

Planeringen av bostadsförsörjningen.

Beträffande planeringen av bostadsförsörjningen i hela landet anför de sakkunniga i huvudsak följande.

Det bostadspolitiska programmet på längre sikt kan karakteriseras som en rörlig långtidsplan. Såväl målsättningen för bostadspolitiken som metoderna för dess genomförande vila sålunda på vissa osäkra bedömningar; dessa avse den framtida utvecklingen av bostadsmarknaden, förhållandet mellan hyror och inkomster samt verkningarna på bostadsefterfrågan av skilda stödåtgärder. Med hänsyn härtill framstår det som nödvändigt att närmast bostadsstyrelsen fortlöpande följer utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna samt klarlägger förskjutningar i de framtida förutsättningarna för en allmän förbättring av bostadsförsörjningen. Styrelsen bör fördenskull dels handhava löpande statistik, avsedd att belysa utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna, dels verkställa de särskilda undersökningar beträffande denna utveckling som kunna betingas av läget, dels utföra beräkningar rörande det framtida bostadsbehovet och den framtida utvecklingen på bostadsmarknaden.

Av särskild betydelse synes vara att en tidsenlig, hela landet omfattande bostadsbyggnadsstatistik upplägges; i vad det gäller landsbygden torde man dock kunna begränsa statistiken till att avse ett representativt urval av landskommuner. F. n. upprättas bostadsbyggnadsstatistik inom såväl byggnadslånebyrån som socialstyrelsen. Det torde vara ett otillfredsställande förhållande, att två statliga organ insamla statistiskt material av samma eller likartad karaktär, även om materialets innehåll och syftet med dess införskaffande äro i vissa hänseenden olika. Utredningen finner för sin del en sammanslagning av socialstyrelsens och byggnadslånebyråns löpande byggnadsstatistik motiverad och föreslår, att en enhetlig löpande statistik rörande bostadsbyggandet med hänsyn till sin betydelse som instrument för vissa sidor av bostadspolitiken förläggas till bostadsstyrelsen. Den föreslagna omläggningen synes lämpligen böra genomföras fr. o. m. den 1 januari 1949. Insamlingen av de statistiska primäruppgifterna bör åvila förmedlingsorganen.

Under senare år har socialstyrelsen vid vissa tidpunkter för ett antal kommuner verkställt bostadsmarknadsenkäter. Dessa synas böra ersättas av en löpande bostadsmarknadsstatistik, förlagd till bostadsstyrelsen och omfattande bl. a. uppgifter rörande lägenhetsreserven.

Vidare synes inom bostadsstyrelsen böra sammanställas uppgifter rörande befolkningsrörelsen, hyresutvecklingen samt bidragsverksamheten för förbättring av särskilda hushållsgruppers bostadsförhållanden.

Sedan några år tillbaka inhämtar socialstyrelsen kvartalsvis uppgifter rörande byggnadsmaterialpriser och byggnadsarbetarlöner m. m., vilka läggas till grund för beräkning av byggnadskostnadernas förändringar. Dessa avse närmast ett flerfamiljshus i Stockholm och ett enfamiljshus på landsbygden samt redovisas i form av indextal. Byggnadslånebyrån har under den senaste tiden vidtagit förberedelser för att genom indexberäkningar fortlöpande kunna

följa byggnadskostnadsutvecklingen för bostadshus i ett femtontal städer i olika delar av landet. Byrån avser dels att ytterligare utvidga byggnadskostnadsstatistiken, dels att fortlöpande införskaffa och bearbeta uppgifter, belysande förändringarna även i driftkostnaderna för bostadshus. Byggnadslänebyrån samarbetar i denna fråga med vederbörande förmedlingsorgan. Kostnadsstatistiken, som är av stor betydelse bl. a. för den med lån- och bidragsgivningen sammanhängande kostnadsgranskningen, bör förläggas till bostadsstyrelsen.

I fråga om planeringen i de olika länen framhålla de sakkunniga, att ett ökat behov kommer att uppstå av uppgifter rörande bostadsförsörjningens utveckling, vilket betingas av att anvisade medel måste fördelas mellan länen. Vissa av de undersökningar varom här kunde bli fråga borde med fördel kunna utföras av vederbörande länsbostadsnämnd.

Vid en bedömning av frågan om arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som sammanhånga med planeringen i enskilda kommuner, anse de sakkunniga det naturligt att till utgångspunkt ta skyldigheten för större kommuner att upprätta bostadsförsörjningsplaner. Vissa av de undersökningar, som erfordrades för upprättande av dylika planer, borde med fördel kunna utföras av vederbörande kommun med biträde av särskild expertis inom bostadsstyrelsen. Styrelsen borde vidare biträda sådana mindre kommuner, vilka icke vore skyldiga att upprätta bostadsförsörjningsplaner, då behov komme att föreligga av särskilda undersökningar rörande bostadsförsörjningsläget och förutsättningarna för förbättring av detsamma.

Vad slutligen beträffar planeringen av enskilda bostadsbyggnadsföretag framhålla de sakkunniga, att det är av synnerlig vikt att garantier skapas för att strävandena att förbättra bostadsstandarden — och därvid även den byggnadstekniska standarden — vederbörligen främjas i samband med lån- och bidragsgivningen till förmån för bostadsförsörjningen. Två betydelsefulla skäl härför kunde åberopas, nämligen för det första att ett av syftena med stödet till bostadsbyggandet vore att höja bostadsstandarden, för det andra, att placeringen av de statliga lånen ur säkerhetssynpunkt vore sådan, att kravet på byggnadstekniskt fullgoda bostäder finge särskild betydelse. Beträffande bostadshus för vilka statliga lån och bidrag sökas borde därför granskning ur arkitektonisk och teknisk synpunkt verkställas av statligt organ. Det syntes praktiskt taget omöjligt att tillgodose samtliga länsbostadsnämnders behov av kvalificerade arkitekter och civilingenjörer för utförande av detta granskningsarbete. Uppenbart vore vidare att det vore oriktigt att för en uppgift, som kunde fullgöras av så jämförelsevis få personer som här vore fallet, anställa personal i varje länsbostadsnämnd. Ifrågavarande granskning borde därför handhas av bostadsstyrelsen. Då emellertid en central granskning vore förbunden med vissa olägenheter — svårigheter i vissa fall att beakta lokala synpunkter, understundom tidsutdräkt vid den erforderliga kontakten med lånesökanden — borde åtgärder vidtagas för att, särskilt i vad det gäller enfamiljshus, begränsa omfattningen av granskningsarbetet.

Åtgärder för att främja tillkomsten av byggnadstekniskt fullgoda bostäder måste utformas på sådant sätt att granskning från lånebeviljande organs sida kunde successivt minskas och ersättas av råd, upplysningar och anvisningar till lånesökanden redan i ett tidigt skede av planeringen av byggnadsföretaget. Härigenom ökades förutsättningarna för att krav beträffande den byggnadstekniska standarden skulle kunna tillgodoses; vidare kunde anledningar till irritation från sökandens sida i samband med prövning av låneansökan begränsas och ansökan behandlas snabbare. Det borde sålunda ankomma på bostadsstyrelsen att biträda förmedlingsorganen med råd, upplysningar och anvisningar i byggnadstekniska frågor.

Central förhandsgranskning av ritningar och tekniska beskrivningar till enfamiljshus borde icke ske beträffande hus, som vore avsedda att uppföras antingen enligt typritningar, godtagna av bostadsstyrelsen eller i nära anslutning till dylika ritningar. Under de senaste åren hade mer än hälften av enfamiljshusproduktionen varit grundad på typritningar. Bostadsstyrelsen borde främja tillkomsten av goda typritningar genom samarbete med kommuner som utarbetade typritningar, genom granskning av typritningar som framkommit från annat håll och slutligen genom att styrelsen själv utarbetade ritningar. Styrelsen borde också genom ständig kontakt med förmedlingsorganen kunna underlätta dessas rådgivningsverksamhet beträffande planeringen av byggnadsföretag. Konferenser i olika delar av landet rörande planeringsfrågor borde vid lämpliga tidpunkter anordnas av bostadsstyrelsen.

Byggnadsteknisk granskning av planerade ombyggnader av enfamiljshus borde i regel och frågor rörande tillfälliga förbättringar undantagslöst handhavas av länsbostadsnämnderna. I vissa ombyggnadsfall — t. ex. då mera genomgripande ändring av planlösning åsyftas — borde styrelsen verkställa granskningen.

De sakkunniga framhålla angelägenheten av att bostadspolitik och samhällsplanering samordnas. Då full klarhet icke vunnits rörande omfattningen av kommunernas planeringsuppgifter och frågan borde lösas i samband med att förslag till organ för den allmänna samhällsplaneringen framläggas av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation, ha de sakkunniga endast anfört vissa allmänna synpunkter på problemets lösning. De sakkunniga anse det önskvärt att ledningen av såväl samhällsplaneringen som bostadsplaneringen och förmedlingsverksamheten inom en kommun anförtros åt ett enda organ, som lämpligen borde uppdelas på två avdelningar. Därest detta icke vore möjligt, borde en fortlöpande kontakt upprätthållas mellan de organ som svara för de två formerna av planering.

Beviljande av lån och bidrag.

De sakkunniga förorda en avsevärt längre driven decentralisering av handläggningen av ärenden rörande lån och bidrag till bostadshus än den av bostadssociala utredningen föreslagna. Förslaget innebär i princip, att

alla dylika ärenden skola avgöras av länsbostadsnämnderna. En så långt gående decentralisering är enligt de sakkunniga möjlig endast under följande fyra förutsättningar:

Den förberedande granskningen av planlösningar, konstruktioner och tekniska beskrivningar, inbegripande även en allmän bedömning av den ekonomiska sidan av projekten, förläggas till bostadsstyrelsen.

En normalisering av produktions- och driftkostnadsberäkningarna genomföres, så att bostadsstyrelsen kan lämna länsbostadsnämnderna konkreta anvisningar rörande dessa beräkningar.

Varje länsbostadsnämnd utrustas med minst en kvalificerad kostnadsgranskare och erhåller tillgång till erforderlig juridisk sakkunskap.

Länsbostadsnämnderna beredas möjlighet att beträffande svårbedömbara ärenden antingen inhämta råd och anvisningar från bostadsstyrelsen eller till denna överlämna dylika ärenden för prövning och avgörande.

De sakkunniga förutsätta, att ärenden avseende mycket stora projekt och ärenden, som ur belåningssynpunkt äro svårbedömbara, skulle komma att överlämnas till bostadsstyrelsen. Någon indelningsgrund för gränsdragningen mellan ärenden, som böra avgöras centralt resp. lokalt, bör icke uppställas enligt de sakkunniga, som i denna fråga anföra följande.

Gränsdragningen bör göras beroende av länsbostadsnämndernas bedömning i varje enskilt fall. Härigenom vinnas två fördelar: dels kommer bostadsstyrelsen icke att i onödan belastas med ärenden, som mycket väl kunna avgöras av länsbostadsnämnderna, dels kan ett ärende från vilken kommuntyp som helst och oberoende av företagets storlek bli prövat och avgjort av bostadsstyrelsen, om föreliggande omständigheter göra detta motiverat. De sakkunniga äro väl medvetna om den ansvarsfulla uppgift, som ålägges länsbostadsnämnderna genom att dessa erhålla frihet att själva bedöma, vilka ärenden som böra överlämnas till bostadsstyrelsen. Med hänsyn till den sakkunskap varmed nämnderna föreslås bli utrustade anse sig de sakkunniga emellertid kunna utgå från såväl att nämnderna icke onödigtvis komma att överlämna ärenden till bostadsstyrelsen som att de skola bli skickade att bedöma, när detta blir motiverat på grund av svårighetsgraden i fråga om vissa ärendens handläggning.

De sakkunniga föreslå, att länsbostadsnämnds beslut om överlämnande av ett ärende till bostadsstyrelsen icke skall fattas, förrän ärendet hos nämnden underkastats den ekonomiska granskning, som skall föregå nämndens egna lånebeslut. Styrelsen skulle alltså i regel kunna begränsa sin prövning till en bedömning ur belåningssynpunkt av den rutinmässiga granskningens resultat. Vidare föreslås, att bostadsstyrelsen skall slutligt avgöra ärenden, i vilka den meddelat preliminärt lånebeslut.

Beträffande prövningen av ärenden rörande familjebostadsbidrag konstatera de sakkunniga, att behov icke föreligger av mera kvalificerad byggnadsteknisk sakkunskap, samt förutsätta, att länsbostadsnämnderna i samråd med vederbörande kommun kunna avgöra hithörande frågor. I det troligtvis icke obetydliga antal fall, då redan i samband med förhandsgranskningen ställning måste tagas till frågan, huruvida en lägenhet uppfyller de för erhål-

lande av familjebostadsbidrag uppställda villkoren, borde dock avgörandet ligga hos bostadsstyrelsen.

Utbetalningen av familjebostadsbidrag och de därmed sammanhängande arbetsuppgifterna (kontroll av familjens sammansättning) borde åvila förmedlingsorganen. Den prövning av inkomsterna som skall ske vart femte år borde utföras av förmedlingsorganen, vilkas beslut i dylika frågor dock borde underställas länsbostadsnämnderna.

Frågan om formen för utbetalning av familjebostadsbidrag innesluter åtskilliga administrativa problem; de förslag som föranledas härav kommer jag senare denna dag att framlägga i samband med ytterligare förslag rörande läne- och bidragsverksamhetens utformning.

Vad slutligen angår prövningen av ärenden rörande trekronorsbidrag, ha de sakkunniga, med hänsyn till att ifrågavarande bidragsverksamhet under budgetåret 1947/48 har en i viss mån försöksbetonad karaktär, icke ansett sig kunna närmare bedöma, hur denna bör ske i framtiden. De sakkunniga anse, att förslag till fördelning mellan kommunerna av anvisade medel för verksamheten tills vidare böra uppgöras av bostadsstyrelsen och beslut i frågan meddelas av Kungl. Maj:t.

I vad det gäller frågan om rätten att anföra besvär över beslut i läne- och bidragsärenden må nämnas, att de sakkunniga föreslå, att besvär skola kunna anföras hos bostadsstyrelsen över länsbostadsnämndernas beslut i läne- och bidragsärenden samt att bostadsstyrelsens beslut icke få överklagas utom i två särskilda fall, det ena avseende vissa kommunala bidrag, det andra avseende fördelningen mellan stat och kommun av vissa förluster. De sakkunniga anse, att — om nämnderna utrustas med kvalificerad personal och samarbetet mellan styrelsen och nämnderna bedrives på sätt de sakkunniga förordat — risk icke torde föreligga för att besvärsrätten skall mera allmänt utnyttjas och göra decentraliseringen illusorisk.

Förvaltningen av lån och bidrag.

Arbetsuppgifter rörande förvaltningen av lån och bidrag samt därmed sammanhängande verksamhet anse de sakkunniga i allt väsentligt böra åvila länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen även i sådana fall där bostadsstyrelsen meddelat beslut i ärendet.

De sakkunniga uppehålla sig särskilt vid den byggnadstekniska kontrollen, som borde åläggas förmedlingsorganen i fråga om såväl inspektion av pågående arbeten och slutbesiktning som kontroll under de statliga lånens löptid. Därest förmedlingsorganet saknade möjlighet att själv svara för kontrollen, borde densamma verkställas av länsbostadsnämnden. Bostadsstyrelsen borde utfärda anvisningar rörande bl. a. omfattningen av erforderlig kontroll och inspektion; därvid borde tillses, att kommunerna icke åsamkades oskäligen kostnader genom alltför stränga krav på kontrollen. I anvisningar från styrelsen borde angivas lämpliga former för samordning av olika kommunala organs (byggnadsnämnds, hälsovårdsnämnds o. s. v.) inspektion av bostadsbyggande

och bostäder ävensom anvisas lämpliga vägar för ett samarbete beträffande kontrollen mellan olika mindre kommuner. Utöver förmedlingsorganens kontroll syntes bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna behöva verkställa viss kontroll i form av stickprovsundersökningar, inspektion av enstaka hus, då särskilda omständigheter så påkallade, samt fortlöpande mera ingående inspektion av ett begränsat antal hus i syfte att ge underlag för en bedömning ur byggnadsteknisk synpunkt av olika byggnadsmaterials egenskaper.

Enligt gällande lånekungörelser skall slutbesiktning av byggnadsföretag, som finansierats med hjälp av lån och bidrag beviljade av statens byggnadslånebyrå, verkställas av särskilda förrättningsmän. De sakkunniga föreslå, att förmedlingsorganens beslut rörande förrättningsmän skola fastställas av länsbostadsnämnderna.

De sakkunnigas förslag i övrigt beträffande förvaltningsfrågor kan sammanfattas på följande sätt.

På bostadsstyrelsen skulle ankomma:

att lämna länsbostadsnämnderna råd och anvisningar beträffande förvaltningen av beviljade lån;

att granska säkerhetshandlingar hos länsbostadsnämnderna och revidera dessas räkenskaper.

På länsbostadsnämnderna skulle ankomma:

att till förmedlingsorganen utbetala lån;

att uträkna ränte-, amorterings- och annuitetsbelopp;

att från förmedlingsorganen mottaga inbetalade ränte-, amorterings- och annuitetsbelopp;

att svara för pantvård m. m.;

att biträda förmedlingsorganen i frågor rörande familjebostadsbidrag.

På förmedlingsorganen skulle ankomma:

att till låntagare utbetala lån;

att avisera ränte-, amorterings- och annuitetsbelopp;

att till länsbostadsnämnderna förmedla inbetalade ränte-, amorterings- och annuitetsbelopp;

att inkassera förfallen fordran;

att utbetala familjebostadsbidrag och trekronorsbidrag.

Arbetsuppgifternas fördelning under de närmaste åren.

Organisationssakkunniga understryka, att om en ökad decentralisering av den bostadspolitiska verksamheten skulle framstå som motiverad, följer icke därav att en dylik organisatorisk omläggning kan genomföras omedelbart. De sakkunniga uttala, att det icke synes möjligt att redan nu närmare bedöma hur lång övergångstiden kommer att bli men räkna med att decentraliseringen bör genomföras stegvis, dels därigenom att ärenden rörande enfamiljshus flyttas ut i länen innan förutsättningar härför föreligga även beträffande flerfamiljshus, dels därigenom att ärendena flyttas ut länsvis allteftersom vederbörande länsbostadsnämnd kunnat utrustas med erforderlig sakkunskap.

Ärenden rörande mindre förbättring av bostadshus torde, säga de sakkunniga, böra prövas av länsbostadsnämnderna redan fr. o. m. den 1 juli 1948. Förvaltningen av intill den 1 juli 1948 och därefter, tills decentraliseringen genomförs, av bostadsstyrelsen beviljade lån och bidrag bör enligt de sakkunniga fördelas mellan länsbostadsnämnderna. Detta kunde dock icke ske omedelbart utan finge beräknas ta viss tid i anspråk. De sakkunniga uppskatta den tid, som skulle åtgå för den successiva avvecklingen av vissa delar av byggnadslånebyrån och det motsvarande uppbyggandet av länsbostadsnämnderna, till 3—5 år. Därvid förutsattes, att särskilda åtgärder vidtagas för att underlätta och påskynda decentraliseringens genomförande.

De sakkunniga anse, att statskontorets medverkan vid förvaltning av lån, beviljade av byggnadslånebyrån, bör upphöra. Det borde emellertid av praktiska skäl ifrågasättas, om icke statskontorets medverkan borde tas i anspråk under ytterligare någon tid.

I detta sammanhang torde jag slutligen få redogöra för de sakkunnigas uppfattning angående de frågor som sammanhånga med egnahemsorganisationens upphörande den 1 juli 1948. De sakkunniga uttala följande.

Egnahemsnämndernas förvaltning av beviljade lån synes böra övertagas av länsbostadsnämnderna. Därest lån och bidrag till bostäder å jordbruksfastighet efter den 1 juli 1948 skola beviljas av lantbruksnämnderna, böra emellertid dessa övertaga förvaltningen av beviljade lån till dylika bostäder. Beträffande en del av de redan beviljade lånen och bidragen gäller, att de icke komma att vara utbetalda den 1 juli 1948, emedan vederbörande företag då ännu icke äro färdigställda, delvis kanske icke ens påbörjade. De sakkunniga vilja ifrågasätta, om icke förvaltningen av sistnämnda lån och bidrag under en kortare övergångstid kunde ombesörjas av lantbruksnämnderna samt om icke dessa likaledes under en kortare övergångstid kunde svara för pantvärden och förvaltningen i övrigt i fråga om redan beviljade lån. De sakkunniga förutsätta härvid, att lantbruksnämnderna bli förlagda till samma orter som egnahemsnämnderna och i regel komma att övertaga dessas valv för förvaring av säkerhetshandlingar samt en del av egnahemsnämndernas nuvarande personal. Hos egnahemsnämnderna ineliggande, ännu icke avgjorda ansökningar om lån och bidrag till bostadsförbättring torde däremot den 1 juli 1948 böra övertagas av länsbostadsnämnderna. Lantarbetarbostadslån (jämte bidrag) äro avsedda att tills vidare beviljas enligt nu gällande grunder. Förvaltningen av de redan beviljade lånen till lantarbetarbostäder torde fr. o. m. den 1 juli 1948 böra sammanlösas med förvaltningen av de lån, som intill sagda tidpunkt beviljats av byggnadslånebyrån. Vad beträffar det fortsatta beviljandet av lån och bidrag till lantarbetarbostäder, vilja de sakkunniga föreslå, att verksamheten decentraliseras, varvid hälsovårdsnämndernas och egnahemsnämndernas hittillsvarande medverkan vid handläggningen av dessa ärenden skulle komma att ersättas med förmedlingsorganens medverkan och länsbostadsnämndernas prövning och beslut (med därav betingad ändring i nu gällande författning). I den mån en omedelbar decentralisering av denna verksamhet icke befinnes lämplig, torde den till en början få övertagas av bostadsstyrelsens lånebyrå. I detta sammanhang uppstår frågan om eventuell överflyttning av viss personal, som handlagt ärenden rörande lantarbetarbostäder, från egnahemsstyrelsen till bostadsstyrelsen. Skulle ärenden rörande bostäder å jordbruksfastighet komma att avgöras av de jordbrukspolitiska organen, kommer beviljandet av lantarbetarbostadslån jämte bidrag att övertagas av dessa organ.

Inom egnahemsstyrelsens byggnadskontor handhaves f. n. viss verksamhet, avseende kollektiva tvätterier. De sakkunniga föreslå, att denna verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1948 överföres till bostadsstyrelsens tekniska byrå ävensom att den personal, som f. n. anlitas i verksamheten, tills vidare anställs å sagda byrå mot arvode, där icke extra ordinarie anställning lämpligen finnes kunna ifrågakomma.

Yttrandena.

Den förutsatta *omorganisationen av de bostadspolitiska organen fr. o. m. den 1 juli 1948* har i det övervägande antalet remissyttrandena lämnats utan erinran. I vissa yttranden förordas emellertid under olika motiveringar att ställningstagandet till organisationssakkunnigas förslag uppskjutes.

Fullmäktige i riksbanken anföra sålunda följande.

Fullmäktige äro icke beredda att nu taga ställning till frågan om den framtida organisationen av låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål. Därest statsmakterna icke skulle finna det möjligt att helt uppskjuta den organisatoriska omläggningen av bostadspolitiken — för vilket dock enligt fullmäktiges mening starka skäl tala i rådande läge — anse fullmäktige, att åtminstone låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål bör bibehållas vid den nuvarande organisationen och alltså tills vidare handhas av de myndigheter som f. n. handlägga dessa ärenden.

Statskontoret anser, att förutsättningar för genomförande av det i princip beslutade bostadsprogrammet f. n. knappast torde föreligga. Enligt statskontorets uppfattning finns det all anledning att upptaga frågan om den bostadspolitiska målsättningen till förnyad allvarlig prövning. Skulle nämnda prövning resultera i ett uppskov med programmets genomförande, förefaller det statskontoret foljdriktigt, att även frågan om bostadspolitikens organisation ställs på framtiden.

Näringslivets bostadsbyggnadsdelegation håller före, att man icke bör utgå från att det skall vara erforderligt, lämpligt eller möjligt att för framtiden upprätthålla de bostadspolitiska stödåtgärderna i deras nuvarande eller i princip beslutade utsträckning. Goda skäl kunde därför anföras för att statsmakterna icke nu på detta område borde binda sig för en fast och permanent organisation, vars arbetsuppgifter icke ens i nuvarande läge kunde fullständigt överblickas och vars framtida verksamhet endast vore vagt och ofullständigt antydd.

Hyresrådet anser, att det varit lyckligt, om den slutliga utformningen av den bostadspolitiska organisationen kunnat anstå till dess mera normala förhållanden på bostadsbyggnadsmarknaden inträtt men anser en organisation av icke krisbetonad karaktär erforderlig för genomförande av det bostadspolitiska programmet.

Även *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs och Hallands län, svenska byggnadsindustrieförbundet* samt en ledamot i *egnahemsstyrelsen* mena, att ställningstagandet till en omorganisation bör uppskjutas, tills normala förhållanden inträtt i förenämnda hänseende.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län och drätselkammaren i Halmstad ifrågasätta, huruvida det bostadspolitiska centralorganet måste givas karaktären av ett nytt centralt ämbetsverk.

I ett antal yttranden framhålles att utformningen av organisationen bör anstå, tills resultaten föreligga av andra pågående utredningar, som nära beröra byggnadsväsendet och samhällsplaneringen. Sålunda erinras om de betänkanden, som äro att förvänta från 1946 års markutredning, 1946 års vatten- och avloppssakkunniga, 1947 års utredning för byggnadsfrågor, 1947 års byggnadsstyrelseutredning, kommittén rörande näringslivets lokalisering och kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation. De remissinstanser, som på anförda skäl föreslå uppskov, äro, förutom några kommuner, *länsstyrelserna i Östergötlands, Kristianstads, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, byggnadsstyrelsen, kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation, näringslivets bostadsbyggnadsdelegation, byggnadsindustriförbundet, Sveriges lantbruksförbund, riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund, avdelningen för väg- och vattenbyggnadsfrågor inom svenska teknologföreningen* samt ett antal *länsarkitekter*. Även *svenska arkitekters riksförbund* företräder samma uppfattning och uttalar, att en samtidig översyn över samtliga hithörande utredningar bör företagas för undvikande av att uppgifter av i huvudsak samma karaktär läggas under olika organ och för att möjliggöra en klar avgränsning av de olika organens verksamhetsområden, innan definitiva förslag föreläggas riksdagen beträffande de organ, som under en eller annan form skola handhava planerings- och byggnadsfrågor.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser, att man i första hand bör avvakta kommunindelningsreformens genomförande, enär man först därefter skulle kunna räkna med att landskommunerna i större utsträckning skola aktivt medverka i bostadspolitiken.

Förslaget att *särskilda länsbostadsnämnder skola inrättas* avstyrkes i några yttranden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser sålunda, att önskemålet om decentralisering av bostadspolitiken skulle kunna realiseras utan att några länsbostadsnämnder inrättades, om nämligen lantbruksnämnderna erhöile länsbostadsnämndernas befogenheter beträffande landsbygden och de mindre tätorterna medan i de större tätorterna kommunala organ ålades avsevärt vidgade bostadspolitiska uppgifter. *Egnahemsnämnden i Västernorrlands län* anser, att länsorganen böra utgöra särskilda avdelningar under lantbruksnämnderna.

Lantbruksförbundet håller före, att lantbruksnämnderna böra övertaga egnahemsnämndernas bostadspolitiska uppgifter under en övergångstid, tills organisationen utformas definitivt.

Statskontoret säger sig allvarligt ifrågasätta, huruvida länsnämnder över huvud taget böra inrättas. Ämbetsverket förordar, att samtliga förmedlingsorgan anknytas direkt till bostadsstyrelsen och att inom varje län anställas

ett antal bostadsstyrelsen underställda personer — förslagsvis benämnda byggnadskonsulenter — såsom kontaktmän, rådgivare och kontrollanter i byggnadslånefrågor för de mindre kommunerna. — Samma uppfattning kommer till uttryck i yttrandet från *drätselkammaren i Hälsingborg*.

Byggnadsstyrelsen uttalar, med hänsyn till att så många myndigheter i länsinstansen direkt eller indirekt äro verksamma på byggnadsväsendets område, att det icke minst ur allmänhetens synpunkt är i hög grad önskvärt, att antalet länsorgan icke utan synnerliga skäl ökas. Länsbostadsnämndernas personal komme icke att få den storleksordningen, att den icke skulle kunna utan svårigheter infogas i något befintligt organ. Enligt styrelsens mening ligger det närmast till hands, att beslutande organet i länsinstansen bleve länsstyrelsen icke minst på grund av de allmänna uppgifter på husbyggnadsväsendets område, som redan åvila länsstyrelserna. Ett tillräckligt lekmannainflytande är enligt styrelsen garanterat därigenom, att förmedlingsorganens ledamöter äro lekmän, vilka borde äga de bästa förutsättningar för att tillse, att de lokala synpunkterna bliva vederbörligen beaktade.

Även *länsstyrelsen i Uppsala län och avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen* uttala sig för förläggande av läsnämndernas arbetsuppgifter till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Hallands län ifrågasätter, med hänsyn till den långt drivna uppdelningen av den hithörande statliga verksamheten på skilda länsorgan, om icke, för undvikande av en alltför stor splittring, frågan om en allmän översyn av länsorganisationen borde upptas till prövning i ett större sammanhang. Även detta vore ett motiv för uppskov. Liknande synpunkter anföras även i andra yttranden.

Länsstyrelsen i Örebro län uttalar, att det förtjänar att övervägas, om icke den bostadspolitiska verksamheten skulle kunna handhas av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. I varje fall borde undersökas, huruvida ej länsarbetsnämndernas kamerala apparat kunde utnyttjas även för länsbostadsnämnderna.

Ett betydande antal remissinstanser har yttrat sig i frågan, huruvida länsbostads- eller lantbruksnämnderna böra besluta i ärenden avseende *lån och bidrag* till bostadshus å jordbruksfastighet. Frågan har också tagits upp till behandling i yttrandena över centrala lantbrukskommitténs betänkande rörande organisationen av verksamheten för jordbrukets inre och yttre rationalisering (SOU 1948: 2). Då förslag till lösning av spørsmålet kommer att framläggas i härvarande sammanhang, har jag, efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet, funnit lämpligt att här redogöra även för vad i denna del förekommit i sistnämnda yttranden.

I flertalet yttranden, som behandla nu ifrågavarande spørsmål, har lantbrukskommitténs förslag förordats. Härvid ha bl. a. följande synpunkter anförts.

Egnahemsstyrelsen uttalar tvekan, huruvida det är praktiskt genomförbart att ärenden rörande tillfälliga förbättringar av bostäder å jordbruksfastighet handläggas av länsbostadsnämnderna.

Egnahemsnämnden i Värmlands län påpekar, att lantbruksnämnderna torde få byggnadsteknisk sakkunskap till sitt förfogande och i flertalet fall komma att besitta en betydande erfarenhet angående jordbrukets byggnader genom övertagande av tjänstemän i egnahemsnämnderna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar, att samråd mellan centralorganen bör anbefallas, särskilt vad avser ärenden som på grund av skiljaktighet mellan länsorganens uppfattningar underställas högre instans.

Sparbanksinspektionen anför, att det möjligen är mest följdriktigt att lägga beslutanderätten hos lantbruksnämnderna men att yttrande bör infordras från vederbörande länsbostadsnämnd i varje ärende.

Även *svenska sparbanksföreningen* anser, att länsbostadsnämnderna böra yttra sig i samtliga ärenden.

Sveriges allmänna hypoteksbank anser, att den kreditbörda, som genom åtgärder för bostadsbyggande och bostadsförbättring kommer att belasta jordbruken, säkerligen ofta nog kommer att ställa den enskilde jordbrukaren inför oöverstigliga svårigheter samt att jordbruket i många fall icke utan särskilda subventioner förmår bära en skuldbelastning av sådan omfattning, som skulle krävas för tillgodoseende av den givna målsättningen på bostadsområdet. Den tryggaste och säkraste bedömningen av vad som i varje särskilt fall ur bostadssociala, ekonomiska och andra synpunkter kunde anses ändamålsenligt och försvarligt vore utan tvekan att finna hos lantbruksnämnderna.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att enahanda grunder visserligen böra gälla i fråga om bedömningen av bostäderna inom jordbruket och tätorternas bostäder, men att jordbrukarhushållets speciella karaktär av producenthushåll ställer särskilda krav i fråga om jordbrukarbostadens planläggning och inredning. Den senare kräver sålunda i regel större förvaringsutrymmen, större utrymmen för olika slag av inomhusarbeten samt rymligare kök än bostäder inom tätorterna. Därjämte måste, anser styrelsen, jordbrukets bostäder planläggas och utformas under nära hänsynstagande till övriga byggnadsfrågor, vilket endast synes kunna ske om frågor rörande såväl bostäder som ekonomibyggnader handläggas av ett och samma organ.

Lantbruksförbundet anser, att länsbostadsnämndernas omfattande bostadspolitiska uppgifter medföra risk för att de jordbrukspolitiska synpunkterna icke komma att bli tillräckligt beaktade vid deras handläggning av ärenden avseende bostäder på jordbruksfastighet. Då länsbostads- och lantbruksnämnderna för ett visst område i flera fall icke komma att ligga i samma stad, bör enligt förbundets mening antalet fall, där behov av samråd föreligger, begränsas till det minsta möjliga.

Lantbrukskommitténs förslag tillstyrkes vidare helt eller i huvudsak av statskontoret, riksräkenskapsverket, sjutton länsstyrelser, aderton egnahems-

nämnder, femton hushållningssällskap, svenska jordbrukskreditkassan, R. L. F. och lantbruksförbundets byggnadsförening.

Organisationssakkunnigas förslag förordas av *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Kopparbergs län, länsarkitekten i Malmöhus län, egnahemsnämnderna i Gotlands, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län* (i sistnämnda fall under förutsättning att länsbostadsnämnden förlägges till Uddevalla), *näringslivets bostadsbyggnadsdelegation, byggnadsindustrieförbundet, L. O. och H. S. B., svenska landskommunernas förbund samt Åtvidabergs, Norbergs, Algutsboda, Värmdö och Arjeplogs kommuner.*

Statens byggnadslänebyrå ansluter sig närmast till lantbrukskommitténs förslag, men byråns uppfattning skiljer sig i vissa hänseenden från kommitténs. Byråns förslag torde därför kunna betecknas som ett tredje alternativ. Det utvecklas av byrån på i huvudsak följande sätt.

Ansökningar om lån och bidrag, som avse antingen enbart nybyggnad eller förbättring — härmed avses även tillfällig förbättring — eller förbättring av såväl jordbruket som bostaden, skola ingivas till kommunens bostadspolitiska förmedlingsorgan, som skall vidarebefordra ansökningen till länsbostadsnämnden med eget yttrande över ansökningen, försävt den har avseende å bostaden.

Länsbostadsnämnden skall underkasta ärendet en teknisk, ekonomisk och bostadssocial bedömning på sätt förutsättes ske beträffande ansökningar om lån och bidrag för bostäder i allmänhet, vilket bl. a. innebär, att s. k. förhandsgranskning av byggnadsritningar och teknisk beskrivning skall ske.

Länsbostadsnämnden uträknar läne- och bidragsbelopp och översänder därefter ärendet till lantbruksnämnden, som efter prövning ur de synpunkter, den har att anlägga, fattar beslut i ärendet. Därest lantbruksnämnden i fråga rörande lånets storlek eller bostadens standard och utformning har en från länsbostadsnämnden avvikande mening, skall samråd mellan nämnderna äga rum. Hävda nämnderna skiljaktiga meningar, bör ärendet efter yrkande av länsbostadsnämnden underställas lantbruksstyrelsen, som efter bostadsstyrelsens hörande bör äga slutligt avgöra frågan.

Till förhinderande av att realitet blir illusorisk är det av synnerlig vikt, särskilt då fråga är om kombinerade lån, att det marknadsvärde (belåningsvärde), som åsättes fastigheten, blir i möjligaste mån tillförlitligt.

Förvaltningen av lån och bidrag för jordbrukets bostäder bör, därest byggnadslänebyråns här framlagda förslag accepteras, åligga lantbruksnämnderna.

Det synes byrån konsekvent och lämpligt, att ärenden rörande lån och bidrag för tillfällig förbättring av bostadshus å jordbruksfastighet samt lån och bidrag till lantarbetarbostäder, vilka investeringar böra bedömas ur såväl jordbrukspolitiska som bostadssociala synpunkter, behandlas på samma sätt som ärenden rörande egnahemslån till bostäder å jordbruksfastighet.

På länsbostadsnämnderna och förmedlingsorganen torde däremot böra ankomma att besluta om bostadsrabatter till jordbrukarfamiljer.

Härefter torde jag få behandla yttrandena i vad de angå *fördelningen av arbetsuppgifterna mellan bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan.*

I vissa yttranden förekomma mera allmänna uttalanden i nämnda fråga. Det helt övervägande antalet remissinstanser finner sålunda en decentralisering av den bostadspolitiska organisationen önskvärd; i ett icke obetydligt

antal yttranden uttalas, att det hade varit till fördel om decentraliseringen drivits än längre.

Svenska stadsförbundet uttalar allmänt, att kommunerna själva böra få ta ansvaret för den egna bostadspolitiken, vilket icke skulle bli fallet enligt organisationssakkunnigas förslag. Statsmakterna böra enligt förbundet endast ingripa i sådana fall där de kommunala resurserna visat sig otillräckliga. Förbundet påpekar, att förslaget innebär en utökning av förmedlingsorganens arbetsbörda, men anser, att några invändningar icke böra göras häremot. Ej heller från enskilda kommuner ha erinringar gjorts på denna punkt.

Stadskollegiet i Stockholm anser bl. a., att de större städerna böra anförtros de gransknings- och kontrolluppgifter, som sammanhånga med den statliga låne- och bidragsverksamheten.

Byggnadsindustriförbundet anser, att förslaget ger belägg för förbundets uppfattning att statsmakterna på ett olyckligt sätt sträva mot en utbyggnad av olika kontrollerande myndigheter, varigenom bostadsproduktionen berövas värdefull arbetskraft.

Vad härefter angår handhavandet av vissa planeringsfrågor har *byggnadslånebyrån* anslutit sig till vad organisationssakkunniga anfört rörande planeringen av bostadsförsörjningen i hela landet, i de olika länen och i de enskilda kommunerna. Byrån anser det angeläget, att den statistik rörande bostadsbyggandet m. m., som är förlagd till både byrån och socialstyrelsen, sammanföres och förlägges till bostadsstyrelsen; detta förslag tillstyrkes även av bl. a. *socialstyrelsen* medan erinringar mot detsamma icke förekommit.

Länsstyrelsen i Jönköpings län uttalar, att det varit tilltalande om även länsnämnderna kunnat anförtros direkta arbetsuppgifter i fråga om planering av bostadsförsörjningen i enskilda kommuner. *Egnahemsnämnden i Malmöhus län* anser, att en tjänsteman hos nämnden bör vara kompetent att lämna förmedlingsorganen å den egentliga landsbygden råd och anvisningar i enkla sådana planeringsfrågor, bl. a. emedan det kunde ifrågasättas, om bostadsstyrelsen kunde få möjlighet att över huvud taget syssla med mindre planeringsobjekt. Liknande åsikt har *egnahemsnämnden i Hallands län*.

Byggnadsstyrelsen understryker, att, för att enhetligheten icke skall äventyras, styrelsen även i fortsättningen bör vara det organ, å vilket det skall ankomma att — givetvis där så erfordras i samråd med bostadsstyrelsen — utfärda bestämmelser i byggnadstekniska frågor av allmän betydelse. Samma påpekande göres av *länsstyrelsen i Östergötlands län* och 1947 års *byggnadsstyrelseutredning*.

Egnahemsnämnden i Västernorrlands län menar, att länsnämnderna böra handha uppgiften att biträda förmedlingsorganen med råd och anvisningar i byggnadstekniska frågor.

De sakkunnigas förslag, att den s. k. förhandsgranskningen i huvudsak skall ske centralt, har mött kritik i många yttranden. Skiftande förslag till lösning av frågan ha framkommit; i några yttranden föreslås att gransk-

ningen helt eller delvis decentraliseras till länsbostadsnämnderna, i andra att länsarkitektkontoren tagas i anspråk för detta arbete och i återigen andra yttranden att kommuner, som ha egen sakkunskap på området, själva böra svara för granskningen.

Decentraliseringsutredningen anför i denna fråga följande.

Den föreslagna centraliseringen av ritningsgranskningen måste medföra risker för att granskningen blir standardiserad och schablonmässig så att tillbörlig hänsyn icke tages till föreliggande, av lokala förhållanden och klimatologiska skäl betingade olikheter i förutsättningarna. Centraliseringen medför även ökad skriftlighet och över huvud taget ett omständligare förfarande. Utredningen är medveten om att ritningsgranskningen förutsätter tillgång till allsidigt kvalificerad teknisk expertis, som svårigen kan vara tillgänglig för länsorganen. Emellertid vill utredningen ifrågasätta, om icke sådan expertis skulle kunna i erforderlig utsträckning utnyttjas för utarbetande inom centralorganet av råd och anvisningar samt föreskrifter av allmän natur, vilka skulle kunna tjäna lokalorganen till sådan vägledning, att den individuella ritningsgranskningen i regel skulle kunna verkställas av där tillgänglig sakkunskap. Mera komplicerade frågor borde givetvis, såsom de sakkunniga i annat avseende förordat, kunna av länsorganet underställas centralorganet.

Skulle den av utredningen förordade decentraliseringen jämväl av ritningsgranskningen icke genomföras, vill utredningen framhålla vikten av att frågan härom upptages till förnyad prövning sedan länsorganen efter någon tid skaffat sig ökade praktiska erfarenheter och därmed större kompetens för individuell ritningsgranskning efter riktlinjer från centralorganet.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför i huvudsak följande synpunkter i samma fråga.

Genom kravet på förberedande granskning har den av de sakkunniga föreslagna decentraliseringen i fråga om alla de ärenden, som skola undergå nämnda granskning — och dessa ärenden äro de mest betydelsefulla — blivit mera skenbar än verklig. Det reella avgörandet av ärendena kommer att ligga hos bostadsstyrelsen, och länsbostadsnämndernas befattning med desamma kommer att bliva av mera rutinmässig natur. Någon verklig decentralisering innebär icke en sådan ordning.

De byggande kunna ha rimliga anspråk på att på närmare håll än i huvudstaden erhålla kontakt med dem, som ha det verkliga inflytandet över ärendenas behandling. Detta framstår enligt länsstyrelsens mening än mera klart, om man betänker, att upprepade kontakter kunna bli nödvändiga, innan ett ärende förts fram till bästa möjliga lösning.

Vidkommande själva granskningen av olika projekt så kan det befinnas nödvändigt eller i varje fall högst önskvärt med en samverkan mellan det granskande organet och andra organ på samhällsplaneringens område. Dessa organ äro som regel ej att finna i huvudstaden utan ute i orterna, i kommunerna eller i länet. För att granskningen skall kunna ske så smidigt som möjligt är det av vikt att de berörda myndigheterna kunna komma i kontakt med varandra med största lätthet.

Skulle granskningen decentraliseras till länsbostadsnämnderna torde vara att förutse en väsentligt ökad kontakt mellan det granskande organet och allmänheten.

De olika företagen böra som regel slutgranskas inom vederbörande länsorgan och dessa böra utrustas med härför nödig expertis.

Även flera kommuner förorda, att all förhandsgranskning, skall ske hos länsorganen.

Lantbruksförbundet hävdar, att den av organisationssakkunniga föreslagna centraliseringen av granskningen av ombyggnadsprojekt, som innebära en mera genomgripande förändring av planlösningen, skulle vara synnerligen opraktisk, tyngande och kostsam, då i regel besök på platsen erfordras. Även nybyggnadsprojekt borde granskas av länsorganen, då en godkänd typritning omarbetas för att tillgodose den sökandes särskilda önskemål och behov. Samma uppfattning har *R.L.F.*

Byggnadslånebyrån ansluter sig till organisationssakkunnigas uppfattning, att den tekniska granskningen icke f. n. bör decentraliseras till länsorganen men framhåller, att en decentralisering även i fråga om detta granskningsarbete i varje fall bör sättas som mål. Beträffande den tekniska granskningen av enfamiljshus vore det angeläget med en snabb utflyttning i länsinstansen. Då det vore ogörligt att tillgodose samtliga länsbostadsnämnders behov av kvalificerade arkitekter och civilingenjörer för granskningsarbetet, vore det önskvärt, att granskningsuppgifter kunde överföras till utbyggda länsarkitektkontor. — Enligt byggnadslånebyrån torde det bli nödvändigt att kräva central granskning även av ombyggnadsföretag, där planlösningen visserligen i stort sett bibehålles men ombyggnadskostnaden dock är hög i förhållande till fastighetsvärdet. För sådana projekt kunde nämligen ett sämre resultat i förhållande till den ekonomiska insatsen från det allmänna befaras, än då det gällde mer genomgripande ändringar till lägre kostnad. Det borde ankomma på bostadsstyrelsen att fastställa hur gränsen borde dragas.

Enligt *1947 års utredning för byggnadsfrågor* finnes risk för att väsentliga olägenheter uppstå, om hela granskningen i princip skall handhas av länsorganen. För granskningen av större projekt skulle komma att fordras en mångsidig teknisk sakkunskap hos varje länsorgan eller sammanlagt i en knappast realiserbar omfattning. Utredningen framhåller som sin bestämda mening, att alla större projekt — förslagsvis dock till en början hus med mera än fyra lägenheter — böra granskas centralt medan mindre hus böra granskas lokalt.

Byggnadsstyrelsen anför, att det vore mindre rationellt att skilja mellan den ekonomiska och den arkitektonisk-tekniska granskningen på så sätt, att den förra sker hos länsorganen och den senare hos centralorganet. Styrelsen ifrågasätter, huruvida icke länsnämndernas behov av arkitektutbildad personal skulle kunna tillgodoses genom ett samarbete med länsarkitektkontoren eller eventuellt med någon privatpraktiserande arkitekt å platsen. Därigenom skulle förhandsgranskningen i sin helhet i regel kunna ske hos länsorganen. I de större städerna skulle byggnadsnämnderna kunna handha granskningen.

Egnahemsstyrelsen anför rörande förhandsgranskningen i huvudsak följande.

Anordningen med central granskning motiveras med att arkitekter och högskolebildade ingenjörer i allmänhet icke kunna knytas till länsbostadsnämnderna. Enligt egnahemsstyrelsens mening får dock detta förhållande icke undanskymma en fråga av större betydelse, nämligen att nu ifrågavarande granskningsarbete bör handhas av personer som stå i nära kontakt med lånesökandena och äga praktisk kännedom om de företag de skola bedöma.

Styrelsen är av den uppfattningen, att icke med nödvändighet högskoleexamen behöver uppställas som kompetenskrav för de befattningshavare, som skola omhändervärd den tekniska och arkitektoniska granskningen av förslagen. Styrelsen får i detta sammanhang erinra om att inom följande grenar av styrelsens verksamhet, nämligen bostadsförbättringsverksamheten enligt kungörelsen nr 464/1939 och den egentliga egnahemsverksamheten enligt kungörelsen nr 589/1940 byggnadshandlingarna nästan undantagslöst granskas hos egnahemsnämnderna. Den nu nämnda ordningen har, såvitt styrelsen kan bedöma, fungerat mycket tillfredsställande i de län, där byggnadskontor finnas inrättade vid egnahemsnämnderna, vilka kontor dock icke äro utrustade med kvalificerade arkitekter.

Egnahemsstyrelsen vill i detta sammanhang icke heller underlåta att framhålla, att den regel som de sakkunniga föreslagit för bedömande av om ritningarna skulle behöva granskas centralt eller icke, nämligen om projekten avse mera genomgripande ändringar i planlösningen, förefaller mindre välbetänkt. En sådan bedömningsgrund skulle ju medföra, att på lokalorganen överlättes att avgöra, huruvida icke en genomgripande ändring i planlösningen vore den ur bostadssociala synpunkter mest förmånliga lösningen av ett aktuellt ombyggnadsprojekt. Enligt styrelsens uppfattning utgör ett bedömande härav en mera kvalificerad uppgift än att granska ett förslag till ändrad planlösning.

Vidare torde förslaget om att underlätta granskningsarbetet genom att skänka prioritet åt vissa centralt utarbetade eller godkända typritningar gå vid sidan om själva huvudfrågan, som ju gäller ett bedömande av hur den länesökandes bostadsbehov bör tillgodoses med hänsyn till dennes speciella förhållanden och önskemål. Ett avgörande härvidlag fordrar, som ovan nämnts, direkt kontakt med den sökande, varvid det givetvis kan visa sig, att denne är betjänt med någon av de förefintliga typritningarna eller också, att så icke är förhållandet. Saknas denna kontakt och sökanden på förhand tillförsäkras godkännande av det förslag han kan komma att utvälja inom typritningsseriens ram, måste detta ofta komma att leda till icke önskvärda konsekvenser ur såväl boende- som miljösynpunkt. Det framstår därför såsom angeläget, att typritningarna icke undandragas de statliga organens prövning med avseende på lämplighet i det enskilda fallet.

Även egnahemsnämnderna i Malmöhus och Hallands län, flera kommuner samt länsstyrelsen i Kristianstads län hålla före, att granskningen beträffande enfamiljshus bör uppdragas åt länsbostadsnämnderna medan egnahemsnämnden i Västernorrlands län uttalar sig för förläggande av all byggnadsteknisk granskning till länsnämnderna.

Svenska arkitekters riksförbund säger sig ingalunda vara främmande för att det kan vara förenat med betydande svårigheter och även innebära en misshushållning med arbetskraft, om länsnämnderna skulle utrustas med kvalificerad sakkunskap för verkställande av den arkitektoniska och tekniska granskningen. Enligt förbundets mening bör den hos länsnämnderna föreslagna tekniska expertisen anknytas till länsarkitektkontoren, vilka böra fungera som tekniskt organ åt såväl länsbostads- som lantbruksnämnderna. Hur omfattande den erforderliga utbyggnaden av kontoren behövde bli, synes förbundet i väsentlig mån bli beroende av, hur de kommunala förmedlingsorganen uppbyggas. Om icke starka motiv kunde anses föreligga för inrättandet av ett särskilt bostadspolitiskt organ, syntes det mest effektivt, att de

bostadspolitiska frågorna handlades av byggnadsnämnderna. Med utnyttjande av länsarkitektinstitutionen och byggnadsnämnderna vunnos bl. a. den betydelsefulla fördelen, att bostadsbyggandet automatiskt samordnades med den allmänna samhällsplaneringen. Härtill kommo att flertalet företag komma att underkastas teknisk och arkitektonisk granskning av de organ, som enligt byggnadsförfattningarna ha uppsikt över planläggning och byggnadsväsende. För den byggande allmänheten, framhåller förbundet, måste det verka irrationellt och irriterande att ha granskningen och rådgivningen förlagda till olika organ.

Åtskilliga andra remissinstanser, såsom flera *länsstyrelser*, *länsarkitekter* och *kommuner*, *kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation*, *byggnadsstyrelseutredningen*, *byggnadsindustrieförbundet* och *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggnadsriksförbund*, ge uttryck åt liknande tankegångar. I dessa yttranden förordas, att granskningen överlämnas till länsarkitektkontoren eller till kommunala organ, närmast byggnadsnämnderna, eller att den uppdelas så, att större städer eller kommuner med egen expertis på området själva få ha hand om granskningen, medan för övriga kommuner arbetsuppgiften anförtros länsarkitektkontoren.

Stadskollegiet i Stockholm, som anser att granskningen bör omhänderhas av de kommunala organen, åberopar bl. a. följande uttalande av stadens fastighetskontor.

Den granskningsverksamhet, som förutsättes skola ske genom det statliga centralorganet, kan icke utan vidare anses tillfyllest. En granskning av projektet kan nämligen icke inskränkas till ett bedömande av företagen enbart ur tekniska och ekonomiska synpunkter utan måste även taga sikte på bostädernas ändamålsenliga planlösning, dagerbelysning, genomluftbarhet och trevnadsvärde. En granskning ur dessa vidare synpunkter kan svårligen på tillfredsställande sätt utföras av ett statligt centralorgan utan måste åvila de med de lokala förhållandena förtrogna kommunala organen.

Det förhållandet, att även kommunerna torde komma att vid sidan av den statliga kontrollen över nybyggnadsverksamheten utöva liknande kontroll över nybebyggelsen inom sina områden kommer att i vissa fall innebära ett onödigt dubbelarbete och kan — vilket synes vara det mest allvarliga — komma att leda till kompetenstvister samt på ett olyckligt sätt binda kommunerna i deras verksamhet på detta viktiga område. Detta gäller särskilt den s. k. förhandsgranskningen för sådana projekt, som avses skola finansieras med statliga lån eller bidrag. Fall kunna här tänkas uppstå, då det statliga organet ur sina synpunkter anser sig kunna godkänna projektet men där förmedlingsorganet, som skall äga yttra sig i dylika ärenden, finner skäl att med hänsyn till de speciella, lokala förhållandena, ställa strängare krav i något hänseende. Då kommunen är skyldig att förmedla de statliga lånen, skulle härvid den situationen kunna uppstå, att kommunen icke kunde förhindra att ett ur dess synpunkt i något hänseende olämpligt företag kommer till genomförande. Vidare skulle den av de sakkunniga föreslagna ordningen för granskningen av nybyggnadsprojektet kunna tänkas medföra att en kommun exempelvis förhindrades tillämpa en hustyp, som kommunen i fråga ansåge ur bostadssociala synpunkter önskvärd.

Ett dylikt beroende av det statliga centralorganet skulle även kunna få till följd ett slappnande intresse och bristande ansvar hos kommunerna, varigenom

riskerades att genomförandet av det bostadspolitiska program, som lagts till grund för den statliga låne- och bidragsverksamheten, försvårades eller äventyrades.

Stadskollegiet framhåller, att kommunerna böra tillerkännas vetorätt i fråga om bostäder, som ehuru de tillgodose uppställda minimikrav icke fylla vissa kommuners vedertagna anspråk på social standard.

I stort sett liknande uppfattning har *stadsförbundet*.

Statskontoret uttalar farhågor för att en centraliserad granskning lätt skulle kunna resultera i en centraldirigering av projekteringen av större delar av landets hyreshus med risk för likriktning av fastigheternas arkitektoniska utformning. Byggnadernas formgivning syntes därför böra överlämnas till den projekterande arkitekten under frihet och ansvar medan kravet på teknisk kontroll borde upprätthållas. Detta arbete syntes kunna begränsas, därest närmare kontakt kunde knytas mellan de bostadspolitiska organen och vederbörande arkitekter.

Kommunalnämnden i Västra Tunhems kommun anser, att de lokala organen böra verkställa förhandsgranskningen, då företaget i huvudsak överensstämmer med av centralorganet utarbetad typritning.

Vad angår *beviljande av lån och bidrag* har det övervägande antalet remissinstanser tillstyrkt organisationssakkunnigas förslag, att besluten i låne- och bidragsärenden i princip skola förläggas till länsinstansen. De erinringar som framkommit gå i stort sett ut på, antingen att ärenden rörande flerfamiljshus alltjämt böra prövas av centralorganet eller att större städer böra stå i direkt förbindelse med detsamma och alla ärenden från dessa kommuner sålunda prövas centralt.

H.S.B:s uttalande till förmån för central handläggning av ärenden rörande flerfamiljshus torde kunna sammanfattas på följande sätt.

Man måste befara, att de olika länsbostadsnämnderna icke skola kunna förvärva tillräckligt allsidig erfarenhet för att på ett tillfredsställande sätt kunna handlägga sina ärenden och ha möjlighet att hålla sig med så pass specialiserad personal som förutsättes. Man måste också ställa sig den frågan, om nämndernas personal kan antagas komma att förvärva en auktoritet som är tillräcklig för att hävda nämndens uppfattning, i den mån denna strider mot de åsikter som framföras av förmedlingsorgan och företag, vilka var för sig ha möjligheter att skaffa sig specialiserade biträden på olika områden och med stor praktisk erfarenhet. Man löper den risken, att olika nämnder få olika praxis och komma att tillämpa olika bedömningsgrunder och bör icke överdriva värdet av den enhetlighet som kan vinnas genom anvisningar och föreskrifter från centralorganet. Vissa ärenden komma på många gånger helt godtyckliga grunder att prövas och avgöras centralt, andra åter länsvis. Man kan befara, att ärenden rent principiellt komma att överklagas, endast därför att de lånesökande vilja vara säkra på att de verkligen er-

hållit de bästa möjliga villkor, varigenom man får ytterligare en instans. Ärenden rörande flerfamiljshus böra icke passera länsorganet.

Hyresrådet finner, att en så långt gående decentralisering, som de sakkunniga föreslagit, icke är tillräddig. Det vore icke att förvänta, att de olika länsbostadsnämnderna utan överblick över bostadsbyggandet och fastighetsförvaltningen i dess helhet skulle kunna var för sig åstadkomma några verkliga resultat. Hyresrådet framhåller, att bostadsstyrelsen, för att kunna lämna anvisningar till länsnämnderna beträffande den ekonomiska granskningen, själv måste handlägga låneärenden rörande flerfamiljshus. Då den godkända anskaffningskostnaden spelade en så dominerande roll för hyressättningen i nybyggda hus, måste hyresregleringsmyndigheterna kräva, att denna kostnad beräknades så tillförlitligt som möjligt. Enligt hyresrådets uppfattning finnas f. n. icke så många experter på detta område, att varje länsnämnd kan tillföras erforderlig sakkunskap. Sedan närmare erfarenhet vunnits beträffande länsbostadsnämndernas funktionsduglighet kunde till förnyat övervägande upptagas frågan, huruvida låne- och bidragsärenden rörande flerfamiljshus kunde överlämnas till alla eller vissa länsbostadsnämnder. De större städerna ha, framhåller hyresrådet, ofta hos sig anställda så framstående experter, att det skulle vara olämpligt att underställa dem en länsbostadsnämnd.

Kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation ifrågasätter, om det är rationellt att decentralisera alla lånebeslut, i synnerhet om den i realiteten avgörande förhandsgranskningen i det stora flertalet ärenden komme att ske centralt.

Byggnadslånebyrån förordar en successiv decentralisering av handläggningen av lån- och bidragsgivningen till enfamiljshus, varmed byrån även avser hus innehållande två lägenheter. Byrån utgår därvid från att länsbostadsnämnd skall äga möjlighet att till bostadsstyrelsens avgörande överlämna ärende. Enligt byråns mening bör en minoritet i nämnden om minst två ledamöter kunna genomdriva, att ärende överlämnas till bostadsstyrelsen. Beträffande större projekt och i synnerhet de i kommunal, allmännyttig eller kooperativ regi uppförda, ofta mycket omfattande bostadsanläggningarna finner byrån det tveksamt, huruvida en decentralisering, såvitt nu kan bedömas, är praktiskt motiverad. Till samma kategori hänför byrån huvudmassan av de saneringsföretag, som i en framtid med all sannolikhet komme att bilda en växande del av de bostadspolitiska organens verksamhetsuppgifter. Redan ett flerfamiljshus innehållande 5—10 lägenheter utgör enligt byrån ett projekt, som ställer krav på en teknisk kompetens, som länsnämnderna först så småningom kunna antagas förvärva. Byrån anser det dock lämpligt, att man strävar efter att så småningom kunna decentralisera — så långt praktisk erfarenhet visar sig motivera — även flerfamiljshusärenden av mindre komplicerad art.

Åtskilliga av de större städerna anse, att de, i vissa fall endast beträffande flerfamiljshus, böra vara oberoende av länsorganen.

Sålunda anser *stadskollegiet i Stockholm*, att det för Stockholms stads

vidkommande icke finnes någon anledning att inrätta en länsbostadsnämnd. Inrättandet därav skulle icke ge förbättrade möjligheter till kontakt med de lokala förhållandena men skulle komma att försvåra en smidig och snabb ärendebehandling.

Drätselkammaren i Norrköping håller före, att städer med mer än 10 000 invånare böra stå i direkt förbindelse med centralorganet beträffande flerfamiljshus. *Drätselkammaren i Västerås* ger uttryck åt samma önskemål för Västerås stads vidkommande.

Drätselkammaren i Örebro förordar, att länsorganens beslutanderätt inskränkes till att avse alla enfamiljshus.

Drätselkammaren i Malmö föreslår, att beslut om lån till flerfamiljshus fattas av bostadsstyrelsen och beslut om lån till enfamiljshus av länsbostadsnämnderna, dit även ärendena rörande flerfamiljshus borde ingivas. Ätminstone de landstingsfria städernas ärenden borde icke läggas under länsnämnderna utan dessas uppgifter påläggas vederbörande förmedlingsorgan.

Drätselkamrarna i Göteborg m. fl. städer anse, att större städer böra sortera direkt under centralorganet. *Stadsfullmäktige i Uppsala* föreslå, att kommuner, som ha kvalificerad personal anställd vid förmedlingsorganen, böra kunna få medgivande av Kungl. Maj:t att stå i direkt förbindelse med bostadsstyrelsen. Liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Norrbottens län*.

Egnahemsstyrelsen ifrågasätter, huruvida icke, i vad rör de större städerna med deras möjligheter att tillskapa lämpliga organ för uppgiften att besluta i låne- och bidragsärenden, de sakkunnigas förslag innebär en större omgång och belastning av statsapparaten än som oundgängligen kräves.

Stadsförbundet uttalar, att den obestämda gränsdragningen enligt förslaget synes medföra risk för att länsorganet skall komma att i allt flera ärenden överlåta avgörandet på bostadsstyrelsen eller å andra sidan att ärendena besvärsvägen måste föras vidare dit. Styrelsen finner det uppenbart, att man bör eftersträva så stark decentralisering som möjligt men att detta syfte då icke nås utan endast innebär tillskapande av en ny remissinstans.

Statskontoret biträder icke förslaget, att länsnämnderna skola kunna överlämna ärenden till bostadsstyrelsen för avgörande, då en dylik ordning vore ägnad att medföra en icke motiverad centralisering. Nämnderna borde däremot vid svårare avgöranden kunna konsultera styrelsen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län uttalar sig för begränsning av besvärshänsikten beträffande länsnämndernas beslut till större frågor av principiell räckvidd.

Vad angår prövningen av ärenden rörande familjbostadsbidrag uttalar *byggnadslånebyrån*, att länsbostadsnämnd bör till centralorganet kunna hänskjuta frågan, huruvida en lägenhet uppfyller de för erhållande av sådant bidrag uppställda villkoren. *Stadsförbundet* säger sig icke kunna finna något skäl, varför icke städer med mer än 10 000 invånare skulle kunna anförtros uppgiften att inom ramen för allmänna anvisningar pröva och avgöra dylika ärenden.

Vad beträffar *förvaltningen av lån och bidrag* har i ett stort antal yttranden behandlats frågan, huruvida den statliga bostadskreditgivningen bör ordnas efter de riktlinjer som uppdragits i ett av 1945 års bankkommitté avgivet betänkande (SOU 1947: 86) och vilken inverkan en sådan omläggning skulle få för den bostadspolitiska organisationens vidkommande. Vid framläggande av förslag angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen kommer jag senare denna dag att förorda att slutlig ställning icke f. n. skall tagas till frågan om införande av ett kreditgarantisystem. Jag anser det därför obehövt att redogöra för yttrandenas innehåll i denna del.

Riksräkenskapsverket anför följande.

Den av sakkunniga föreslagna rutinen för de betalningstransaktioner m. m., som bliva en följd av att lån beviljas, synes riksräkenskapsverket väl omständlig. De sakkunniga ha heller icke närmare kunnat motivera, varför samtliga utbetalningar från resp. inbetalningar till länsbostadsnämnderna skola, i vad gäller låneärenden, behöva verkställas över vederbörande kommunala förmedlingsorgan. Ett dylikt förfaringsätt medför emellertid icke endast onödig omgång utan även ökade försörjningsrisker. Enligt riksräkenskapsverkets mening bör därför rutinen förenklas därhän, att beviljade lån utbetalas av vederbörande länsbostadsnämnd direkt till resp. låntagare, medan omvänt förfallande räntor m. m. inbetalas direkt till nämnden.

Liknande uppfattning hysa vidare två *länsstyrelser* och två *egnahemsnämnder* ävensom *egnahemsstyrelsen*, som beträffande uppbörden anför, att det synes nödvändigt att inkoppla förmedlingsorganen endast då förfallna belopp icke erläggas utan att ytterligare krav framställas.

Statskontoret ifrågasätter, om icke låneförvaltningen åtminstone till en början bör förläggas till bostadsstyrelsen och alla frågor om decentralisering upptagas till övervägande först sedan erfarenheter vunnits av den centrala kameralförvaltningen.

Flertalet remissinstanser tillstyrker, att den byggnadstekniska kontrollen i första hand ålägges kommunerna.

Egnahemsstyrelsen anser, att den allmänna tillsynen över byggena och slutkontrollen bör verkställas av länsorganen.

Drätselkammaren i Linköping ifrågasätter, om det är nödvändigt med någon som helst central byggnadsteknisk kontroll. *Länsarkitekten i Hallands län* uttalar, att kontroll av byggnadsnämnderna kommer att skapa olust hos de kommunala organen, varför statlig kontroll endast borde förekomma i form av stickprovsundersökningar.

Vad slutligen angår *arbetsuppgifternas fördelning under de närmaste åren* har *byggnadslånebyrån* anført, att länsbostadsnämnderna för den närmaste framtiden i huvudsak böra uppbyggas för syftet att fungera som organ för egnahemsbebyggelsen. Byrån utgår från att organiserandet av nämnderna kommer att taga åtminstone tre år, därvid under första året kunna tillkomma fem, under andra året tio och under tredje året nio fullt utrustade nämnder. En viss försöksverksamhet anser byrån erforderlig under den första tiden efter resp. nämnders tillkomst, så att misstag kunna rättas till och an-

passning ske efter erhållna anvisningar. Prövningen av ärenden avseende flerfamiljshus bör enligt byrån i allmänhet under de första tre till fem åren företagas i bostadsstyrelsen. Byrån föreslår, att bostadsstyrelsen erhåller be- myndigande att bestämma, när och i vilken utsträckning handläggningen av ärenden rörande flerfamiljshus skall flyttas ut till de olika nämnderna. Byrån påpekar, att en för snabb utflyttning av arbetsuppgifterna kan medföra ett dåligt resultat och samtidigt ge en felaktig bild av de faktiska möjligheterna till decentralisering. Enligt byråns mening bör, så länge handläggningen av ärenden rörande flerfamiljshus är förlagd till bostadsstyrelsen, prövningen av ansökningar om utanordning av lån för dylika företag ävensom pantvärden ske centralt medan utbetalningen borde ombesörjas av länsorganen.

Byggnadslånebyrån håller vidare före, att den gamla länestocken i vad den avser enfamiljshus kan flyttas ut under den första femårsperioden. Decentraliseringen av denna länestock borde kunna påbörjas under budgetåret 1949/50 samt vara avslutad under budgetåret 1952/53.

Egnahemsnämndernas nuvarande länestock bör enligt lånebyråns uppfattning till en början i sin helhet förvaltas av lantbruksnämnderna. Även de av egnahemsstyrelsen förvaltade lånen borde, i varje fall tills vidare, förvaltas av de jordbrukspolitiska organen.

Statskontoret tillstyrker, att dess medverkan i låneförvaltningen upphör, men är berett att under budgetåret 1948/49 alltjämt ombesörja förvaltningen av de lån, som beviljats eller komma att beviljas enligt gällande kungörelser för bostadsanskaffnings- och tertiärlån. Däremot anser sig ämbetsverket icke kunna åtaga sig det ytterligare arbete, som vore förenat med den nya låne- och bidragsverksamheten för enfamiljshus. Statskontorets medverkan därvidlag skulle nämligen kräva inrättandet av ännu en avdelning inom kammarkontoret, vilket med hänsyn till lokalförhållandena knappast vore möjligt.

1947 års byggnadsstyrelseutredning ifrågasätter, om icke egnahemsstyrelsens byggnadstekniska verksamhet beträffande kollektiva tvätterier bör överföras till byggnadsstyrelsen.

Åtskilliga remissinstanser yrka, att decentraliseringen genomföres så snabbt som möjligt; andra återigen betona att det finnes anledning att gå varsamt fram samt att decentraliseringsperioden med hänsyn till bristen på kvalificerad arbetskraft torde bli längre än vad man eljest behövt räkna med.

Departementschefen.

I det följande upptager jag till behandling frågan om organ för den allmänna bostadspolitik på längre sikt, varom statsmakterna fattat beslut under de två senaste åren. Då enligt min mening skäl saknas för att vidtaga mera genomgripande förändringar beträffande den nuvarande organisationen — detta torde i varje fall gälla för de närmaste åren — tillåter jag mig att inledningsvis anföra vissa synpunkter på de två organ — egnahemsorganisationen och statens byggnadslånebyrå — som f. n. handha lån- och bidragsgivningen till förmån för bostadsförsörjningen.

Vad först angår egnahemsorganisationen må nämnas att denna utgöres av ett centralt verk, egnahemsstyrelsen, som till sitt förfogande har organ i länsinstansen, egnahemsnämnder, vilka i sin tur biträdas av kommunala organ, i första hand hälsovårdsnämnderna, och av egnahemsombud. Egnahemsorganisationen handhar icke endast bostadspolitiska uppgifter utan även vissa med jordbrukspolitiken sammanhängande frågor. I det följande bortses från sistnämnda del av organisationens verksamhet.

Egnahemsorganisationens lån- och bidragsgivning till förmån för bostadsförsörjningen avser i främsta rummet landsbygden och mindre tätorter; formella hinder föreligga dock icke för utlämnande av lån och bidrag till bostäder inom andra tätorter. Ännu i början av 1940-talet svarade organisationen för praktiskt taget hela den statliga stödverksamheten med avseende å bostadsbyggandet och bostadsförbättringen på landsbygden. Under senare år har emellertid en växande del av nybyggnadsverksamheten på landsbygden kommit att finansieras med hjälp av lån och bidrag utlämnade genom byggnadslånebyrån. Egnahemsorganisationens lån- och bidragsgivning har till följd härav alltmer inriktats på ombyggnad och tillfällig förbättring av bostadshus.

Den egnahemsorganisationen åvilande verksamheten är starkt decentraliserad. Egnahemsnämnderna fatta sålunda beslut i flertalet läne- och bidragsärenden.

Byggnadslånebyrån, som saknar länsorgan men biträdes av kommunala förmedlingsorgan — i regel drätselkammare resp. kommunalnämnd — handhar såväl lån- och bidragsgivningen till en- och flerfamiljshus i allmänhet som de särskilda stödåtgärderna till förmån för mindre bemedlade, barnrika familjers samt pensionärers bostadsförsörjning. Den förra delen av verksamheten fick större omfattning först år 1942, då det allmänna stödet åt bostadsbyggandet kraftigt utvidgades. Fr. o. m. nämnda år har byggnadslånebyråns långivning avsett huvudparten av bostadsbyggandet i tätorterna och en allt större del av egnahemsbyggandet på landsbygden. Den senare delen av verksamheten, vilken bedrivits sedan mitten av 1930-talet, har under de senaste åren fått en jämförelsevis stor omfattning.

Bestämmelserna angående den av byggnadslånebyrån handhavda läne- och bidragsverksamheten ha vid 1946 och 1947 års riksdagar blivit föremål för en grundlig översyn. Denna har verkställts med utgångspunkt från en närmare angiven målsättning för bostadspolitiken på längre sikt och på grundval av allmänna riktlinjer beträffande metoderna för genomförande av det bostadspolitiska programmet. Enligt dessa riktlinjer förutsätts statliga lån till huvudparten av bostadsbyggandet komma att utgöra ett permanent inslag i bostadspolitiken. Det förutsättes vidare, att bostadsrabatter skola utgå till vissa kategorier av hushåll. Resultatet av översynen av läne- och bidragsbestämmelserna torde kunna sammanfattas på följande sätt. Vad angår flerfamiljshus ha de tidigare formerna för lån och bidrag i stort sett bibehållits oförändrade, medan beträffande enfamiljshus stödet förenhet-

ligats och utformats i nära anslutning till det allmänna stöd åt enfamiljshus, vilket hittills handhafts av byggnadslånebyrån. Vidare har området för bostadsrabatter till olika hushållskategorier kraftigt utvidgats; någon mera betydande ändring av formerna för denna bidragsgivning har dock icke företagits. Slutligen innebär översynen, att flertalet av de former av stöd åt bostadsbyggandet och bostadsförbättringen, som hittills handhafts av egnahemsorganisationen, skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1948. Särskilda former av stöd skola dock alltså finnas i vad det gäller dels mindre genomgripande förbättring av bostadshus, dels lantarbetarbostäder.

De här i korthet angivna principbesluten angående den framtida bostadspolitiken innebära sålunda, att den permanenta, till sin omfattning betydande lån- och bidragsgivning till förmån för bostadsförsörjningen, som ansetts nödvändig för att det uppställda målet beträffande bostadspolitiken skall kunna förverkligas, i väsentliga hänseenden får samma karaktär som den av byggnadslånebyrån hittills bedrivna verksamheten. Å andra sidan skola enligt besluten stora delar av den särskilda stödverksamhet, som handhafts av egnahemsorganisationen, upphöra eller uppgå i den nya verksamheten.

I anslutning till förslag i propositionen nr 235 till förra årets riksdag angående bostadspolitiken på längre sikt anförde jag vissa principiella synpunkter på den framtida bostadspolitiska organisationen. Sålunda framhöll jag, att med hänsyn till den omfattning som den allmänna bostadspolitiska verksamheten komme att få vid genomförandet av de i propositionen framlagda förslagen torde behovet av ett fristående bostadspolitiskt centralorgan vara oomtvistligt. Detta organ borde givas formen av ett permanent statligt verk och skapas genom en omorganisation av statens byggnadslånebyrå. Jag uttalade vidare, att — såsom bl. a. bostadssociala utredningen påpekat — det vore angeläget att största möjliga decentralisering av bostadspolitiken genomfördes. Jag fann det uppenbart, att behov förelåg av bostadspolitiska organ i kommunerna. Slutlig ställning till denna fråga borde dock tagas först sedan bostadssociala utredningens organisationsförslag varit föremål för remissbehandling. Jag framhöll slutligen, att jag hyste den uppfattningen att länsorgan för bostadspolitiken kunde komma att få stor betydelse för främjande av bostadsförsörjningen.

Riksdagen godkände nämnda principsynpunkter på den bostadspolitiska organisationen.

I syfte att förbereda framläggandet av förslag angående den bostadspolitiska organisationen vid 1948 års riksdag har jag — sedan bostadssociala utredningen framlagt sitt principförslag beträffande den framtida organisationen — med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juli 1947 låtit verkställa närmare utredning av nämnda organisation genom särskilda sakkunniga. Det av dessa framlagda betänkandet, liksom bostadssociala utredningens nyssnämnda förslag, har numera remissbehandlats.

Innebörden av de sakkunnigas förslag torde kunna sammanfattas på följande sätt. Med utgångspunkt från att egnahemsorganisationen i enlig-

het med principbeslut vid 1947 års riksdag skall upphöra fr. o. m. den 1 juli innevarande år ha de sakkunniga övervägt frågan om den lämpliga fördelningen av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna på längre sikt mellan centralorgan, länsorgan och kommunala organ. De sakkunniga ha därvid kommit till den uppfattningen att den nuvarande fördelningen av arbetsuppgifterna mellan statliga och kommunala organ i stort sett är lämplig. Beträffande arbetsfördelningen mellan statliga organ förorda däremot de sakkunniga väsentliga förändringar. De sakkunniga föreslå sålunda, att den egentliga prövningen av låne- och bidragsansökningar under vissa förutsättningar skall ske i länsorganen. Förslaget i denna del innebär, att länsorganen efter en viss övergångstid — av de sakkunniga uppskattad till 3 å 5 år — skola handlägga icke endast de ärenden, som f. n. ankomma på egnahemsnämnderna, utan även huvudparten av de låne- och bidragsärenden, som hittills prövats av byggnadslånebyrån.

På grundval av sagda uppfattning angående de bostadspolitiska arbetsuppgifternas fördelning mellan organ i olika instanser ha de sakkunniga utarbetat förslag till organisation av dels ett centralt bostadspolitiskt organ, dels särskilda bostadspolitiska länsorgan. Vad angår centralorganet föreslås vissa ändringar i den nuvarande organisationen av byggnadslånebyrån, vilka äro betingade såväl av den beslutade omläggningen av lån- och bidragsgivningen till enfamiljshus som av den av de sakkunniga förordade decentraliseringen av vissa ärendegrupper. Förslaget innebär en kraftig nedskärning av centralorganet i förhållande till byggnadslånebyråns nuvarande organisation. Sålunda föreslås, att den nuvarande sociala avdelningen, som bl. a. handlägger ärenden angående lån och bidrag till mindre bemedlade, barnrika familjer, successivt skall avvecklas, såsom en följd av att den särskilda långivningen till förmån för dessa familjer skall upphöra. Vidare förutsättes, att den byrå som föreslås ersätta den nuvarande tertiärlåneavdelningen, till följd av den förordade decentraliseringen så småningom kommer att få väsentligt mindre arbetsuppgifter och därför mindre personalorganisation än tertiärlåneavdelningen. De sakkunniga förorda jämväl, att de nuvarande två avdelningarna för bostads- och byggnadsteknisk granskning av bostadshus — arkitektavdelningen och tekniska avdelningen — sammanslås till en byrå.

Vad angår organisationen av länsorganen förorda de sakkunniga en icke obetydlig utbyggnad i förhållande till omfattningen av den personal inom egnahemsnämnderna, som handlägger bostadspolitiska uppgifter. De sakkunniga föreslå sålunda bl. a., att till varje länsorgan skall knytas såväl en cheftjänsteman som en kvalificerad byggnadsingenjör för ekonomisk granskning av låneärenden.

Organisationssakkunniga ha icke närmare behandlat de övergångsproblem, som uppkomma till följd av att de förordade ändringarna i nuvarande organisation förutsätts komma att genomföras successivt. Med hänsyn till att en definitiv ståndpunkt i decentraliseringsfrågan icke nu kan tagas och under beaktande av att vissa med bostadspolitiken sammanhängande organisations-

frågor f. n. icke kunna slutligt avgöras, föreslå emellertid de sakkunniga, att i vad det gäller centralorganet endast en mindre del av tjänsterna ordinarie-sättes och att i fråga om länsorganen tills vidare inga ordinarie tjänster in-rättas.

I anslutning till yttrande över organisationssakkunnigas betänkande har byggnadslånebyrån framlagt förslag beträffande personalorganisation för såväl det centrala organet som länsorganen under de närmaste åren. Byrån utgår därvid från att de ändringar i nuvarande organisation, som äro betingade av omläggningen den 1 juli 1948 av lån- och bidragsgivningen till förmån för bostadsförsörjningen ävensom av egnahemsorganisationens upphörande vid sagda tidpunkt och en decentralisering av vissa ärendegrupper, av praktiska skäl icke kunna genomföras omedelbart. Sålunda måste avvecklingen av vissa arbetsuppgifter, som f. n. åvila byggnadslånebyrån, bli tidskrävande. Vidare borde försiktighet iakttagas vid utbyggandet av länsorganens personalorga-nisation. Byggnadslånebyråns förslag, som i sina huvuddrag ansluter sig till byråns nuvarande organisation, innebär, att under de närmaste åren endast jämförelsevis små förändringar i organisationen skola vidtagas och att dessa skola genomföras stegvis.

I flertalet yttranden över organisationssakkunnigas betänkande har den förutsatta omorganisationen av de bostadspolitiska organen fr. o. m. den 1 juli 1948 lämnats utan erinran. I vissa yttranden har emellertid antingen ifrågasatts lämpligheten av att vid sagda tidpunkt genomföra den av de sak-kunniga föreslagna omorganisationen eller hävdats att med en omorganisation tills vidare bör anstå. Härvid har i vissa fall hänvisats till det rådande all-männa ekonomiska läget; i andra fall har påpekats att olika utredningar pågå, som nära beröra byggnadsväsendet och samhällsplaneringen.

Vid en bedömning av frågan om den lämpliga tidpunkten för en omorganisa-tion av de bostadspolitiska organen bör det enligt min mening särskilt be-aktas, att en mera slutgiltig, ny organisation icke kan skapas omedelbart. Framför allt bör utbyggandet av länsorganen ske i så långsam takt att den erfarenhet som vinnes genom denna utbyggnad kan beaktas vid den slutliga utformningen av personalorganisation för ifrågavarande organ. Jag delar alltså den av såväl organisationssakkunniga som byggnadslånebyrån intagna ståndpunkten att de nya organen böra utformas steg för steg. Därvid bör självfallet beaktas, såsom närmare utvecklats av organisationssakkunniga, att vissa med den bostadspolitiska organisationen sammanhängande frågor f. n. äro föremål för utredning.

Enligt min mening finnes icke anledning frångå 1947 års principbeslut, att uppbyggandet av de nya bostadspolitiska organen påbörjas redan den 1 juli 1948. Sålunda talar mot ett uppskov den omständigheten att omorganisationen måste förutsättas bli jämförelsevis tidskrävande. Vidare kunna flera särskilda skäl anföras. Vissa ändringar i nuvarande organisation måste ofrånkomligen genomföras under nästa budgetår såsom en följd av dels att egnahemsorgani-sationen skall upphöra den 1 juli 1948, dels att vid sagda tidpunkt nya bestämmel-

ser om lån och bidrag till enfamiljshus skola träda i kraft. Enligt min mening är det önskvärt, att dessa ändringar vidtagas med utgångspunkt från allmänna riktlinjer för uppbyggandet av den bostadspolitiska organisationen under de närmaste åren. Jag har emellertid icke blivit övertygad om lämpligheten av att — såsom organisationssakkunniga synas förorda — till grund för de organisatoriska förändringarna under de närmaste åren lägga preciserade, i princip slutgiltiga planer beträffande organisationen på längre sikt. Bl. a. av skäl som anförts i vissa, nyss berörda remissyttranden torde nämligen f. n. säkra hållpunkter icke kunna erhållas för en bedömning av frågan om den lämpliga utformningen av organisationen på längre sikt. En försiktig bedömning av denna fråga torde alltså i första hand vara motiverad av dels att vissa med bostadspolitiken sammanhängande organisationsfrågor inom andra områden av statsförvaltningen äro föremål för utredning, dels att tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits angående den grad i vilken de bostadspolitiska arbetsuppgifterna lämpligen kunna decentraliseras.

Jag övergår nu till att behandla frågan om riktlinjerna för den omformning av den bostadspolitiska organisationen som bör eftersträvas under de närmaste åren, varefter jag ämnar anföra vissa allmänna synpunkter på den bostadspolitiska organisationen på längre sikt.

Vid min prövning i det följande av frågan om fördelningen av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna mellan olika organ förutsätter jag i anslutning till de i det föregående nämnda av 1947 års riksdag godkända principiella synpunkterna på den bostadspolitiska organisationen, att det skall finnas såväl statliga som kommunala organ för bostadspolitiken och att de förra skola bestå av ett centralt verk samt därunder sorterande särskilda länsorgan.

Den nuvarande fördelningen av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna mellan statliga och kommunala organ innebär, att de senare dels förmedla ansökningar om statliga lån och bidrag till förmån för bostadsförsörjningen och i anslutning därtill biträda såväl lånesökandena som de statliga organen, dels handha vissa med förvaltningen av beviljade lån och bidrag sammanhängande uppgifter. Övriga arbetsuppgifter utom vissa planeringsuppgifter åvila de statliga organen. Organisationssakkunniga förutsätta, att ifrågavarande arbetsfördelning skall i stort sett bibehållas; dock förordas att den byggnadstekniska kontrollen i sin helhet skall överföras på de kommunala organen. I vissa yttranden över organisationsförslaget ifrågasättes huruvida icke beslutanderätten i ärenden rörande statliga lån och bidrag i viss utsträckning skulle kunna överföras på de kommunala organen. Stadsförbundet, som allmänt uttalar att kommunerna själva böra få taga ansvaret för sin egen bostadspolitik, finner sålunda icke något skäl, varför icke städer med minst 10 000 invånare skulle kunna anförtros uppgiften att inom ramen för allmänna anvisningar pröva och avgöra ärenden rörande familjebostadsbidrag. Förbundet anser vidare, att granskningen av ritningar och tekniska beskrivningar bör omhändervhas av de kommunala organen. En liknande uppfattning hyser stadskollegiet i Stock-

holm, som bl. a. anser, att de större städerna böra anförtros de gransknings- och kontrolluppgifter som sammanhånga med den statliga låne- och bidragsverksamheten.

Enligt min mening tala åtskilliga skäl för att de bostadspolitiska uppgifterna så långt möjligt anförtros de kommunala organen. Det vore utan tvivel förenat med vissa fördelar om därvid även avgörandet av låne- och bidragsärenden kunde anförtros dessa organ. Detta förutsätter emellertid bl. a. att härför erforderlig sakkunskap står till kommunernas förfogande. Även om det synes obestriddigt, att flertalet större städer och jämväl vissa andra kommuner under de senaste åren erhållit tillgång till betydande sakkunskap och erfarenhet i bostadspolitiska frågor, är jag dock icke beredd att f. n. förorda att beslutanderätt i låne- och bidragsärenden överföres på de kommunala organen. Vad vidare den tekniska granskningen beträffar, är det, såsom organisationssakkunniga påpekat, önskvärt att centralorganets befattning härmed successivt begränsas och i ett tidigt skede av planeringen ersättes av råd, upplysningar och anvisningar till lånesökanden. Dessa torde i första hand böra lämnas av de kommunala organen, som därigenom skulle komma att i växande grad medverka vid handläggningen av låne- och bidragsärenden, även om beslutanderätten i framtiden förbehölles de statliga bostadspolitiska organen. Till denna fråga återkommer jag i det följande.

Med hänsyn till det sist anförda kan jag i vad det gäller de bostadspolitiska arbetsuppgifternas fördelning under de närmaste åren mellan statliga och kommunala organ ansluta mig till organisationssakkunnigas förslag.

Vad härefter angår frågan om fördelning av de på statliga organ ankommande uppgifterna mellan det centrala organet och länsorganen må erinras om att organisationssakkunniga förordat, att den egentliga lån- och bidragsgivningen successivt överföres till länsorganen. I vissa yttranden har hävdats att även den s. k. förhandsgranskningen av planerade bostadsbyggnadsföretag borde handhavas av länsorganen. I det föregående har jag i anledning av nämnda förslag och yttranden som min mening anför, att frågan om de bostadspolitiska uppgifternas fördelning mellan organ i olika instanser icke f. n. bör slutligt avgöras. Det förslag till fördelning av arbetsuppgifterna under de närmaste åren mellan centralorganet och länsorganen som framlägges i det följande avviker i väsentliga hänseenden från den av organisationssakkunniga intagna ståndpunkten i decentraliseringsfrågan. Härmed har jag emellertid icke tagit ställning till de olika organens arbetsuppgifter på längre sikt. Den jämförelsevis begränsade decentralisering av lån- och bidragsgivningen under de närmaste åren, som jag kommer att förorda, utgör ett uttryck för min uppfattning att under en övergångstid rubbningarna i den nuvarande organisationen böra i görlig mån begränsas och att decentraliseringen bör ske med viss försiktighet under beaktande av de erfarenheter som successivt vinnas.

Med hänsyn till sist angivna allmänna riktlinjer för utformningen av orga-

nisationen under de närmaste åren finner jag det lämpligt att i den följande redogörelsen för mitt förslag till arbetsfördelning mellan centralorganet och länsorganen taga utgångspunkten i den nu gällande ordningen.

F. n. gäller att följande ärenden beträffande lån och bidrag till förmån för bostadsförsörjningen handläggas centralt, nämligen av byggnadslånebyrån huvudparten av ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus, ett mindre antal ärenden avseende ombyggnad av enfamiljshus, samtliga flerfamiljshusärenden, ärenden avseende familjebidrag till förmån för mindre bemedlade, barnrika familjers bostadsförsörjning samt av egnahemsstyrelsen ärenden angående egnahemsstatslån och — efter preliminär behandling i vederbörande egnahemsnämnd — ärenden avseende lantarbetarbostadslån och bidrag. Av länsorgan, egnahemsnämnderna, handläggas ärenden angående mindre genomgripande förbättring av bostadshus, huvudparten av ärenden angående lån och bidrag till ombyggnad av bostadshus samt ett mindre antal ärenden angående lån till nybyggnad av egnahem. Beslut i ärenden angående statsbidrag till pensionärshem meddelas av Kungl. Maj:t. Enligt den nuvarande ordningen handhaves alltså praktiskt taget hela lån- och bidragsgivningen i vad det gäller nybyggnad av bostadshus centralt medan stödet till mindre genomgripande förbättring och till ombyggnad av bostadshus i allt väsentligt handhaves av egnahemsnämnderna. Vidare handläggas ärenden angående bostadsrabatter till vissa hushållskategorier centralt.

Vid egnahemsorganisationens upphörande den 1 juli 1948 skulle, därest arbetsfördelningen mellan centralorgan och länsorgan bleve oförändrad, det centrala organets arbetsuppgifter komma att avse samtliga byggnadslånebyrån åvilande uppgifter samt ärenden angående lån och bidrag till lantarbetarbostäder. Länsorganen skulle komma att övertaga egnahemsnämndernas bostadspolitiska uppgifter. Någon mera betydande ändring i här angivna fördelning av arbetsuppgifterna mellan centralt organ och länsorgan torde icke kunna genomföras redan den 1 juli innevarande år. Jag förutsätter därför, att det centrala organet kommer att handlägga alla låne- och bidragsärenden avseende flerfamiljshus samt nybyggnad av enfamiljshus ävensom bidragsgivningen till förmån för barnfamiljerna. Länsorganens verksamhet skulle till följd härav till en början begränsas till att avse lån till ombyggnad av bostadshus samt det särskilda stödet till förbättring av bostadshus.

Enligt min mening är det särskilt angeläget att hela lån- och bidragsgivningen beträffande *enfamiljshus* (egnahem och tvåfamiljshus) i landskommuner och mindre tätorter så fort ske kan överflyttas på länsorganen. Antalet dylika ärenden är betydande; det torde sålunda under de senaste åren ha i genomsnitt uppgått till 15 000 för år räknat, varav huvudparten avsett nybyggnad. Redan under nästa budgetår böra därför länsorganen i den utsträckning som befinnes möjlig förstärkas i personelhänseende på sådant sätt att de i en nära framtid kunna övertaga låneärenden avseende nybyggnad av enfamiljshus. Med hänsyn till önskvärldheten av att gå försiktigt fram vid genomförandet

av decentraliseringen synes personalförstärkningen böra ske under den förutsättningen, att den del av ifrågavarande ärenden som gäller bostadsbyggnadsföretag i städer med minst 10 000 invånare icke skall överföras till länsorganen. Flera skäl synas utöver det nyss nämnda tala för sagda begränsning av decentraliseringen. Det torde komma att visa sig svårt att under den närmaste tiden till länsorganens förfogande ställa för den ekonomiska granskningen av låneärenden erforderlig sakkunskap. Organens erfarenheter rörande kostnadsgranskning av nybyggnadsärenden måste uppenbarligen bli begränsade. Vidare måste beaktas, att olägenheterna med en central prövning av nybyggnadsärenden avseende större städer torde vara jämförelsevis små. Jag föreslår fördenskull, att, i varje fall till en början, lån- och bidragsgivningen i avseende å städer med minst 10 000 invånare skall handhavas av det centrala organet. Avvikelser från denna gränsdragning bör dock kunna medgivas av Kungl. Maj:t.

Samtidigt med att länsorganen övertaga handläggningen av ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus bör på dem överflyttas uppgiften att granska ritningar och tekniska beskrivningar till planerade enfamiljshus för vilka statliga lån och bidrag sökas eller äro avsedda att sökas.

Vad härefter angår lån- och bidragsgivningen med avseende å *flerfamiljshus* anser jag, att denna i sin helhet tills vidare bör handhavas av det centrala organet.

Ett visst samband kommer att råda mellan lån- och bidragsgivningen till bostadshus och beviljandet av familjebostadsbidrag till barnfamiljer. Sambandet är särskilt påtagligt i vad det gäller lån och bidrag till enfamiljshus. Familjebostadsbidragen skola nämligen enligt principbeslut av förra årets riksdag icke kunna utgå kontant, vilket beträffande familjer i enfamiljshus innebär, att bidraget kommer att utgå i form av ränte- och amorteringseftergifter i första hand å det statliga egnahemslånet. Med hänsyn till berörda förhållande torde det vara uppenbart olämpligt att låta beslut om lån och bidrag till bostadshus å ena sidan och beslut om familjebostadsbidrag å den andra sidan fattas av skilda organ. Jag finner det vidare självfallet, att det organ som beviljat lån och bidrag jämväl skall — med biträde av vederbörande kommunala organ — handhava förvaltningen av de av organet beviljade lånen och bidragen. Jag förutsätter därför, att såväl familjebostadsbidragsgivningen som förvaltningen av beviljade lån och bidrag till bostadshus kommer att överföras på länsorganen i den utsträckning som betingas av decentraliseringen av lån- och bidragsgivningen till bostadshus. Jag får erinra om att jag vid framläggande av förslag angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen senare denna dag kommer att förorda, att slutlig ställning icke f. n. skall tagas till frågan om införande av ett statligt kreditgarantisystem.

I detta sammanhang får jag till särskild behandling upptaga frågan, vilka organ som böra handlägga ärenden *angående lån och bidrag till bostadshus å jordbruksfastighet*. I anledning av propositionen nr 235/1947 uttalade riksdagen, att denna fråga borde bli föremål för ytterligare överväganden.

Organisationssakkunniga ha ägnat berörda fråga särskild uppmärksamhet, därvid de samrått med 1947 års centrala lantbrukskommitté beträffande såväl frågan vilka organ som böra handlägga ifrågavarande ärenden som frågan om formerna för samarbete mellan de bostadspolitiska och jordbrukspolitiska organen i förevarande ärenden. Organisationssakkunniga föreslå, att dessa ärenden skola handläggas av de bostadspolitiska organen medan lantbrukskommittén förordar, att ärendena utom i vad det gäller förbättringsstödet skola prövas av de jordbrukspolitiska organen. I flertalet yttranden hävdas, att lantbrukskommitténs förslag är att föredraga. Byggnadslånebyrån, som förordar att de jordbrukspolitiska organen skola fatta beslut i alla ärenden angående lån och bidrag till bostadshus å jordbruksfastighet, föreslår att de bostadspolitiska organen skola pröva ärendena ur bostadspolitisk synpunkt och verkställa erforderlig granskning av de planerade bostadsbyggnadsföretagen.

Det synes mig uppenbart, att ärenden rörande lån och bidrag till bostäder å jordbruksfastighet böra prövas såväl ur bostadspolitisk som ur jordbrukspolitisk synpunkt. En tillfredsställande handläggning av dessa ärenden torde fördenskull förutsätta, att de bostadspolitiska och jordbrukspolitiska organen fortlöpande samarbeta. Jag finner vidare övertygande skäl tala för att beslut i sagda ärenden fattas av de jordbrukspolitiska organen. Enligt min uppfattning bör nämligen i fråga om jordbrukets bostäder arten och omfattningen av planerade bostadsförbättringar i sista hand bedömas ur jordbrukspolitiska synpunkter. De böra vidare i görligaste mån samordnas med åtgärder för rationalisering av vederbörande jordbruk. Jag anser mig fördenskull böra godtaga byggnadslånebyråns här förevarande förslag, dock med följande ändringar. Förutsatt att de jordbrukspolitiska organen i enlighet med förslag i propositionen nr 149 till årets riksdag, att kreditstödet för jordbruksändamål skall lämnas i form av statliga kreditgarantier, icke komma att förvalta lån, synes förvaltningen av lån och bidrag till jordbrukets bostäder böra åvila de bostadspolitiska organen. Vidare förordar jag, att ärenden angående lån och bidrag till lantarbetarbostäder med hänsyn till denna stödverksamhets rent bostadssociala karaktär i fortsättningen skola handläggas av de bostadspolitiska organen. I anslutning till vad som f. n. gäller föreslår jag därför, att ärenden angående lantarbetarbostadslån och -bidrag tills vidare efter förberedande granskning av vederbörande länsorgan slutligt handläggas av det centrala organet. Sedan ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus inom andra kommuner än städer med minst 10 000 invånare i allmänhet överförs till länsorganen, bör prövas huruvida icke även lantarbetarbostadsärendena i sin helhet skulle kunna handläggas av sistnämnda organ.

Vad härafter angår organisationssakkunnigas förslag att de med *planeringen av bostadsförsörjningen* i hela landet och i de olika länen sammanhängande uppgifterna skola åvila det centrala organet finner jag icke anledning till erinran. Inom socialstyrelsen sammanställs f. n. viss löpande statistik rörande bostadsmarknaden, byggnadsverksamheten och byggnadskostnaderna.

I likhet med de sakkunniga förordar jag, att sagda statistik överföres till det bostadspolitiska centralorganet med ingången av år 1949. I samband härmed bör emellertid — såsom de sakkunniga förutsatt — övervägas, huruvida socialstyrelsen alltfört bör handhava statistiken rörande annan byggnadsverksamhet än bostadsbyggandet.

Till vad organisationssakkunniga anfört beträffande centralorganets medverkan vid upprättande av bostadsförsörjningsplaner för större kommuner kan jag ansluta mig.

Jag får vidare erinra om att i proposition nr 130 till innevarande års riksdag förslag framlagts om nya grunder för statens stöd till *anordnande av kollektiva tvätterier*. I anslutning till förslaget framhölls, att nämnda verksamhet den 1 juli 1948 borde överflyttas från egna-hemsstyrelsen till det bostadspolitiska centralorganet. Jag förordar alltså, att ifrågavarande stödverksamhet fr. o. m. nästa budgetår handhaves av sistnämnda organ.

Jag finner vidare lämpligt att — liksom f. n. är fallet — Kungl. Maj:t meddelar beslut dels i frågor rörande fördelning av trekronorsbidrag mellan olika kommuner, dels i ärenden angående statsbidrag till anordnande av pensionärshem.

Mot organisationssakkunnigas förslag att länsorganen skola kunna underställa det centrala organet låne- och bidragsärenden samt att besvärsrätten icke bör begränsas har jag ingen erinran. Jag kan icke dela byggnadslånebyråns uppfattning att en minoritet av ett länsorgans ledamöter skall kunna genomdriva, att ett ärende underställes centralorganet. Jag kan ej heller ansluta mig till det förslag till begränsning av såväl underställnings- som besvärsrätten som framförts i vissa yttranden.

Jag finner det slutligen självfallet, att — såsom närmare utvecklats av organisationssakkunniga — centralorganet skall genom råd, anvisningar o. s. v. öva tillsyn över länsorganens låne- och bidragsverksamhet.

Innebörden av de av mig förordade riktlinjerna för fördelningen av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna under de närmaste åren mellan centralt organ, länsorgan och kommunala organ har angivits i följande tablå (s. 56).

I samband med övergången till en ny bostadspolitisk organisation den 1 juli 1948 uppkomma särskilda problem avseende bl. a. vissa av egna-hemsstyrelsen och statskontoret förvaltade fonder. Vid framläggande av förslag angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen kommer jag att senare denna dag till närmare behandling upptaga dessa frågor.

Mot bakgrunden av de i det föregående förordade riktlinjerna för den bostadspolitiska organisationen under de närmaste åren får jag slutligen anföra vissa allmänna synpunkter på frågan om utformningen av den bostadspolitiska organisationen på längre sikt.

Såsom jag närmare utvecklat i det föregående har ännu icke tillräcklig erfarenhet vunnits rörande central resp. lokal handläggning av olika ärendegrupper för att säkra hållpunkter skola kunna erhållas för en bedömning av den lämpliga fördelningen av de bostadspolitiska uppgifterna mellan organ i

Förslag till fördelning under de närmaste åren av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna mellan centralt organ, länsorgan och kommunala organ.

	Planering av bostadsförsörjningen	Förhandsgranskning av projekt för vilka lån och bidrag äro avsedda att sökas	Beviljande och förvaltning av lån och bidrag
<i>Centralt organ</i>	Följande av utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna samt klarläggande av förskjutningar i de framtida förutsättningarna för en allmän förbättring av bostadsförsörjningen. Handhavande av löpande statistik avsedd att belysa utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna, verkställande av särskilda undersökningar beträffande denna utveckling samt utförande av beräkningar rörande det framtida bostadsbehovet och den framtida utvecklingen på bostadsmarknaden. Medverkan vid upprättande av bostadsförsörjningsplaner för kommuner med minst 10 000 inv. Biträde åt mindre kommuner, där behov föreligger av särskilda undersökningar för belysning av bostadsförsörjningsläget och förutsättningarna för en förbättring av detsamma i framtiden.	Förhandsgranskning av ritningar och tekniska beskrivningar avseende a) ny- eller ombyggnad av florfamiljshus b) nybyggnad, ombyggnad eller förbättring av enfamiljshus i städer med minst 10 000 inv. c) projekt som länsorganen icke anse sig kunna bedöma. Biträde åt länsorganen och de kommunala organen med råd, upplysningar och anvisningar i tekniska frågor. Biträde i form av konsultationer åt byggnadsföretagare vid planeringen av bostadsbyggnadsföretag. Granskning och utarbetande av typritningar till enfamiljshus. Projektering av kollektiva tvätterier, för vilka statliga lån och bidrag äro avsedda att sökas.	Beslut i låne- och bidragsärenden avseende a) ny- eller ombyggnad av florfamiljshus. b) nybyggnad, ombyggnad eller förbättring av enfamiljshus i städer med minst 10 000 inv. c) lantarbetsbostäder d) kollektiva tvätterier e) familjebostadsbidrag till familjer i hus till vilka lån och bidrag kunna beviljas av centralorganet. f) projekt som länsorganen icke anse sig kunna bedöma g) besvär över länsorganens beslut. Förvaltning av lån och bidrag, beviljade av centralorganet. Granskning av ansökningar angående statsbidrag till pensionärshem och yttrande till Kungl. Maj:t däröver. Förslag till fördelning mellan kommunerna av trekronorsbidrag. Råd och anvisningar till länsorganen rörande den ekonomiska och juridiska granskningen. Inspektion av länsorganens låne- och bidragsverksamhet. Översyn över den byggnadstekniska kontrollen.
<i>Länsorgan</i>	Verkställande i samråd med centralorganet av undersökningar rörande bostadsförhållandena och bostadsbehovet i de olika länen.	Förhandsgranskning av ritningar och tekniska beskrivningar avseende nybyggnad, ombyggnad eller förbättring av enfamiljshus i andra kommuner än städer med minst 10 000 inv.	Beslut i låne- och bidragsärenden avseende a) nybyggnad, ombyggnad eller förbättring av enfamiljshus i andra kommuner än städer med minst 10 000 inv. b) familjebostadsbidrag till familjer i hus till vilka lån och bidrag kunna beviljas av länsorganen. Förberedande granskning av ärenden avseende lantarbetsbostäder. Förvaltning av lån och bidrag, beviljade av länsorganen.
<i>Kommunala organ</i>	I fråga om kommuner med minst 10 000 inv., upprättande av bostadsförsörjningsplaner i samråd med centralorganet. Insamling av statistiska primäruppgifter, avsedda att belysa utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna. Biträde åt byggnadsföretagare vid planeringen av bostadsbyggnadsföretag. Tillhandahållande av typritningar till enfamiljshus.	Förmedling av ansökningar om förhandsgranskning.	Förmedling av ansökningar om lån och bidrag. Biträde vid utbetalning av lån och bidrag. Biträde vid förvaltningen av lån och bidrag, beviljade av såväl centralorganet som länsorganen. Verkställande av byggnadsteknisk kontroll.

olika instanser. Med hänsyn härtill har jag förordat, att decentraliseringen under de närmaste åren får begränsad omfattning och genomföres successivt.

Sagda ståndpunkt beträffande decentraliseringen av arbetsuppgifterna under de närmaste åren får dock enligt min mening icke innebära, att frågan om en framtida mera genomgripande decentralisering skjutes åt sidan. Sedan erfarenhet vunnits rörande länsorganens handläggning av ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus synes sålunda böra upptagas till övervägande, huruvida icke hela långivningen beträffande enfamiljshus — d. v. s. även ärenden beträffande enfamiljshus i städer med minst 10 000 invånare — bör kunna överföras till dessa organ samt huruvida icke förutsättningar finnas för överförande till länsorganen av viss del av låneverksamheten i avseende å flerfamiljshus. Vad först angår enfamiljshus må erinras om att i det föregående ifrågasatts huruvida icke bl. a. större städer så småningom skulle kunna själva anförtrösa den dem berörande långivningen. Därest vid en slutlig prövning av sistnämnda fråga betänkligheter alltfört komma att föreligga mot införandet av en dylik ordning bör detta icke utgöra hinder för att granskningen av ritningar och tekniska beskrivningar till planerade enfamiljshus verkställas av ifrågasvarande städer, varvid det måhända kan framstå som ändamålsenligt att låta länsorganen slutligt pröva berörda låneärenden. Vad herefter angår frågan om en framtida decentralisering av handläggningen av låneverksamheten beträffande flerfamiljshus torde kunna förutsättas, att ärenden avseende större bostadsbyggnadsprojekt icke med fördel kunna handläggas av länsorganen. Enligt vad jag under hand erfarit av byggnadslånebyrån avser omkring hälften av flerfamiljshusärendena hus med högst 10 lägenheter. Med hänsyn till att vissa fördelar torde vara förbundna med en decentralisering av sistnämnda ärenden, bör sedermera övervägas huruvida icke förutsättningar föreligga att överföra handläggningen av dessa till länsorganen.

Organisationssakkunniga föreslå, att det centrala bostadspolitiska organet kallas *bostadsstyrelsen*, att de särskilda länsorganen för bostadspolitiken erhålla benämningen *länsbostadsnämnder* och att de kommunala bostadspolitiska organen kallas *förmedlingsorgan*. Detta förslag kan jag godtaga. I det följande kommer jag att framlägga förslag beträffande personalorganisation under nästa budgetår för såväl bostadsstyrelsen som länsbostadsnämnderna. Vidare upptager jag till behandling vissa frågor berörande förmedlingsorganen.

III. Bostadsstyrelsens organisation.

Organisationssakkunnigas förslag.

Sammansättning m. m.

Beträffande bostadsstyrelsens sammansättning samt beträffande lönegrads-placering för styrelsens chef och arvoden till dess ledamöter anför de sakkunniga i huvudsak följande.

Bostadsstyrelsen bör organiseras såsom ett kollegialt verk under chefsskap av en generaldirektör.

De sakkunniga ha i anslutning till förslag av bostadssociala utredningen föreslagit, att verkets styrelse skall utgöras av generaldirektören och ett antal, förslagsvis fem, av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Därjämte bör generaldirektörens ställföreträdare vara ledamot och vid förfall för generaldirektören ersätta denne såsom ordförande. Praktiska skäl tala mot att utöver de utsedda personerna jämväl samtliga byråchefer skulle vara ledamöter av bostadsstyrelsen. Byråcheferna ävensom andra tjänstemän eller sakkunniga böra i fråga om ärenden, som av dem föredragas inför styrelsen in pleno, vara skyldiga att till protokollet låta anteckna från styrelsens beslut avvikande mening.

De sakkunniga ha icke funnit skäl föreslå, att de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna skola representera vare sig parterna på bostads-(hyres)marknaden — fastighetsägare och hyresgäster — eller de övriga grupper, vilkas intressen beröras av bostadspolitiken, såsom byggnadsföretagare, entreprenörer och byggnadsarbetare. Ej heller ha de sakkunniga funnit lämpligt föreslå, att i bostadsstyrelsen skulle vara representerade andra statliga organ, som i större eller mindre grad ha beröringspunkter med bostadspolitiken, såsom byggnadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och medicinalstyrelsen. Det erforderliga samarbetet mellan bostadsstyrelsen samt sagda och andra statliga myndigheter bör kunna åstadkommas på annat sätt. Bostadsstyrelsens ledamöter böra icke formellt vara representanter för några särskilda intressen, organisationer eller myndigheter. Däremot synes det angeläget, att förtroget med landsbygdens förhållanden och med kommunal verksamhet blir företrädd inom styrelsen. Bostadsstyrelsen bör jämväl erhålla en kvinnlig ledamot med förutsättningar att kunna bedöma bostadens problem ur hemmets och husmoderns synpunkter.

För de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna torde ersättare böra utses.

Generaldirektören förutsättes förordnad på viss tid. Han synes liksom flertalet övriga generaldirektörer böra placeras i lönegraden Cp 19. Till var och en av de fem av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna bör utgå ett arvode av 2 400 kronor för år. Ersättare för ledamöterna böra erhålla ett dagarvode av 20 kronor för dag, då de deltaga i sammanträde eller eljest utföra arbete för styrelsens räkning.

De sakkunniga anse icke, att tillräckligt starka skäl finnas för att förorda inrättandet av en särskild befattning som överdirektör och souschef i ett verk av den storleksordning bostadsstyrelsen enligt förslaget skulle få. De sakkunniga vilja därför föreslå, att frågan om ställföreträdare för generaldirektören tills vidare löses så, att Kungl. Maj:t för viss tid därtill förordnar en av byråcheferna. Såsom ställföreträdare och ledamot av styrelsen bör han åtnjuta särskilt arvode, vilket skäligen synes böra sättas till samma belopp, som föreslagits för de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna, eller 2 400 kronor för år.

Byråindelning.

Med utgångspunkt från sin uppfattning — i organisatoriskt betydelsefulla hänseenden avvikande från bostadssociala utredningens — om den lämpliga fördelningen av de bostadspolitiska arbetsuppgifterna mellan centralorgan, länsorgan och kommunala organ anse de sakkunniga, att antalet permanenta byråer kan begränsas till fyra, nämligen en kanslibyrå, en planeringsbyrå, en teknisk byrå och en lånebyrå. Inom bostadsstyrelsen borde därjämte,

så länge nuvarande byggnadsreglering upprätthålles, förläggas en fristående sektion för byggnadstillståndsärenden.

På de olika byråerna skulle efter genomförd decentralisering ankomma följande huvudsakliga arbetsuppgifter.

Kanslibyrån skulle närmast komma att motsvara vad som inom byggnadslånebyrån kallas den egentliga kansliavdelningen. Arbetsuppgifterna skulle i stort sett bli desamma — framställningar till Kungl. Maj:t, remissutlåtanden i allmänhet, organisationsfrågor, personalärenden m. m.

Beträffande de tre övriga byråerna påpeka de sakkunniga, att arbetsuppgifterna betingas av den grad, i vilken de tre huvudgrupperna av uppgifter — planering av bostadsförsörjningen samt beviljande och förvaltning av lån och bidrag — uppdragas åt de lokala instanserna.

Planeringsbyrån skulle närmast komma att motsvara byggnadslånebyråns utredningsavdelning, i vissa hänseenden utbyggd med nya arbetsuppgifter. På byrån skulle sålunda ankomma att verkställa dels allmänna utredningar rörande förutsättningarna för förverkligandet av den allmänna målsättningen för bostadspolitiken, dels vissa av de undersökningar, som erfordras för upprättandet av bostadsförsörjningsplaner för såväl kommuner som län. Byrån skulle vidare handhava viss löpande statistik, avsedd att belysa utvecklingen på bostads- och byggnadsmarknaderna. Till byrån skulle även förläggas indexberäkningarna rörande byggnads- och driftkostnader för bostadshus.

Tekniska byrån skulle närmast motsvara byggnadslånebyråns tekniska avdelning och arkitektavdelning. Byråns arbetsuppgifter skulle omfatta dels konsulterande verksamhet ur såväl arkitektonisk som konstruktionssynpunkt rörande planerade bostadshus, avsedda att finansieras med hjälp av statliga lån och bidrag, dels granskning av ritningar, konstruktionsskisser och tekniska beskrivningar till dylika hus (»förhandsgranskning»), dels utarbetande resp. godkännande efter vederbörlig granskning av annorstädes utarbetade typritningar, konstruktionsskisser och tekniska beskrivningar, dels utövande av tillsyn över länsbostadsnämndernas byggnadstekniska kontrollverksamhet, dels slutligen verkställande av byggnadstekniska utredningar, vilka framstå som erforderliga för en kontinuerlig förbättring av metoderna i byråns konsultations-, gransknings- och kontrollverksamhet.

Lånebyrån skulle lämna länsbostadsnämnderna närmare anvisningar beträffande dels den ekonomiska granskningen, avseende bl. a. produktions- och driftkostnader, dels den juridiska granskningen, dels förvaltningen av beviljade lån. Byrån skulle vidare utöva en allmän tillsyn över länsbostadsnämndernas lån- och bidragsgivning. Till byrån borde kunna anknytas särskilda undersökningar i syfte att finna effektivare och ändamålsenligare metoder för den ekonomiska granskningen. Lånebyrån skulle slutligen handlägga dels ärenden avseende besvär över länsbostadsnämndernas beslut, dels de ärenden som av länsbostadsnämnderna överlämnas till bostadsstyrelsen för prövning och avgörande. Båda grupperna av ärenden kunna avse beviljande av nya lån och bidrag, godkännande av att tidigare beviljade lån och

bidrag övertagas i samband med förvärv av statligt belånad fastighet samt hyressättningsfrågor.

Allmänt rörande personalorganisationen.

De sakkunniga påpeka, att de föreslagna lönegradsplaceringarna äro ett uttryck för de sakkunnigas värdering av de olika arbetsuppgifterna, varvid i princip hänsyn icke tagits till byggnadslånebyråns värdering av motsvarande tjänster. Speciella marknadsförhållanden beträffande kvalificerad teknisk personal hade ansetts i viss utsträckning motivera anställning mot arvode. Då bostadsstyrelsen varken i fråga om sina arbetsuppgifter eller med hänsyn till verkets storlek kunde direkt jämföras med byggnadslånebyrån, hade anledning icke funnits att i detalj jämföra förslagen med närmast motsvarande delar av byggnadslånebyråns personalorganisation.

Uppskattningen av det erforderliga antalet befattningshavare hade grundats på antaganden om den årliga omfattningen av bostadsproduktionen och den relativa omfattning, i vilken produktionen komme att finansieras med hjälp av statliga lån och bidrag. Vidare hade till grund för bedömningen legat en uppskattning av lånestockens storlek efter 5 år. Då dessa antaganden och föreställningarna över huvud taget om arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som komma att åvila bostadsstyrelsen, måste bli osäkra, hade en betydande försiktighet iakttagits vid utarbetandet av förslagen till permanent personalorganisation. Hela den bostadspolitiska organisationen borde underkastas en grundlig översyn någon tid efter det att decentraliseringen genomförts. Då, om icke dessförinnan, borde bättre förutsättningar föreligga beträffande möjligheterna att bedöma vissa omständigheter, som utgjort en speciell anledning till det begränsade antalet föreslagna lönegradstjänster. Här åsyftas de konsekvenser de sakkunniga ansett sig böra draga av det förhållandet att vissa frågor, som mer eller mindre direkt beröra den bostadspolitiska verksamheten, f. n. äro föremål för utredning.

Vidare framhålla de sakkunniga följande.

Den föreslagna översynen inom en relativt nära framtid av den bostadspolitiska organisationen utgör en grundläggande förutsättning för de nu framlagda förslagen rörande såväl bostadsstyrelsens som länsbostadsnämndernas personalorganisation. Dessa förslag måste med andra ord för att rätt uppfattas betraktas endast såsom en första etapp i uppbyggandet på längre sikt av en permanent statlig organisation för bostadspolitiken.

Med hänsyn till svårigheten att med säkerhet bedöma storleken av bostadsstyrelsens personalbehov anse de sakkunniga, att icke-ordinarieposten bör beräknas på sådant sätt, att möjlighet föreligger att anpassa personalorganisationen till det av den bostadspolitiska verksamhetens faktiska utveckling betingade behovet.

I fråga om övergångstiden tills decentraliseringen genomförts uttala de sakkunniga, att bostadsstyrelsens kanslibyrå, planeringsbyrå och tekniska byrå redan fr. o. m. den 1 juli 1948 böra ersätta motsvarande sektioner inom byggnadslånebyråns kansliavdelning. Personalärendena å kanslibyrån

torde minska efter en övergångstid men till en början kunde de tillfälligt öka på grund av behovet av en tids central utbildning av personal för länsbostadsnämnderna. Däremot komme lånebyrån att erhålla sina arbetsuppgifter successivt i och med att tertiärlåneavdelningens verksamhet flyttades ut till länsbostadsnämnderna. Enligt de sakkunnigas åsikt bör den successiva decentraliseringen icke lägga hinder i vägen för ett omedelbart besättande av tjänsterna å lånebyrån, under förutsättning att motsvarande arvodesbefattningar å tertiärlåneavdelningen hållas vakanta. För att underlätta och påskynda decentraliseringsprocessen föreslå de sakkunniga, att för nämnderna avsedd personal i mån av behov beredes tillfälle att å tertiärlåneavdelningen resp. lånebyrån undergå en förberedande utbildning.

Arbetsuppgifterna å byggnadslånebyråns sociala avdelning komma att upphöra fr. o. m. den 1 juli 1948, framhålla de sakkunniga, utom såvitt angår beredandet av ärenden rörande statsbidrag till pensionärshem. Dessa ärenden borde handläggas å en tills vidare kvarstående del av avdelningen. De sakkunniga ha nämligen, då bidragsverksamheten med avseende å pensionärshem är föremål för utredning, icke funnit anledning framlägga något förslag beträffande det sätt på vilket verksamheten bör inordnas inom ramen av övrig låne- och bidragsverksamhet för bostadsändamål. Även för vissa andra närmare angivna arbetsuppgifter behövdes tills vidare en mindre del av avdelningens därmed sysselsatta personal.

De sakkunniga ha icke utarbetat något förslag till den för avvecklingsperioden och för sektionen för byggnadstillståndsärenden erforderliga personalorganisationen i det centrala organet. De sakkunniga understryka önskvärdheten av att bostadsstyrelsen beredes möjlighet att erbjuda den personal hos byggnadslånebyrån, som icke anställes i den nya organisationen, extra ordinarie anställning i största möjliga utsträckning. De sakkunniga finna i varje fall angeläget, att sagda personal beredes pensionsrätt. Pensionsförmånerna borde minst motsvara vad som kunde komma att fastställas för vissa befattningshavare vid statens krisorgan, varom förslag vore under utarbetande.

Personalbehovet å byråerna.

Kanslibyrån. De sakkunniga framhålla, att även om en viss minskning av kanslibyråns arbetsuppgifter torde inträda som en följd av att bostadsstyrelsen får en avsevärt mindre personal än byggnadslånebyrån, tillkomma å andra sidan nya personalärenden, då kanslibyrån bör ha en viss översyn över handläggningen av personalärenden i länsbostadsnämnderna.

De sakkunniga föreslå följande personalorganisation inom kanslibyrån.

Med hänsyn till att de arbetsuppgifter, som skola åvila kanslibyrån, väsentligen ha juridiskt-administrativ karaktär, synes byråchefen lämpligen böra ha juridisk utbildning. I enlighet med vad som i regel gäller beträffande byråchefsbefattningar, bör tjänsten tillhöra 33 lönegraden. Den bör enligt de sakkunnigas mening ordinariesättas (Ca 33).

Byråchefen bör närmast under sig ha en förste byråsekreterare. Då denne lär vara den tjänsteman, som närmast kommer i fråga att vid förfall för

kanslibyråns chef bestrida dennes tjänst, är det önskvärt, att även han har juridisk utbildning. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art föreslå de sakkunniga, att tjänsten skall tillhöra 27 lönegraden och ordinarie sätts (Ca 27).

A kanslibyrån erfordras vidare en befattning som registrator och kassör. De sakkunniga föreslå, att tjänsten skall tillhöra 18 lönegraden och ordinarie sätts (Ca 18).

De sakkunniga föreslå vidare en extra ordinarie befattning som materialförvaltare. Denne bör handhava inköp av kontorsartiklar, inventarier, trycksaker (cirkulär och blanketter) m. m. för såväl bostadsstyrelsen som länsbostadsnämnderna. Han bör därjämte tillse, att nödvändiga reparationer utföras samt ansvara för styrelsens förråd av blanketter och kontorsmateriel. Tjänsten synes ej behöva tillhöra högre lönegrad än den 13:e (Ce 13).

Ett ordinarie kanslibitråde (Ca 11) föreslås skola direkt svara för och delvis själv deltaga i postbehandling, diarieföring etc.

Förutsatt att bostadsstyrelsen erhåller sina lokaler samlade i en fastighet torde behovet av vaktpersonal kunna begränsas till en förste och en andre expeditionsvakt. Dessa tjänster synas böra ordinarie sätts (Ca 11 och Ca 9).

Slutligen torde erfordras fyra kontors- och/eller skrivbiträden.

De av de sakkunniga för kanslibyrån föreslagna befattningarna äro alltså följande.

1 byråchef	Ca 33
1 förste byråsekreterare	Ca 27
1 registrator och kassör	Ca 18
1 materialförvaltare	Ce 13
1 kanslibitråde	Ca 11
1 förste expeditionsvakt	Ca 11
1 andre expeditionsvakt	Ca 9
4 kontors- och/eller skrivbiträden.	

Planeringsbyrån. De sakkunniga anse, att planeringsbyrån bör uppdelas på tre sektioner: en statistisk, en utrednings- och en planeringssektion.

Till den statistiska sektionen borde löpande statistik och tillfälliga statistiska undersökningar förläggas (statistik över lån- och bidragsgivningen, byggnadsverksamhets-, byggnadskostnads- och bostadsmarknadsstatistik m. m.).

Utredningssektionens arbetsuppgift skulle avse kalkyler rörande dels den framtida utvecklingen av förutsättningarna för produktion och sanering av bostäder i tätorterna, på landsbygden och i hela landet, dels behovet av och förutsättningarna för förbättring av bostäderna inom de olika länen.

Planeringssektionen skulle svara för centralorganets medverkan vid kommunernas uppgörande av bostadsförsörjningsplaner. Sålunda skulle inom denna sektion verkställas vissa av de undersökningar, som erfordras för upprättande av dylika planer. I anslutning härtill borde överläggningar hållas med vederbörande kommuner rörande bostadsförsörjningsplanernas utformning.

De sakkunnigas förslag till personalorganisation för byrån innebär huvudsakligen följande.

Byråchefen bör vara väl förtrogen med såväl bostadsmarknadens problem som syftet med och innebörden av den statliga bostadspolitiken. Det synes vidare fördelaktigt om han har statistisk och ekonomisk sakkunskap. De sakkunniga föreslå, att tjänsten skall tillhöra 33 lönegraden och ordinarie-sättas (Ca 33).

Statistiska sektionen bör förestås av en förste aktuarie, som bör ha statistisk högskoleutbildning. De sakkunniga föreslå, att tjänsten, som bör ordinarie-sättas, skall tillhöra 27 lönegraden (Ca 27). Som närmaste man bör sektionschefen ha en statistiskt utbildad amanuens.

Insamlandet resp. granskningen av de prisuppgifter vilka erfordras för indexberäkningarna rörande såväl byggnads- som driftkostnader för bostadshus, bör på grund av primärmaterialalets natur ledas av en kvalificerad byggnadsingenjör med praktisk erfarenhet på husbyggnadsområdet. Med hänsyn till uppgiftens betydelse och beräknade omfattning bör för denne byggnadsingenjör inrättas en extra ordinarie befattning såsom förste byråingenjör i 27 lönegraden (Ce 27). Han bör såsom medhjälpare ha dels en extra ordinarie byråingenjör (Ce 24), dels två såsom extra ordinarie tjänstemän i 22 lönegraden anställda ingenjörer (Ce 22). Innehavarna av de tre sistnämnda tjänsterna böra vara byggnadsingenjörer.

A sektionen erfordras sju biträden, vilka huvudsakligen skola utföra statistiskt räknearbete. Såsom föreståndare för dessa föreslå de sakkunniga ett kvalificerat biträde, som därjämte förutsättes i viss utsträckning kunna åläggas arbetsuppgifter av amanuenskaraktär och med hänsyn härtill föreslås erhålla en befattning såsom ordinarie kansliskrivare (Ca 15).

I detta sammanhang må erinras om att de sakkunniga föreslagit, att viss löpande statistik, som f. n. handhaves av socialstyrelsen, skall utvidgas och förläggas till planeringsbyrån. Enligt vad de sakkunniga erfarit, sysselsättas inom socialstyrelsen f. n. en aktuarie och tre biträden med byggnadsverksamhetsstatistiken.

Utredningssektionen bör med hänsyn till arten och betydelsen av sina arbetsuppgifter förestås av en extra ordinarie förste aktuarie. Då det kan förutsättas, att byråchefen kommer att ägna arbetsuppgifterna inom denna sektion särskild uppmärksamhet, anse sig de sakkunniga icke böra förorda högre placering för denne förste aktuarie än i 27 lönegraden (Ce 27). Sektionschefen bör såsom medhjälpare ha en extra ordinarie aktuarie (Ce 24) och en amanuens. Alla tre böra ha statistisk högskoleutbildning.

Med hänsyn till arbetsuppgiftens omfattning å *planeringssektionen* torde sektionschefen väsentligen komma att tagas i anspråk av uppgiften att svara för samrådet med vederbörande kommuner beträffande såväl uppläggnings- av erforderliga undersökningar och statistiska kalkyler som utformningen av bostadsförsörjningsplanerna. Han bör därför vid sin sida ha en befattningshavare, som i första hand har att svara för ledningen av nyssnämnda undersökningar och kalkyler. I varje fall den sistnämnde bör ha statistisk högskoleutbildning. Vad beträffar sektionschefens tjänsteställning ha de sakkunniga övervägt att förorda inrättandet av en byrådirektörsbefattning men funnit sig böra föreslå att tills vidare inrättas en extra ordinarie befattning såsom förste aktuarie i 29 lönegraden (Ce 29). För sektionschefens närmaste man föreslås en extra ordinarie befattning såsom förste aktuarie i 27 lönegraden (Ce 27). Utöver de båda första aktuarierna erfordras 2 amanuenser.

För utrednings- och planeringssektionerna beräknas sammanlagt behövas 9 skriv- och kontorsbiträden med maskinräkning som huvudsaklig arbetsuppgift. De föreslås sammanförda till en grupp under ledning av en ordinarie kontorist (Ca 13).

Utöver biträdena på statistiska sektionen och maskinräkningsbiträdena på

de övriga sektionerna beräknas för samtliga sektioner föreligga behov av en skrivcentral, bestående av ett ordinarie kanslibiträde (Ca 11) och 5 skriv- och kontorsbiträden.

De av de sakkunniga för planeringsbyrån föreslagna befattningarna framgå av följande sammanställning.

1 byråchef..... Ca 33	
<i>Statistiska sektionen.</i>	<i>Utredningssektionen.</i>
1 förste aktuarie..... Ca 27	1 förste aktuarie..... Ce 27
1 förste byråingenjör Ce 27	1 aktuarie Ce 24
1 byråingenjör..... Ce 24	1 amanuens.
1 amanuens	
2 ingenjörer Ce 22	<i>Planeringssektionen.</i>
1 kansliskrivare Ca 15	1 förste aktuarie..... Ce 29
7 kontors- och/eller skriv- biträden.	1 förste aktuarie..... Ce 27
	2 amanuenser.
<i>Gemensamma för samtliga sektioner.</i>	<i>Gemensamma för utrednings- och planeringssektionerna.</i>
1 kanslibiträde..... Ca 11	1 kontorist..... Ca 13
5 kontors- och/eller skriv- biträden (maskinskrivning).	9 kontors- och/eller skriv- biträden (maskinräkning).

Tekniska byrån. Enligt de sakkunnigas mening bör byråchefen för tekniska byrån vara högskoleutbildad tekniker, antingen arkitekt eller civilingenjör, och placeras i lönegrad Cp 10.

Det erforderliga antalet arkitekter har — oavsett om till byråchef utses en arkitekt eller ej — av de sakkunniga uppskattats till sju, därest samtliga tjänstgöra på heltid. Det förutsättes emellertid, att tjänstgöring på deltid och därmed en ökning av antalet skall kunna ifrågakomma, då detta borde öka utsikterna att förvärva för arbetsuppgifterna lämpliga, tillräckligt kvalificerade arkitekter. Av samma skäl förordas de sakkunniga anställning mot arvode. För att i viss mån säkerställa kontinuiteten i arbetet föreslås att två extra ordinarie heltidstjänster inrättas, den ena i 31 lönegraden och den andra i 29 (Ce 31 och Ce 29). Därest till byråchef förordnas en arkitekt, förutsättes denne samtidigt fungera som byråns chefsarkitekt. Om däremot byråchefen är civilingenjör, borde chefsarkitekten vara anställd mot arvode till högre belopp än lön enligt löneklass 31. Arvodena till övriga arkitekter förutsätts i regel kunna fastställas till belopp liggande mellan löneklasserna 29 och 31.

Vidare erfordras enligt de sakkunniga två civilingenjörer anställda mot arvode liggande mellan 29 och 31 löneklasserna, därest till byråchef förordnas en civilingenjör; förordnas däremot till byråchef en arkitekt, borde den ene civilingenjörens arvode kunna fastställas till högre belopp än lön enligt sistnämnda löneklass.

För granskning av enklare tekniska beskrivningar föreslås inrättandet av två extra ordinarie byråingenjörsbefattningar (Ce 24). Befattningshavarna förutsättas ha byggnadsteknisk utbildning.

För den byrån åvilande byggnadstekniska inspektionsverksamheten föreslå de sakkunniga inrättandet av fyra förste byråingenjörsbefattningar, varav en ordinarie i 29 lönegraden (Ca 29) och tre extraordinarie i 27 lönegraden (Ce 27). Innehavarna av dessa befattningar borde ha byggnadsteknisk utbildning samt längre praktisk erfarenhet på bostadsbyggandets område. Den föreslagna lönegradsplaceringen anses motiverad med hänsyn till de krav som måste ställas på inspektörernas förmåga av självständighet och omdöme vid samarbetet med de lokala instanserna och byggnadsföretagare.

Utarbetandet av typitningar anse de sakkunniga motivera anställande av ett ritbiträde med arvode liggande mellan lön enligt löneklasserna 13 och 15. Vidare erfordras enligt de sakkunniga 2 ordinarie kanslibiträden (Ca 11) och 6 kontors- och/eller skrivbiträden.

De sakkunnigas förslag innebär alltså på denna punkt följande, under förutsättning att byråchefen är arkitekt.

1 byråchef	Cp 10
1 civilingenjör, anställd mot arvode till högre belopp än lön enligt löneklass 31	
1 byrådirektör (arkitekt)	Ce 31
1 civilingenjör och	
5 arkitekter, anställda mot arvode till belopp, liggande mellan lön enligt löneklasserna 29 och 31	
1 förste byråingenjör	Ca 29
1 förste byråingenjör (arkitekt)	Ce 29
3 förste byråingenjörer	Ce 27
2 byråingenjörer	Ce 24
1 ritbiträde, anställt mot arvode till belopp, liggande mellan lön enligt löneklasserna 13 och 15	
2 kanslibiträden	Ca 11
6 kontors- och/eller skrivbiträden.	

Är byråchefen civilingenjör, borde sammansättningen förändras i följande hänseenden: Befattningshavaren med arvode högre än lön enligt löneklass 31 skall vara arkitekt. De mot arvoden mellan 29 och 31 löneklassen anställda befattningshavarna skola utgöras av 2 civilingenjörer och 4 arkitekter.

Lånebyrån. De sakkunniga påpeka, att det antal låne- och bidragsärenden, som komma att handläggas av lånebyrån, blir beroende av den frekvens, med vilken olika slag av ärenden komma att överklagas eller överlämnas till bostadsstyrelsen för avgörande. De sakkunniga räkna med att 20 % av ärendena rörande flerfamiljshus och 5 % av ärendena avseende en- och tvåfamiljshus komma att överklagas eller överlämnas.

De sakkunniga anse, att byråchefen bör inneha ordinarie fullmaktstjänst i 33 lönegraden (Ca 33). Vidare anföres i detta sammanhang följande.

Den nuvarande chefen för byggnadslånebyråns tertiärlåneavdelning, som närmast motsvarar lånebyrån, åtnjuter icke oväsentligt bättre avlöningsförmåner än som äro förenade med en tjänst i lönegrad 33. Enligt de sakkunnigas mening är det med hänsyn till förestående omorganisation önskvärt, att ett personbyte beträffande ifrågavarande arbetsuppgifter såvitt möjligt undvikes. Då detta förhållande likväl icke synes böra föranleda högre värdering av själva tjänsten än ovan angivits, torde åtgärder böra vidtagas för att tillförsäkra vederbörande tjänsteman personligen sådana avlöningsförmåner, att han kan påräknas för denna byråchefstjänst.

De sakkunniga föreslå, att lånebyrån uppdelas på två sektioner, en för juridisk och en för ekonomisk granskning.

Å den juridiska sektionen, som skulle handha icke blott granskning av överklagade och överlämnade ärenden utan även bl. a. granskning av länsbostadsnämndernas säkerhetshandlingar och revision av deras räkenskaper, föreslås inrättande av två extra ordinarie befattningar såsom förste byråsekreterare i lönegrad Ce 27 och två amanuensbefattningar; samtliga befattningshavare borde ha juridisk utbildning. Ett godtagande av 1945 års bankkommittés förslag (SOU 1947: 86) om ersättande av den statliga långivningen med statliga kreditgarantier skulle enligt de sakkunnigas uppfattning medföra konsekvenser för bostadsstyrelsens personalorganisation endast beträffande den ene av förste byråsekreterarna å lånebyrån.

Å sektionen för ekonomisk granskning föreslå de sakkunniga inrättande av dels två extra ordinarie befattningar såsom förste byråingenjörer i 29 lönegraden (Ce 29), dels en ordinarie befattning såsom förste byråingenjör i 27 lönegraden (Ca 27), dels fyra extra ordinarie byråingenjörsbefattningar (Ce 24). Samtliga dessa befattningshavare förutsättas ha byggnadsteknisk utbildning och på praktisk erfarenhet grundade kvalifikationer som kostnadsgranskare.

Ytterligare föreslås anställande av ett kanslibitråde (Ca 11) samt fyra kontors- och/eller skrivbiträden, vilka borde hänföras till juridiska sektionen.

De av de sakkunniga föreslagna befattningarna äro alltså följande.

1 byråchef Ca 33

Juridiska sektionen.

Sektionen för ekonomisk granskning.

2 förste byråsekreterare	Ce 27	2 förste byråingenjörer	Ce 29
2 amanuenser		1 förste byråingenjör	Ca 27
1 kanslibitråde	Ca 11	4 byråingenjörer	Ce 24
4 kontors- och/eller skrivbiträden.			

Sakkunniga.

I fråga om anlitandet av särskilda sakkunniga anföres bl. a.

För fullgörande av de bostadsstyrelsen åvilande arbetsuppgifterna komma de i det föregående för de fyra byråerna föreslagna befattningarna icke att

vara till fyllest, utan dessa förutsättas kompletterade genom att bostadsstyrelsen erhåller möjlighet att för olika uppgifter anlita sakkunniga. Härvid torde en åtskillnad lämpligen göras mellan olika kategorier av sakkunniga.

Bostadsstyrelsen bör sålunda, i likhet med vad som nu gäller beträffande byggnadslånebyrån, erhålla bemyndigande att anlita sakkunniga dels i viss, närmare angiven omfattning för fortlöpande arbetsuppgifter, för vilkas fullgörande inrättandet av ordinarie eller extra ordinarie tjänster icke framstår som ändamålsenligt, dels inom viss kostnadsram för tillfälliga utrednings- eller andra uppdrag.

De sakkunniga framhålla i detta sammanhang, att bostadsstyrelsen, liksom byggnadslånebyrån, bör äga tillgång till särskild juridisk expertis.

I fråga om det särskilda behov av sakkunniga, som föreläge under den närmaste framtiden, framhålles följande. Det vore angeläget, att kanslibyrån åtminstone under de närmaste åren såsom sakkunnig kunde anlita en organisationsexpert. Vidare utgjorde den omständigheten, att vissa den bostadspolitiska verksamheten berörande frågor vore eller komme att bli föremål för utredning, ett skäl för anlitande tills vidare av sakkunniga för vissa arbetsuppgifter. Det är nämligen, säga de sakkunniga, innan ifrågavarande utredningsresultat föreligga, icke möjligt att bedöma, huruvida och i så fall i vilken omfattning fullgörandet av dessa arbetsuppgifter motiverar inrättande av lönegradstjänster. Sålunda borde tekniska byrån få anlita sakkunniga för verkställande av sådant byggnadstekniskt utredningsarbete, som sedermera kunde komma att fullgöras av ett statligt institut för byggnadsteknisk forskning och utredning. Innan frågan om stadsplaneväsendets omorganisation blivit utredd, kunde det icke heller bedömas, huruvida behovet av stadsplaneexpertis borde tillgodoses genom inrättande av särskilda tjänster eller genom fortsatt anlitande av sakkunniga. Vidare borde frågan om inrättande av tjänster för handläggning av vissa markpolitiska frågor icke upptagas till prövning, förrän 1946 års markutredning avslutat sitt arbete. Slutligen borde sakkunniga tills vidare handlägga ärenden rörande kollektiva anordningar, avsedda att i olika hänseenden komplettera bostäderna.

Organisationssakkunniga ifrågasätta, huruvida icke den som av bostadsstyrelsen anlitas såsom sakkunnig borde jämte arvode kunna komma i åtnjutande av åtminsone samma sociala förmåner, som tillkomma extra tjänstemän i närmaste jämförbara lönegrad.

Yttrandena.

I det följande redogör jag till en början för de över organisationssakkunnigas betänkande avgivna yttrandena med undantag av byggnadslånebyråns utlåtande, vilket redovisas för sig jämte de däröver avgivna yttrandena.

De sakkunnigas förslag beträffande *bostadsstyrelsens sammansättning* har i några remissyttranden blivit föremål för erinringar. Sålunda uttalar *egnahemsstyrelsen*, att byråcheferna i vissa fall borde erhålla ställningen av ledamöter. *Statskontoret och avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen* hysa den uppfattningen, att styrelsen bör ut-

göras av generaldirektören och samtliga byråchefer. Vidare framhåller statskontoret, att vid behandling och avgörande av ärenden, som kräva speciell sakkunskap, i styrelsen också böra ingå tillfälligt adjungerade ledamöter. *Lantbruksstyrelsen* och *länsstyrelsen i Blekinge län* ifrågasätta, huruvida icke vederbörande byråchefer böra ingå i styrelsen vid behandlingen av frågor, som falla under vederbörandes område eller däri de äro föredragande.

Stadskollegiet i Stockholm ifrågasätter, om ej kommunerna borde bli direkt representerade i bostadsstyrelsen. Som motivering därför anföres, att det i verksamheten erfordras kännedom om den kommunala förvaltningens arbetsformer. I anslutning härtill kan nämnas, att *stadsförbundet* uttryckt önskemål om att få föreslå en eller två av ledamöterna i styrelsen. *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund* finner det önskvärt, att i bostadsstyrelsen beredes plats för åtminstone en ledamot med teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet i byggnadstekniska frågor.

Beträffande arvode åt ledamöterna uttala *egnahemsstyrelsen*, *statens lönenämnd* och *lantbruksstyrelsen*, att detta bör sättas till 1 800 kronor.

Statskontoret framhåller i fråga om arvode till ersättare för av Kungl. Maj:t utsedd ledamot, att detta bör utgå endast för dag, då ledamoten deltagar i sammanträde.

Vad beträffar *generaldirektören* och dennes ställföreträdare har sakkunnigförslaget icke mött annan erinran än att *riksräkenskapsverket*, *statskontoret* och *statens lönenämnd* föreslagit nedsättning av arvodet till ställföreträdaren från 2 400 till 1 200 kronor.

I fråga om *byråindelningen* föreslår *riksräkenskapsverket* inrättande inom lånebyrån av antingen en kameral sektion eller en särskild kameralbyrå. Å denna borde ankomma att handha styrelsens kassarörelse, bokföring, fondförvaltning och medelsredovisning i övrigt ävensom att utöva kameral kontroll över länsbostadsnämndernas låneverksamhet, revidera nämndernas räkenskaper och i anslutning härtill verkställa stickprovsmässiga inventeringar. Även *egnahemsstyrelsen* föreslår inrättande av en särskild kameral avdelning.

Statskontoret anser det icke motiverat med en fristående kanslibyrå. I stället borde inom lånebyrån inrättas en särskild kansliavdelning. En kameral avdelning borde också underställas lånebyrån, vilken borde erhålla benämningen kameralbyrå.

För en uppdelning av den tekniska byrån på två byråer, varav den ena skulle handlägga arkitektoniska och därmed sammanhängande frågor och den andra konstruktions- och materialfrågor samt över huvud frågor av teknisk-ekonomisk art, uttalar sig *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund*. Av samma uppfattning är *avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen* liksom även 1947 års *utredning för byggnadsfrågor*. Att den arkitektoniska och byggnadstekniska verksamheten åtskiljas, finner jämväl *H.S.B.* lämpligt.

Vissa av de remissorgan, som yttrat sig *allmänt rörande personalorganisationen*, understryka vikten av att försiktighet iakttagas vid ut-

formandet av organisationen. *Decentraliseringsutredningen, länsstyrelserna i Jönköpings och Västmanlands län samt byggnadsindustrieförbundet* anse, att personalorganisationen gjorts väl omfattande.

Länsstyrelsen i Stockholms län befarar, att det blir förenat med betydande svårigheter att med kvalificerade personer fylla ett personalbehov av den storleksordning, som de sakkunniga räknat med. *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund* framhåller, att med de löner som föreslagits det säkerligen kommer att visa sig mycket svårt att tillgodose behovet av kompetent arbetskraft för de tekniska och fastighetsekonomiska uppgifterna.

Drätselkammaren i Gävle förmodar, att organisationen fullt utbyggd kommer att kräva flera tjänster. Enligt *T.C.O:s* uppfattning präglas förslaget av en alltför långt gående försiktighet. Det vore angeläget, att samtliga tjänstemän inplacerades i det allmänna avlöningsreglementet även i sådana fall, då tjänsterna icke kunde bedömas bli permanent erforderliga. Den övergångsvis erforderliga personalen borde i största möjliga utsträckning erhålla extra ordinarie anställning. Därest den personal, som erfordrades under övergångstiden och som erhöle extra ordinarie anställning, i framtiden bleve överflödig, vore det angeläget, att sådana åtgärder vidtoges att placering i annan statstjänst kunde ske. *Juristförbundet* anser det motiverat med en viss försiktighet, när det gäller antalet befattningshavare. Den försiktighet, som toge sig uttryck i att befattningshavarna placerades i alltför låga lönegrader, vore dock helt av ondo. Den kunde leda till att man vid rekryteringen finge ett mindre gott urval. Förbundet anser vidare, att lönesättningen ej får domineras av tillfälliga marknadsförhållanden.

Riksräkenskapsverket ifrågasätter, huruvida icke tjänsterna tills vidare genomgående böra placeras å extra ordinarie stat. *Statens lönenämnd* uttalar, att den icke finner säkra hållpunkter för ett bedömande, huruvida de föreslagna lönegraderna för vissa befattningar äro riktigt avvägda i förhållande till arbetsuppgifternas art. Med utgångspunkt från de för tjänsterna föreslagna tjänstebenämningarna syntes emellertid icke något vara att erinra mot att de placerades i de av de sakkunniga angivna lönegraderna. Bostadsstyrelsen borde erhålla en sådan personalorganisation, att styrelsens behov av arbetskraft i största utsträckning kunde tillgodoses av vid styrelsen befintliga lönegradsplacerade befattningar.

Härefter torde få behandlas yttrandena angående *personalbehovet å byråerna*.

I vad det gäller förslaget till organisation av kanslibyrån uttalar *statens lönenämnd*, att materialförvaltaren bör placeras i 14 lönegraden. *Statskontoret* anser, att denna tjänst bör utbytas mot en tjänst som förste expeditionsvakt i lönegrad Ce 11 samt att förste expeditionsvakttjänsten bör jämkas till en expeditionsvakttjänst i lönegrad Ce 9. Beteckningen andre expeditionsvakt borde ändras till expeditionsvakt. *Riksräkenskapsverket* framhåller, att den föreslagna lönegradsplaceringen för materialförvaltaren icke överensstämmer med de principer, som tillämpas inom statsförvaltningen, samt att

någon förste expeditionsvakt ej torde erfordras, därest materialförvaltare erhålles. Båda expeditionsvakttjänsterna borde placeras i 9 lönegraden.

Beträffande planeringsbyrån ifrågasätter *socialstyrelsen*, huruvida å den statistiska sektionen föreslagen personal kommer att bli tillräcklig för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. *Statens lönenämnd* framhåller, att aktuarietjänst i lönegrad Ce 24 icke bör inrättas i vidare mån än som påfordras av en tillämpning av den fastställda befordringsgången för amanuenspersonal. Vad angår ingenjörstjänsterna i lönegrad Ce 22 utgår lönenämnden från att, om dessa befattningar komma att besättas med rekryteringspersonal, vederbörande erhåller extra ordinarie anställning först efter lämplig provotid. *Statskontoret* föreslår, att befattningen å planeringssektionen som förste aktuarie i lönegrad Ce 27 utbytes mot en aktuarietjänst i 24 lönegraden.

Chefen för tekniska byrån bör vara arkitekt uttalar *svenska arkitekters riksförbund*. *Statskontoret* anser däremot, att byråchefen bör vara civilingenjör. Vidare förmenar statskontoret, att någon befattning som arkitekt med arvode till högre belopp än lönegrad 31 icke bör finnas samt att de civilingenjörer och arkitekter, vilka förutsatts erhålla arvoden till belopp liggande mellan lön enligt löneklasserna 29 och 31, böra placeras i lönegrad Ca eller Ce 29—24. Även ritbiträdet borde lönegradsplaceras. *Statens lönenämnd* gör gällande, att samtliga arvodestjänster böra lönegradsplaceras. Ritbiträdesbefattningen borde placeras i 12 lönegraden. *1947 års utredning för byggnadsfrågor* anser, att de sakkunniga icke tagit tillbörlig hänsyn till behovet av tekniker för viss byggnadsteknisk verksamhet.

Beträffande organisationen av lånebyrån uttala *1945 års bankkommitté*, *bank- och fondinspektionen* samt *sparbanksinspektionen*, att den förste byråsekreterare, som enligt förslaget avses skola granska länsbostadsnämndernas säkerhetshandlingar och revidera deras räkenskaper, icke kommer att medhinna dessa göromål. Bank- och fondinspektionen anser, att förstärkning efter hand kommer att erfordras med bl. a. ett antal heltidsanställda jurister. *Egnahemsstyrelsen* anser, att en revisor med kameral utbildning erfordras för granskningen av länsbostadsnämndernas räkenskaper.

Statskontoret yttrar, att några extra löneförmåner icke böra ifrågakomma till chefen för byggnadslånebyråns tertiärlåneavdelning, därest denne placeras som chef för bostadsstyrelsens lånebyrå. Vidare föreslås, att som chef för den av statskontoret föreslagna kansliavdelningen inom lånebyrån skall placeras en förste byråsekreterare i lönegrad Ca 29. Som chef för den av statskontoret föreslagna kamerala avdelningen borde stå en kamrer i samma lönegrad och med huvudsaklig uppgift att leda länsorganens kamerala förvaltning, granska och sammanställa nämndernas kassarapporter, avgiva styrelsens rapporter till riksräkenskapsverket, ombesörja anslagskontroll och upprätta styrelsens huvudbok. Inrättandet av en sådan kamrersbefattning skulle medföra, att en av tjänsterna som förste byråsekreterare å den juridiska sektionen kunde utgå.

Som chef för den av *riksräkenskapsverket* ifrågasatta kamerala sektionen

borde en kamrer i lönegrad 29 fungera. I den av verket alternativt ifrågasatta kameralbyrån borde en kamrerstjänst i 27 lönegraden ingå. Förutom en kamrer borde det kamerala organet vara försett med en förste revisor i 27 lönegraden och två revisorer i lönegrad 24. Ytterligare erfordrades en kassör samt viss amanuens- och biträdespersonal.

Statens lönenämnd och *statskontoret* avstyrka, att sakkunniga tillerkännas samma sociala förmåner, som tillkomma extra tjänstemän i närmast jämförliga lönegrad. Sistnämnda remissmyndighet uttalar vidare, att sakkunniga endast böra anlitas i undantagsfall samt att, i den mån dylik personal har heltidssyssla, den bör inplaceras i lönegrad.

Byggnadslånebyråns utlåtande jämte däröver avgivna yttranden.

Byggnadslånebyrån tillstyrker de sakkunnigas förslag till byråindelning. Utöver de fyra byråer, som förordats av de sakkunniga, föreslår byggnadslånebyrån emellertid inrättande av en särskild social sektion, vars huvudsakliga och viktigaste uppgift skulle vara att öva tillsyn över den statliga bidragsverksamheten i avseende å bostadsförsörjningen. Vid sidan därav borde den sociala sektionen ha följande uppgifter:

handläggning av ärenden rörande statsbidrag för anordnande av pensionärs-hem;

fördelning av bidragsmedel mellan länsbostadsnämnderna;

prövning av ansökningar om bostadsförbättringsbidrag och bostadsrabatter;

prövning av anförda besvär över länsbostadsnämnds beslut i ärende rörande bidrag till bostadshus eller bostadsrabatter till vissa hushåll;

utfärdande av anvisningar för bidragsverksamhetens bedrivande;

allmän informationsverksamhet i bostadssociala frågor.

Den av de sakkunniga föreslagna sektionen för byggnadstillståndsärenden bör enligt byggnadslånebyrån ingå i tekniska byrån.

Byggnadslånebyrån, som utgår från att huvudmassan av ärenden rörande flerfamiljshus behandlas centralt, anser att personalorganisationen måste bli av helt annan omfattning än de sakkunniga föreslagit. Byrån hade vid beräklandet av personalbehovet ansett sig böra iakttaga en betydande försiktighet. Med hänsyn till att den bostadspolitiska organisationen förutsattes bli omprövad efter några år, hade byrån endast i ett mycket begränsat antal fall föreslagit, att befattningarna skulle uppföras som ordinarie.

Byrån har framlagt dels ett förslag till permanent personalorganisation för bostadsstyrelsen, dels redovisat det behov av personal, som därutöver föreläge under budgetåren 1948/49—1950/51 (vilken period i det följande kallas övergångstiden). Byrån föreslår, att den personal, som övergångsvis erfordras under budgetåren 1948/49—1949/50, erhåller extra ordinarie anställning samt att befattningshavare hos byrån, som tillträda befattning hos de bostadspolitiska organen, må i den mån så provas skäligt vid placering i löne-

klass tillgodoräknas tjänstetid hos byrån. Tjänstetid hos byrån borde också tillgodoräknas vid bestämmande av pension.

I fråga om kanslibyrån föreslår byggnadslånebyrån, att förste byråsekreteraren placeras i lönegrad Ca 29. Tjänsten som registrator och kassör borde uppdelas på två, en kontorsskrivare och en kassör, placerade i lönegrad Ce 19 resp. Ca 18. Den av de sakkunniga föreslagna kanslibiträdesbefattningen skulle då ej bli erforderlig. Utökning av vaktpersonalen med ytterligare en expeditivsvakt i 9 lönegraden vore vidare erforderlig liksom även anställandet av ett kontorsbud.

Vad beträffar övergångstiden föreslår byggnadslånebyrån — med hänsyn dels till att bostadsstyrelsen sannolikt komme att få sina lokaler spridda i tre fastigheter, dels till att en viss ökning av arbetsuppgifterna till en början komme att inträda — att kanslibyråns personal under denna tid utökas med en förste expeditivsvakt i lönegrad Ce 11, fem expeditivsvakter i lönegrad Ce 9, en amanuens, fyra kontors- och/eller skrivbiträden samt fyra telefonister.

Enligt byggnadslånebyrån bör den till lånebyrån egentligen hörande ombudsmannaexpeditionen av praktiska skäl tills vidare inordnas under kanslibyrån.

Å ombudsmannaexpeditionen borde ankomma — förutom kontroll över länsorganens förvaltning av disponerade lånemedel m. m. och revision av deras räkenskaper — utanordning av och pantvård beträffande lån till de större och medelstora flerfamiljshusen, pantvård beträffande redan utbetalade lån till flerfamiljshus samt mottagande av uppgifter från länsorganen angående utbetalade lån, förfallna och guldna räntor och amorteringar samt restlängdsuppgifter i och för bokslut för låneverksamheten.

Ombudsmannaexpeditionen borde stå under ledning av en förste byråsekreterare i lönegrad Ce 29, å vilken det bl. a. skulle ankomma att utarbeta anvisningar till underinstanserna, öva tillsyn över utanordning och pantvård, följa bokföringen, kontrollera indrivningsverksamheten samt bevaka statens fordran vid exekutiva auktioner. Som närmaste medhjälpare borde denne ha en förste byråsekreterare i lönegrad Ce 27, vilkens uppgift skulle vara att företaga resor till länsbostadsnämnderna för att granska dessas säkerhetshandlingar och revidera deras räkenskaper. Därjämte erfordrades en byråsekreterare i lönegrad Ce 24, en amanuens samt en kontorist i lönegrad Ce 13. För skrivgöromål behövdes två kontors- och/eller skrivbiträden.

Till följd av den alltfört växande lånestocken erfordrades härutöver under budgetåret 1948/49 förstärkning av ombudsmannaexpeditionen med en amanuens, en kansliskrivare i lönegrad Ce 15, ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 samt tretton kontors- och/eller skrivbiträden.

Vad gäller planeringsbyrån föreslår byggnadslånebyrån, att indexberäkningarna förläggas till en särskild sektion, indexsektionen. Till densamma borde överföras den i de sakkunnigas förslag till statistiska sektionen hänfödda

ingenjörspersonalen. Sektionschefen borde placeras i lönegrad Ca 29. Personalen å statistiska sektionen borde förstärkas med en aktuarie i lönegrad Ce 24. Samtliga sektionschefsbefattningar å byrån borde ordinariesättas.

För insamling och bearbetning av uppgifter för beräkning av byggnads- och driftkostnader m. m. erfordras under det kommande budgetåret enligt byggnadslånebyrån utöver det permanenta personalbehovet en ingenjör i lönegrad Cg 17, en assistent i samma lönegrad, en kontorist i lönegrad Ce 13 och ett tekniskt biträde i lönegrad Cg 9.

Byggnadslånebyrån anser, att de sakkunniga icke i full utsträckning beaktat arten och omfattningen av vissa av de arbetsuppgifter, som borde åvila tekniska byrån. Detta gällde såväl den bostads- som den byggnadstekniska sidan av verksamheten. Byrån anför, att viss byggnadsteknisk utredningsverksamhet bör ankomma på bostadsstyrelsen, oavsett om ett byggnadsinstitut kommer till stånd eller icke, nämligen dels utredningar att läggas till grund för upprättande och omarbetande av de till typritningar hörande konstruktionsritningarna och tekniska beskrivningarna, dels undersökningar, vilkas resultat skola utnyttjas vid den löpande byggnadstekniska granskningen eller vid utarbetande av anvisningar för dylik granskning, dels utredningar, som äro erforderliga för den byggnadstekniska kontrollverksamhetens bedrivande.

Tekniska byrån borde organiseras på två sektioner, en arkitekt- och en byggnadsteknisk sektion. Å den senare borde jämväl ärenden rörande byggnadstillstånd handläggas.

Byggnadslånebyråns förslag till permanent personalorganisation å tekniska byrån framgår av följande uppställning.

1 byråchef	Cp 10
1 arkitekt eller civilingenjör (sakkunnig), anställd mot arvode till högre belopp än lön enligt löneklass 31.	

Arkitektsektionen.

1 byrådirektör (arkitekt)	Ce 31
5 arkitekter anställda mot arvode till belopp, liggande mellan lön enligt löneklasserna 29 och 31.	
1 förste byråingenjör (arkitekt)	Ca 29
1 ritbiträde, anställt mot arvode till belopp, liggande mellan lön enligt löneklasserna 13 och 15.	

Byggnadstekniska sektionen.

1 byrådirektör (civilingenjör)	Ce 31
Granskning, kontroll, konsultation:	
2 civilingenjörer, anställda mot arvode till belopp, liggande mellan lön enligt löneklasserna 29 och 31.	
1 förste byråingenjör	Ca 29
3 förste byråingenjörer	Ce 27
1 byråingenjör	Ce 24

Utredningar, upplysningsverksamhet:

1 förste byråingenjör	Ce 29
2 förste byråingenjörer	Ce 27
1 byråingenjör	Ce 24
3 ingenjörer	Ce 21

Gemensam personal.

1 kontorist	Ce 13
1 kanslibiträde	Ca 11
8 kontors- och/eller skrivbiträden.	

Utöver nämnda personal borde för granskning av ritningar m. m. avseende enfamiljshus under övergångstiden inrättas två ingenjörsbefattningar i lönegrad Ce 21. Förstärkning av biträdespersonalen vore erforderlig tills vidare med ett kanslibiträde i lönegrad Ce 11 samt med fyra kontors- och/eller skrivbiträden.

För behandling av ärenden rörande byggnadstillstånd föreslår byggnadslånebyrån följande personaluppsättning: en byråsekreterare i lönegrad Ce 24, en ingenjör i lönegrad Ce 22, en assistent i lönegrad Cg 18, ett kanslibiträde i lönegrad Ce 11, en amanuens samt sex kontors- och/eller skrivbiträden.

Byggnadslånebyråns ordförande och chef har med hänvisning till yttrandet från 1947 års utredning för byggnadsfrågor och med framhållande av att han såsom ledamot i sagda utredning instämt i dess yttrande, förklarat sig icke kunna i alla delar biträda förslaget rörande organisationen av tekniska byrån.

Lånebyrån bör enligt byggnadslånebyrån omfatta juridiska sektionen, flerfamiljshussektionen, enfamiljshussektionen, sektionen för övertagandeärenden och hyresfrågor, värderingssektionen, ombudsmannaexpeditionen och markdetaljen. Av dessa borde, som redan nämnts, ombudsmannaexpeditionen av praktiska skäl tills vidare inordnas i kanslibyrån.

Det syntes naturligt, att chefen för lånebyrån förordnades till ställföreträdare för generaldirektören. Såsom närmaste medhjälpare borde byråchefen erhålla en kvalificerad tekniker. Denna borde beredas ställningen av byrådirektör och placeras i 31 lönegraden.

Å juridiska sektionen borde i första hand ankomma granskning av ansökningar om lån till flerfamiljshus.

Flerfamiljshussektionen borde övertaga den nuvarande flerfamiljshussektionens arbetsuppgifter. De fem distrikt, i vilka sektionen f. n. vore uppdelad, borde minskas till tre, vart och ett med sex ingenjörer. Varje distrikt borde erhålla en biträdesgrupp, bestående av fyra kvinnliga biträden med uppmåtnings- och kalkyleringsuppgifter. För vinnande av likformighet vid ärendehantering syntes det nödvändigt, att åt en förste byråingenjör med placering i lönegrad 29 uppdroges att utöva den rådgivande, ledande och kontrollerande verksamheten med avseende på distriktens arbete.

I fråga om enfamiljshussektionen uttalar byggnadslånebyrån i huvudsak följande.

Sektionens uppgifter fördela sig å två grupper: ärendehantering och inspektionsverksamhet. Under den första gruppen falla lämnande av råd och upplysningar till förmedlingsorgan och länsbostadsnämnder, behandling av mera svårbedömbare ärenden, vilka länsbostadsnämnderna överlämnat till bostadsstyrelsen, prövning av besvärärenden samt utbildning. Under förutsättning att ca 5 % av det totala antalet ärenden per år underställes samt att antalet besvärärenden beräknas till ca 3 %, skulle årligen ca 2 600 ärenden behöva behandlas hos bostadsstyrelsen. Härför torde erfordras minst tre ingenjörer och en jurist.

Inspektionsverksamheten kommer att omfatta revision av länsbostadsnämndernas ekonomiska granskning, lämnande av råd och upplysningar samt tillrättaläggande av eventuella misstag i samband med verksamheten. För verksamheten torde komma att erfordras tre inspektörer; under de första åren torde emellertid två inspektörer vara till fyllest. Under övergångstiden torde de båda inspektörerna väsentligen komma att biträda vid länsbostadsnämndernas uppbyggande. Förutom inspektörerna erfordras en byråingenjör med uppgift att planera inspektionsverksamheten samt utarbeta länetekniska anvisningar.

Å övertagandesektionen borde ankomma att handlägga ansökningar om övertagande av beviljade lån samt att pröva vissa hyresfrågor. För detta arbete erfordrades en förste byråingenjör, en amanuens och ett kanslibiträde.

Värderingssektionen borde ha till uppgift att utarbeta nya metoder för bestämmande av byggnadskostnader. Förutom den av de sakkunniga föreslagna ingenjörsbefattningen i lönegrad 29 erfordrades för hithörande arbetsuppgifter ytterligare två ingenjörer och ett kanslibiträde. Enär hyreskostnaden till ungefär hälften betingades av de årliga driftkostnaderna, vore det vidare av synnerlig vikt, att dessa kostnader kontinuerligt följdes samt att utredningar därom företoges. För angivna arbetsuppgift borde en byråingenjörsbefattning inrättas.

Vad slutligen gäller markdetaljen, borde förutom sakkunniga anställas en förste byråingenjör med uppgift att bl. a. pröva tomtkostnadernas skälighet i de enskilda låneärendena.

Byggnadslånebyrån föreslår följande personaluppsättning å lånebyrån.

1 byråchef	Ca 33
1 byrådirektör	Ce 31

Juridiska sektionen.

1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 förste byråsekreterare	Ce 27
1 byråsekreterare	Ce 24
3 amanuenser	
1 kansliskrivare	Ce 15
1 kontorist	Ce 13
1 kanslibiträde	Ce 11

Flerfamiljshussektionen.

1 förste byråingenjör	Ce 29
3 förste byråingenjörer	Ce 27
3 byråingenjörer	Ce 24
3 ingenjörer	Ce 22
9 ingenjörer	Ce 18
3 kanslibiträden	Ce 11

Enfamiljshussektionen.

1 förste byråingenjör	Ce 29
1 förste byråinspektör	Ce 29
1 förste byråingenjör	Ce 27
1 förste byråinspektör	Ce 27
1 förste byråsekreterare	Ce 27
2 byråingenjörer	Ce 24

Sektionen för övertagandeärenden och hyresfrågor.

1 förste byråingenjör	Ce 27
1 amanuens	
1 kanslibiträde	Ce 11

Värderingssektionen.

1 förste byråingenjör	Ce 29
2 byråingenjörer	Ce 24
1 ingenjör	Ce 22
1 kanslibiträde	Ce 11

Markdetaljen.

1 förste byråingenjör	Ce 29
-----------------------------	-------

Gemensam personal.

21 kontors- och/eller skrivbiträden.

I fråga om personalbehovet å lånebyrån under övergångstiden uttalar byggnadslånebyrån följande.

Antalet ärenden å lånebyrån torde under det kommande budgetåret komma att öka kraftigt, vilket förklaras därav, att de ärenden avseende lån till egna hem, som hittills handlagts inom byggnadslånebyråns sociala avdelning, till följd av de nya bestämmelserna angående egnahemslån komma att efter den 1 juli 1948 överföras till lånebyrån. Antalet sådana ärenden uppgår f. n. till 3 000 per år. Härtill kommer ett mycket stort antal — uppskattningsvis 3 000 — ärenden avseende i huvudsak genomgripande ombyggnad men jämväl nybyggnad av enfamiljshus på den egentliga landsbygden.

F. n. kräver handläggningen inom sektionen för enfamiljshus av 5 300 ärenden avseende lån för enfamiljshus en personal av 12 ingenjörer, 2 jurister, 3 tekniska biträden samt 13 kontors- och skrivbiträden. En ökning med ca 6 000 ärenden per år förutsätter en betydande förstärkning av angivna personaluppsättning. Då arbetsuppgifterna inom övriga sektioner och

avdelningar icke torde komma att nedgå, kommer följaktligen behovet av personal att överstiga den nuvarande tertiärlåneavdelningens. Det bör emellertid förutsättas, att viss del av personalen inom övergångsdelen efter hand skall kunna utflyttas till länsbostadsnämnderna.

Utifrån här gjorda antaganden har byggnadslånebyrån beräknat det under budgetåret 1948/49 erforderliga behovet av personal inom lånebyråns övergångsdel till följande: 4 ingenjörer (Ce 21), 2 ingenjörer (Ce 19), 1 ingenjör (Cg 19), 9 ingenjörer (Ce 15), 3 ingenjörer (Cg 15), 3 amanuenser, 4 kanslibiträden (Ce 11), 1 kanslibitråde (Cg 11), 26 kontors- och/eller skrivbiträden.

Ledningen av den sociala sektionen bör enligt byggnadslånebyrån handhavas av nuvarande chefen för byråns sociala avdelning, vilken därvid syntes böra beredas anställning som sakkunnig. För att leda den allmänna informationsverksamheten i bostadssociala spörsmål m. m. borde som sakkunnig till sektionen knytas den nuvarande konsulenten inom sociala avdelningen. Därjämte borde anställas en byråsekreterare i lönegrad Ce 24, två amanuenser, en kansliskrivare i lönegrad Ce 15 samt tre kontors- och/eller skrivbiträden.

Det vore erforderligt, att huvuddelen av byggnadslånebyråns sociala avdelnings personal övergångsvis bibehölles för handläggning av ansökningar om godkännande av egnahem, för vilka beviljats bostadsansaffningslån, samt för behandling av ärenden rörande familjebidrag och bränsletillägg till mindre bemedlade, barnrika familjer. För dessa arbetsuppgifter behövdes en byråsekreterare i lönegrad Ce 24, en inspektör i lönegrad Cg 23, en assistent i lönegrad Ce 19, två amanuenser, två kanslibiträden i lönegrad Ce 11 samt nitton kontors- och/eller skrivbiträden.

I yttrandena över byggnadslånebyråns förslag ha följande synpunkter anlagts.

Statens lönenämnd anser, att spörsmålet om rätt för befattningshavare hos byggnadslånebyrån att vid övergång till de bostadspolitiska organen få vid placering i löneklass tillgodoräkna sig tjänstetid hos byrån bör upptagas till prövning från fall till fall. Det ställde sig svårt att med ledning av de lämnade uppgifterna bedöma riktigheten av de förordade lönegradsplaceringarna. Lönenämnden kunde icke finna det lämpligt att differentiera den lägre ingenjörspersonalen på två intill varandra liggande lönegrader. Beteckningen ingenjör borde ej ifrågakomma för tjänster i 15, 17 och 19 lönegraderna. Byråsekreterartjänst i lönegrad Ce 24 borde endast inrättas, i den mån så påfordrades av en tillämpning av bestämmelserna angående befordringsgång för amanuenspersonal.

Statskontoret anser att, därest kanslibyrån inrättas som ett provisorium, chefen för densamma bör placeras i lönegrad Cg 33. Befattningen som förste byråsekreterare å byrån borde, som de sakkunniga föreslagit, placeras i lönegrad Ca 27. Tjänsten som kontorsskrivare å byrån kunde statskontoret icke tillstyrka. Därest registratorsavdelningens personal behövde förstärkas, borde en kanslibiträdets tjänst inrättas.

Förste byråingenjören på planeringsbyråns statistiska sektion borde bibe-

hållas i 27 lönegraden. Beträffande den övergångsvis erforderliga personalen å planeringsbyrån anför statskontoret, att ingenjören i 17 lönegraden bör benämnas ingenjörbiträde och att det tekniska biträdet i lönegrad Cg 9 bör placeras i lönegrad Cg 8.

Statskontoret avstyrker den föreslagna uppdelningen och utbyggnaden av tekniska byrån. Besparingar skulle kunna ske genom att nedbringa antalet kontrollerande arkitekter samt genom att begränsa den byggnadstekniska forskningsverksamheten. Den föreslagna befattningen som kontorist å tekniska byråns skrivcentral syntes böra utgå.

Därest chefen för lånebyrån vore byggnadstekniker, föreläge ej skäl att såsom byråchefens närmaste medhjälpare anställa en kvalificerad tekniker i lönegrad 31. Ifrågavarande befattningshavare borde placeras i 29 lönegraden. Den föreslagna kontoristbefattningen å registrerings- och maskinskrivningscentralen borde utgå. Värderingssektionens och markdetaljens verksamhet borde falla utanför bostadsstyrelsens verksamhetsområde liksom även forskningsarbetet. Ingenjörerna i lönegrad 19 borde benämnas biträdande ingenjörer och ingenjörerna i lönegrad 15 tekniker.

De arbetsuppgifter, som avsåges skola åvila sociala sektionen, borde snarast överföras till länsnämnderna. Assistenten i lönegrad 19 å sektionen borde benämnas kontorsskrivare.

De ingenjörer, som placerats i lönegrad 21, borde hänföras till 22 lönegraden.

Sveriges juristförbund anser, att chefen för kanslibyrån bör placeras i lönegrad Cp 10. Förste byråsekreteraren å denna byrå bör enligt förbundet rätteligen hänföras till lönegrad 31. Förbundet yrkar emellertid endast, att befattningshavaren i fråga placeras i lönegrad Ca 29. Chefen för ombudsmannaexpeditionen borde erhålla byrådirektörs ställning. Byråsekreteraren å expeditionen borde placeras i 27 lönegraden.

Förbundet ifrågasätter vidare, om icke ställföreträdarskapet för generaldirektören med samma skäl kunde knytas till kanslibyråchefen som till lånebyråchefen. Chefen för lånebyrån borde placeras i lägst lönegrad Cp 10 och chefen för den juridiska sektionen i lägst 31 lönegraden. Byråsekreteraren å sektionen borde inplaceras i lönegrad 27. Befattningen som förste byråsekreterare å enfamiljshussektionen borde hänföras till 29 lönegraden.

Byråsekreteraren å den sociala sektionen borde placeras i lägst 27 lönegraden liksom den byråsekreterare å sektionen, vilken vore erforderlig under övergångstiden.

Departementschefen.

Såsom de sakkunniga föreslagit bör bostadsstyrelsen som chef ha en generaldirektör med placering i lönegrad Cp 19.

De sakkunniga ha föreslagit, att bostadsstyrelsens ledamöter skola utgöras av generaldirektören, den av byråcheferna, som förordnats till general-

direktörens ställföreträdare, samt fem andra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Byråchef, som ej är ledamot, liksom andra tjänstemän borde såsom föredragande i styrelsen vara skyldig att till protokollet låta anteckna från styrelsens beslut avvikande mening.

Jag kan i stort sett ansluta mig till de sakkunnigas förslag. Jag kan alltså icke godtaga det i några yttranden framlagda förslaget, att samtliga byråchefer skola vara ledamöter i styrelsen åtminstone vid behandlingen av vissa ärenden. Såsom de sakkunniga anført, tala nämligen praktiska skäl häremot. Byråcheferna böra emellertid regelmässigt vara närvarande vid styrelsens sammanträden. Även om de icke äro föredragande böra de äga deltaga i överläggningarna ävensom ha rätt att till protokollet låta anteckna från beslut avvikande mening. Vad åter angår de fem ledamöter jämte ersättare som skola utses av Kungl. Maj:t, finner jag angeläget, att — såsom nu är fallet i fråga om byggnadslånebyrån — härtill kunna förvärfvas personer, vilka företräda allmän sakkunskap och erfarenhet beträffande olika bostadspolitiken berörande områden, oberoende av huruvida vederbörande ha tjänstemannabefattning hos verket eller icke. I likhet med de sakkunniga anser jag det önskvärt, att förtrogenhet med landsbygdens förhållanden och med kommunal verksamhet liksom erfarenhet av husligt arbete är representerad bland dessa ledamöter. Valet av ledamöter bör dock icke bindas genom särskilda föreskrifter. — Till ställföreträdare för generaldirektören bör kunna utses byråchef eller chefen för den av mig i det följande förordade sociala sektionen.

Ledamöterna — bortsett från generaldirektören och dennes ställföreträdare — torde böra förordnas för tre år i sänder.

De sakkunniga ha föreslagit, att till generaldirektörens ställföreträdare skall utgå särskilt arvode å 2 400 kronor för år. I överensstämmelse med vad som förordats i vissa yttranden föreslår jag, att arvodet bestämmes till 1 200 kronor för år. Arvodena till övriga ledamöter ha av de sakkunniga likaledes föreslagits till 2 400 kronor för år. För egen del är jag icke beredd att tillstyrka högre belopp än 1 800 kronor för år. Jag tillstyrker de sakkunnigas förslag i vad det avser arvoden till ersättarna.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i instruktionen för bostadsstyrelsen föreskriva vilka ärenden, som skola behandlas av styrelsen in pleno.

Enligt de sakkunnigas mening bör bostadsstyrelsen organiseras på fyra byråer — kanslibyrån, planeringsbyrån, tekniska byrån och lånebyrån — vartill tills vidare skulle komma en fristående sektion för byggnadstillståndsärenden. Byggnadslånebyrån anser, att utöver nyssnämnda byråer erfordras en fristående social sektion samt att ärenden rörande byggnadstillstånd böra behandlas å tekniska byrån. Riksräkenskapsverket har ifrågasatt, om icke en särskild kameral byrå borde inrättas, medan statskontoret anser, att kanslibyrån bör sammanföras med lånebyrån. Slutligen har i några yttranden föreslagits, att tekniska byrån skall uppdelas på två byråer.

För egen del ansluter jag mig till de sakkunnigas och byggnadslånebyråns

förslag att bostadsstyrelsen skall organiseras på fyra byråer, benämnda på sätt de sakkunniga och byggnadslånebyrån föreslagit; därutöver bör åtminstone tills vidare finnas en fristående social sektion. Såsom byggnadslånebyrån föreslagit, torde ärendena rörande byggnadstillstånd böra handläggas inom tekniska byrån.

Jag behandlar i det följande närmare fördelningen av arbetsuppgifterna mellan de olika byråerna m. m. samt sektionsindelningen inom byråerna.

Vad härvid till en början angår kanslibyrån torde dess arbetsuppgifter och organisation böra utvidgas utöver vad de sakkunniga och byggnadslånebyrån tänkt sig. Sålunda böra de s. k. ombudsmannaärendena handläggas å kanslibyrån i stället för å lånebyrån. Denna ändring synes motiverad på grund av önskemålet att erhålla en jämnare fördelning av arbetsuppgifter och personal mellan de olika byråerna. Vidare torde, såsom i flera remissyttranden framhållits, bostadsstyrelsen för olika kamerala uppgifter ha behov av en särskild kameral avdelning. Även om delar av ifrågavarande verksamhet, såsom revision av länsorganens medelsförvaltning, till en början torde få en förhållandevis obetydlig omfattning, synes det dock lämpligt att redan fr. o. m. den 1 juli 1948 inrätta en särskild kameral sektion. Denna bör tillhöra kanslibyrån. Kanslibyrån bör i enlighet härmed indelas i tre sektioner, en allmän, en kameral och en ombudsmannasektion.

De sakkunniga ha föreslagit, att planeringsbyrån skall organiseras på tre sektioner, en statistisk, en utrednings- och en planeringssektion. Byggnadslånebyrån föreslår, att härutöver inrättas en indexsektion. Då de arbetsuppgifter, som skulle ankomma på sistnämnda sektion, ha en speciell natur och böra fullgöras av tekniskt utbildad personal, torde de böra särskiljas från det löpande statistiska arbetet. Jag tillstyrker, att planeringsbyrån indelas på sätt byggnadslånebyrån föreslagit.

Det i vissa yttranden framlagda förslaget att fördela tekniska byråns göromål på två byråer, en byggnadsteknisk byrå och en arkitektbyrå, torde böra hållas öppen till dess det är möjligt att närmare bedöma den lämpliga fördelningen av vissa utrednings- och forskningsuppgifter mellan bostadsstyrelsen och ett eventuellt byggnadstekniskt forskningsinstitut. Däremot böra, som byggnadslånebyrån föreslagit, de bostads- och byggnadstekniska arbetsuppgifterna handläggas på skilda sektioner inom byrån. Då byggnadstillståndsärendena icke äga närmare samband med övrig verksamhet å byrån, böra de behandlas å en särskild sektion. I det föregående har jag föreslagit, att den verksamhet beträffande kollektiva tvätterier, som bedrives av egnahemsstyrelsens byggnadskontor, skall överföras till bostadsstyrelsen fr. o. m. den 1 juli 1948. Arbetsuppgifterna böra åvila en särskild sektion. Jag förordar sålunda, att tekniska byrån organiseras på fyra sektioner, en arkitekt-, en byggnadsteknisk, en byggnadstillstånds- och en tvätterisektion.

Byggnadslånebyrån har föreslagit, att bostadsstyrelsens lånebyrå — bortsett från ombudsmannaexpeditionen — skall indelas i en juridisk sektion,

en flerfamiljshussektion, en enfamiljshussektion, en sektion för övertagandearenden och hyresfrågor, en värderingssektion och en markdetalj. Med hänsyn till lånebyråns betydande storleksordning under den närmaste tiden finner jag det ändamålsenligt, att byrån organiseras på ett förhållandevis stort antal sektioner. Den föreslagna indelningen, som ansluter sig till den inom byggnadslånebyråns tertiärlåneavdelning tillämpade, kan jag godtaga. Markdetaljen torde böra benämnas marksektionen.

De arbetsuppgifter, som enligt byggnadslånebyrån skulle ankomma på den sociala sektionen, torde åtminstone under den närmaste framtiden bli så omfattande, att de icke böra hänföras till någon av byråerna. Härtill kommer att tillsynen över bidragsverksamheten till främjande av bostadsförsörjningen, varom nya bestämmelser träda i kraft den 1 juli 1948, fordrar personal med särskild sakkunskap och erfarenhet. Vid den översyn av den bostadspolitiska organisationen, som jag förutsätter kommer att verkställas inom ganska snar framtid, torde frågan om lämplig organisationsform för handläggningen av nu avsedda ärenden böra upptagas till förnyad prövning.

Jag övergår nu till att behandla frågan om behovet av personal å de fyra byråerna samt den sociala sektionen.

Vid en bedömning av *personalbehovets storlek* under nästa budgetår måste beaktas, att såväl organisationssakkunnigas som byggnadslånebyråns förslag till personalorganisation för bostadsstyrelsen bygga på andra förutsättningar än dem som jag i det föregående ansett tills vidare böra läggas till grund för arbetsuppgifternas fördelning mellan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. Denna skillnad i fråga om förutsättningarna berör i första hand lånebyrån.

De sakkunnigas förslag avser den permanenta minimiorganisation, som beräknas bli erforderlig sedan den av de sakkunniga förordade decentraliseringen av lån- och bidragsgivningen genomförts. De sakkunniga förutsätta, att bostadsstyrelsen därjämte under en övergångstid skall förfoga över personal för handläggning av de ärendegrupper, som efter hand skola flyttas ut till länsorganen. De sakkunniga ha emellertid icke verkställt någon närmare bedömning av ifrågavarande personalbehov. Byggnadslånebyråns förslag avser såväl den minimiorganisation som erfordras på längre sikt som den ytterligare personal som erfordras under en övergångstid. Byggnadslånebyråns förslag till minimiorganisation avviker från de sakkunnigas särskilt i vad det gäller lånebyrån, vilket sammanhänger med att byggnadslånebyrån i sina beräkningar rörande personalbehovet på längre sikt förutsätter att bostadsstyrelsen skall pröva huvudmassan av ärenden angående lån och bidrag till flerfamiljshus. Den av mig förordade arbetsfördelningen mellan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna avviker i väsentliga hänseenden från den av de sakkunniga förutsatta men endast obetydligt från byggnadslånebyråns på vissa antaganden grundade förslag.

Av skäl som jag i det föregående närmare utvecklat måste övergången till den nya organisationen ske stegvis. Utgångspunkten för mitt förslag till fördelning av arbetsuppgifterna mellan olika organ har därför varit, att för nästa budgetår i huvudsak endast sådana förändringar i nuvarande organisation böra vidtagas, som bli en följd av egnahemsorganisationens upphörande och omläggningen av lån- och bidragsgivningen i avseende å enfamiljshus den 1 juli 1948. Vid utarbetandet av förslaget ha emellertid beaktats såväl organisationssakkunnigas förslag till permanent minimiorganisation som byggnadslånebyråns i yttrande över detta förslag framlagda beräkningar av personalbehovet under de närmaste budgetåren. Det av byrån beräknade personalbehovet avviker i vissa hänseenden från byggnadslånebyråns nuvarande personalorganisation. Avvikelserna betingas i första hand av nyss berörda omständigheter, nämligen dels av att de egnahemsorganisationen åvilande bostadspolitiska uppgifterna förutsatts komma att den 1 juli 1948 överflyttas på de nya bostadspolitiska organen, dels av att nya bestämmelser om lån och bidrag till enfamiljshus skola träda i kraft vid sagda tidpunkt. De sammanhånga emellertid icke — eller i vart fall icke i någon större utsträckning — med att byrån förutsatt, att nämnda långivning så småningom skall helt decentraliseras. Härav följer, att det vid en bedömning av byråns förevarande beräkningar i stort sett icke är nödvändigt att taga hänsyn till den nyss angivna skillnaden mellan den av mig förordade arbetsfördelningen mellan centralorganet och länsorganen och den av byrån föreslagna fördelningen.

Vad härefter angår *anställningsvillkoren för bostadsstyrelsens personal* får jag inledningsvis anföra vissa allmänna synpunkter.

Organisationssakkunniga ha, som nyss antytts, framlagt förslag till permanent personalorganisation för bostadsstyrelsen men samtidigt förutsatt, att organisationen efter viss tid skall överses. De ha ansett, att tills vidare antalet ordinarie tjänster skall hållas lågt och de ha även visat utpräglad försiktighet när det gäller lönegradsplaceringen av tjänsterna inom den föreslagna organisationen. De sakkunniga ha emellertid framhållit önskvärdheten av att bostadsstyrelsen beredes möjlighet att erbjuda extra ordinarie anställning även åt personal, som endast beräknas bli erforderlig under en övergångstid. Byggnadslånebyrån har starkt understrukt behovet av sådan möjlighet och har föreslagit, att personal, som såvitt nu kan bedömas blir erforderlig under både budgetåret 1948/49 och budgetåret 1949/50, skall anställas som extra ordinarie. Även om anställningen icke kunde beräknas bli så långvarig som nu sagts borde extra ordinarie anställning tillämpas i fall, då så följde av den reglerade beföringsgången för biträdes- och amanuenspersonal.

För egen del får jag i förevarande hänseende anföra följande.

Ehuru organisationen givetvis bör utformas på sådant sätt att den kan beräknas bli hållbar även på längre sikt, torde man med hänsyn till de ändringar av organisationen, som följa med den förutsatta successiva decentraliseringen av ärenden, böra räkna med att densamma ganska snart måste upp-

tagas till förnyad prövning. Härav följer att försiktighet bör iakttagas i vad det gäller inrättande av ordinarie tjänster. Av samma skäl och med hänsyn till rådande ekonomiska läge böra tjänster i högre löneställning än den nu tillämpade i princip inrättas endast där det synes tydligt, att organisationen på längre sikt fordrar detta. Jag förutsätter emellertid att i samband med nyss nämnda översyn av organisationen frågan om antalet tjänster i högre löneställning kommer att upptagas till förnyat övervägande. Vidare anser jag, att den extra ordinarie anställningsformen bör kunna tillämpas inom bostadsstyrelsen i ganska vidsträckt omfattning. Personalens intressen torde böra föranleda till att denna anställningsform utnyttjas även för befattningar, som visserligen sannolikt icke erfordras på längre sikt men som dock torde komma att vara behövliga åtminstone under de närmaste åren. I den mån ordinarie eller extra ordinarie anställning icke ifrågakommer bör den extra anställningsformen i princip användas. Vid framtida ändring av anställningsformen bör löneställningen upptagas till förnyad prövning.

Beträffande amanuens- och biträdespersonalen böra särskilda regler tillämpas. Dessa personalgrupper böra sålunda anställas och avlönas enligt tillämpade regler om beföringsgång. Vad amanuenspersonalen beträffar böra, i enlighet med vad statskontoret och statens lönenämnd anført, befattningar i lönegrad Ce 24 icke inrättas utanför beföringsgången. Detta torde dock icke böra föranleda till att befattningshavare, som hos byggnadslånebyrån erhållit arvodesbefattning motsvarande byråsekreterare- eller aktuarietjänst i Ce 24, nedflyttas till lägre löneställning. Vad angår den lägre ingenjörspersonalen är jag f. n. icke beredd att taga slutlig ställning till frågan om lönegradsplacering. Bostadsstyrelsen bör tills vidare äga att inrätta extra ordinarie tjänster för sagda personal i högst lönegrad 21. — Frågan om tillgodoräknande av tjänstetid hos byggnadslånebyrån vid inplacering i löneklass torde få prövas av Kungl. Maj:t från fall till fall.

Vad härefter angår löneställningen för *byråcheferna* ha såväl organisations-sakkunniga som byggnadslånebyrån förordat, att dessa placeras i lönegrad Ca 33, dock att chefen för tekniska byrån borde placeras i lönegrad Cp 10. Jag kan ansluta mig till detta förslag. Det har vidare förutsatts att, om den nuvarande chefen för tertiärlåneavdelningen bleve chef för lånebyrån, denne borde tillerkännas ett personligt lönetillägg. I anslutning till de löneförmåner, som tillerkänts chefen för tertiärlåneavdelningen, förordar jag, att denne under nyss angivna förutsättning erhåller ett årligt lönetillägg å högst 4 500 kronor.

Beträffande personalbehovet å de olika byråerna och sociala sektionen samt frågan om lönegradsplacering för personalen å varje byrå får jag hänvisa till i härvid fogad bilaga redovisade sammanställningar över nuvarande organisation, organisationssakkunnigas och byggnadslånebyråns förslag samt den av mig förordade organisationen under nästa budgetår. I det följande angiver jag den närmare innebörden av sistnämnda förslag, varvid jag till prövning upp-tager varje byrå för sig med undantag för skriv- och kontorsbiträdes- samt expeditionsvaktpersonal.

I vad det gäller *kanslibyråns* allmänna sektion kan jag godtaga byggnadslånebyråns förslag efter vissa jämkningar. Förste byråsekreterartjänsten, som enligt organisationssakkunnigas förslag skulle placeras i Ca 27, bör sålunda enligt min mening uppföras i Ca 29. Denna placering synes motiverad med hänsyn till att kanslibyrån vid bifall till mitt förslag får avsevärt mera omfattande arbetsuppgifter än de sakkunniga förutsatt och ifrågavarande förste byråsekreterare därför kommer att få relativt självständigt handlägga på honom ankommande ärenden. Befattningen såsom kontorsskrivare synes däremot böra utgå och ersättas med en registrator i Ce 18. Det synes icke lämpligt att registratorn, såsom de sakkunniga tänkt sig, skall fullgöra även kassörsgöromålen. I enlighet med byggnadslånebyråns förslag bör inrättas en särskild kassörstjänst. Denna bör emellertid tillhöra kamerala sektionen. I anslutning till vad statens lönenämnd uttalat anser jag, att materialförvaltaren bör placeras i Ce 14. Å den allmänna sektionen skulle alltså tills vidare finnas en förste byråsekreterare i Ca 29, en amanuens, en registrator i Ce 18 och en materialförvaltare i Ce 14.

Av skäl, som jag anfört i det föregående, har jag funnit det ändamålsenligt att redan fr. o. m. den 1 juli 1948 inrättas såväl en ombudsmanna- som en kameral sektion. För den förra sektionen har byggnadslånebyrån föreslagit två befattningar som förste byråsekreterare, den ena i Ce 29 och den andra i Ce 27. Jag kan f. n. endast tillstyrka, att den senare befattningen inrättas. Jag förutsätter härvid, att centralorganet i likhet med vad som hittills varit fallet tillförsäkras kvalificerad juridisk sakkunskap i annan ordning. Till denna fråga återkommer jag. Jag vill även framhålla, att ombudsmannasektionens arbetsuppgifter, såsom jag kommer att närmare utveckla i det följande, komma att bli mindre komplicerade än byrån förutsatt till följd av att en särskild kameral sektion inrättas. Jag förordar vidare, att å ombudsmannasektionen inrättas en byråsekreterartjänst i Ca 24. Juristpersonalen torde i övrigt böra utgöras av två amanuenser. Mot byråns förslag beträffande ombudsmannasektionen finner jag härutöver icke anledning till annan erinran än att den av byrån föreslagna kontoristen bör ersättas med ett kanslibitråde. Ombudsmannasektionen skulle sålunda bestå av en förste byråsekreterare i Ce 27, en byråsekreterare i Ca 24, två amanuenser, en kansliskrivare samt två kanslibiträden.

Vad angår kamerala sektionen finner jag statskontorets och riksräkenskapsverkets förslag att som chef för denna bör stå en kamrer i lönegrad 29 böra godtagas. Befattningen bör tills vidare vara extra ordinarie. De löpande kamerala uppgifterna komma visserligen icke omedelbart att bli av mera betydande omfattning. Ledningen av den kamerala förvaltningen i länsorganen samt uppläggningsen av det kamerala arbetet i bostadsstyrelsen torde emellertid komma att omedelbart ställa så stora krav på sektionschefen, att ifrågavarande tjänst bör inrättas redan med ingången av nästa budgetår. Däremot torde personaluppsättningen i övrigt å sektionen kunna hållas låg under nästa

budgetår. Även om revisionsuppgifterna torde komma att snabbt växa synes man sålunda tills vidare böra räkna med endast en amanuens för dessa uppgifter. Vidare bör till denna sektion hänföras en kansliskrivare (kassör) i Ca 15.

Av det anförda framgår, att det f. n. föreligger stora svårigheter att bedöma personalbehovet å ombudsmannasektionen och kamerala sektionen. Det synes vidare uppenbart, att arbetsuppgifterna komma att successivt växa. Under sådana förhållanden synes man böra räkna med att dessa sektioner i en nära framtid kunna komma att bli i behov av ytterligare personal. Jag förutsätter, att bostadsstyrelsen kommer att följa denna fråga med uppmärksamhet och framlägga de förslag, som utvecklingen ger anledning till. I likhet med vad som f. n. gäller beträffande byggnadslånebyrån och i enlighet med såväl de sakkunnigas som byggnadslånebyråns förslag förordar jag, att tills vidare till kanslibyrån knytes en organisationsexpert; dennes arvode bör fastställas av Kungl. Maj:t.

Vad härefter angår personalbehovet å *planeringsbyrån* kan jag i stort sett godtaga organisationssakkunnigas förslag, vilket i huvudsak tillstyrkts av såväl byggnadslånebyrån som andra remissinstanser. Jag anser emellertid, att den av byggnadslånebyrån föreslagna tjänsten som aktuarie å den statistiska sektionen icke f. n. bör inrättas. Visserligen komma sektionens arbetsuppgifter att efter en tid bli omfattande, men såsom angivits i det föregående kan en överföring av bostadsbyggnadsstatistiken från socialstyrelsen icke ske förrän den 1 januari 1949. Frågan om ytterligare tjänster synes böra upptagas till prövning först sedan närmare erfarenhet vunnits rörande personalbehovet å sektionen. Å denna bör alltså finnas en förste aktuarie i Ca 27 och en amanuens. I detta sammanhang får jag anmärka att i årets statsverksproposition beträffande socialstyrelsen beräknats medel för personal, erforderlig för nämnda statistik, under hela nästa budgetår. En överflyttning den 1 januari 1949 av denna statistik till bostadsstyrelsen torde emellertid, i vart fall för nästa budgetår, icke böra föranleda någon ändring i socialstyrelsens personalorganisation.

Beträffande indexsektionen kan jag icke godtaga byggnadslånebyråns förslag att tjänsten som förste byråingenjör skall placeras i Ca 29. I anslutning till organisationssakkunnigas förslag förordar jag, att tjänsten placeras i Ce 27. Jag biträder förslaget att till sektionen knytes en byråingenjör i Ce 24 för utförande av undersökningar rörande driftkostnader för bostadshus. Jag beräknar vidare, att behov kommer att föreligga av tre ingenjörer i högst Ce(Cg) 21. I övrigt kan jag biträda byggnadslånebyråns förslag i denna del. Indexsektionen skulle sålunda komma att erfordra en förste byråingenjör i Ce 27, en byråingenjör i Ce 24, tre ingenjörer i högst Ce(Cg) 21, ett tekniskt biträde i Cg 9 samt en kontorist.

Vad angår utredningssektionen förordar jag, i nära anslutning till organisationssakkunnigas och byggnadslånebyråns förslag, följande personaluppsättning: en förste aktuarie i Ca 27, en aktuarie i Ca 24, en amanuens samt tills vidare en assistent i Cg 17.

De arbetsuppgifter som avses åvila planeringssektionen torde komma att successivt växa och få betydande omfattning. Den av organisationssakkunniga och byggnadslånebyrån förordade personalorganisationen synes därför svara mot behovet på längre sikt. Jag är emellertid icke beredd att nu helt biträda de framlagda förslagen. F. n. bör sålunda endast inrättas dels en tjänst som förste aktuarie i Ce 29 dels två amanuensbefattningar.

Beträffande den å planeringsbyrån erforderliga högre biträdespersonalen kan jag i huvudsak ansluta mig till organisationssakkunnigas förslag. Å byrån böra alltså finnas — utöver den redan nämnda befattningen som kontorist å indexsektionen — en kansliskrivare, en kontorist och ett kanslibitråde.

Jag övergår nu till frågan om personalorganisationen å *tekniska byrån*, varvid jag först behandlar arkitektsektionen. Enligt min mening bör denna sektion förestås av en byrådirektör i Ce 31. Organisationssakkunniga ha föreslagit, att viss del av den erforderliga arkitektpersonalen skall, i likhet med vad fallet f. n. är inom byggnadslånebyrån, kunna anställas på deltid. Enligt min mening kunna i fall som detta väsentliga fördelar vinnas med en dylik anställningsform. Ifrågavarande befattningshavare böra emellertid anställas såsom extra tjänstemän. Med hänsyn till den begränsning av investeringsverksamheten som genomförts och till följd av nu rådande ekonomiska läge finner jag mig icke kunna biträda vare sig organisationssakkunnigas eller byggnadslånebyråns förslag i vad det gäller antalet dylika tjänster. Jag finner mig sålunda böra förorda, att utöver byrådirektören å denna sektion skola finnas fem heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda arkitekter i högst Cg 31. Jag har intet att erinra mot att till sektionen knytes ett ritbiträde. Tjänsten torde emellertid böra lönegradsplaceras i högst Cg 15.

Vad beträffar den byggnadstekniska sektionen har jag intet att erinra mot förslaget att sektionens arbete skall ledas av en byrådirektör i Ce 31. På skäl som jag angivit i det föregående kan jag icke nu biträda byggnadslånebyråns förslag att en särskild avdelning inrättas för bedrivande av vissa utredningar angående byggnadstekniska frågor m. m. En närmare bedömning av ifrågavarande verksamhet torde böra anstå intill dess frågan om ett byggnadsforskningsinstitut bringats närmare sin lösning. I likhet med vad som hittills varit fallet bör emellertid enligt min mening centralorganet bedriva utrednings- och upplysningsverksamhet i byggnadstekniska frågor. Med beaktande av det anförda och med hänsyn till nu rådande förhållanden finner jag mig böra förorda, att under nästa budgetår personalorganisationen å den byggnadstekniska sektionen avsevärt begränsas i förhållande till byggnadslånebyråns förslag. Å sektionen böra sålunda tills vidare finnas följande tjänster utöver byrådirektören: en förste byråingenjör i Ce 29, tre förste byråingenjörer i Ce 27, två byråingenjörer i Ce 24, sju ingenjörer i högst Ce (Cg) 21 samt två kanslibiträden. Med hänsyn till att i varje fall under en övergångstid de med den byggnadstekniska kontrollen sammanhängande arbetsuppgifterna förväntas växa anser jag, att möjlighet bör finnas att under nästa budget-

år till sektionen knyta en erfaren byggnadstekniker. Denne torde böra anställas mot arvode, fastställt av Kungl. Maj:t.

Vad härefter angår byggnadstillståndssektionen beräknar jag, i nära anslutning till byggnadslånebyråns förslag, att behov kommer att föreligga av följande tjänster: två amanuenser, en ingenjör i Cg 22, en assistent i Cg 18 samt ett kanslibiträde.

I detta sammanhang får jag slutligen beröra personalorganisationen å tvätterisektionen, vilken är avsedd att överföras från egnahemsstyrelsen till bostadsstyrelsens tekniska byrå. Som föreståndare bör finnas en förste byråingenjör i Cg 29. Vidare bör finnas en förste byråingenjör i Cg 27. Härutöver beräknar jag tills vidare fem ingenjörer i högst Cg 21.

Jag upptager härefter till prövning frågan om personalorganisationen å lånebyrån. Med hänsyn till den omfattning arbetsuppgifterna å denna byrå uppenbarligen komma att få, finner jag byggnadslånebyråns förslag att till lånebyrån bör knytas en väl kvalificerad tekniker välmotiverat. Jag förordar alltså, att en byrådirektörstjänst i Ce 31 inrättas.

Vad härefter angår den juridiska sektionen kan jag icke biträda byggnadslånebyråns förslag att två förste byråsekreterarbefattningar skola inrättas, en i Ce 29 och en i Ce 27. I närmare anslutning till den nuvarande organisationen förordar jag, att endast sistnämnda befattning nu inrättas; denna bör ordinariesättas. Vidare beräknar jag för den juridiska sektionen tills vidare en byråsekreterare i Ca 24 och fyra amanuenser. Jag anser emellertid, att det bör undersökas, huruvida icke så småningom vissa av de arbetsuppgifter, som nu förutsättas komma att utföras av juridiskt utbildad personal, kunna anförtros annan personal med lägre utbildning. I övrigt har jag intet att erinra mot byggnadslånebyråns förslag till personalorganisation för denna sektion. Den juridiska sektionen skulle sålunda bestå av nyss nämnda sex befattningshavare med juridisk utbildning samt en kansliskrivare, en kontorist och ett kanslibiträde.

Vad beträffar flerfamiljshussektionen får jag erinra, att byggnadslånebyrån förordat vissa ändringar i nuvarande organisation. De fem distrikt, efter vilka handläggningen av ärenden rörande lån och bidrag för flerfamiljshus nu uppdelas, förutsättas sålunda ersatta med tre distrikt. Härvid förutsättes, att den för varje distrikt avsedda personalen skall förstärkas. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Jag finner mig fördenskull i stort sett kunna godtaga byggnadslånebyråns förslag till personalorganisation för flerfamiljshussektionen. Jag beräknar behovet av personal under nästa budgetår å denna sektion på följande sätt. Arbetet å sektionen bör ledas av en förste byråingenjör i Ce 29. Varje distrikt bör förestås av en förste byråingenjör i Ce 27. För varje distrikt bör därutöver finnas dels en byråingenjör i Ce 24, dels fyra ingenjörer i högst Ce (Cg) 21 och dels ett kanslibiträde.

Stora svårigheter föreligga f. n. att bedöma frågan om personalbehovet på längre sikt å enfamiljshussektionen. Såsom angivits i det föregående komma

den 1 juli 1948 dels egnahemsorganisationens uppgifter att överflyttas på de nya bostadspolitiska organen och dels nya bestämmelser att träda i kraft beträffande lån och bidrag till enfamiljshus. Härigenom bli arbetsuppgifterna å enfamiljshussektionen intill dess decentraliseringen av ifrågavarande låne- och bidragsärenden kommit igång väsentligt mer omfattande än de uppgifter, som f. n. åvila motsvarande sektion inom byggnadslånebyråns tertiärlåneavdelning. Byggnadslånebyrån har för sin del räknat med att antalet ärenden under nästa budgetår kommer att mer än fördubblas. Det torde ligga i sakens natur att dylika beräkningar äro mycket osäkra. Den takt i vilken ärenden rörande lån och bidrag kunna komma att flyttas ut i länsinstansen kan således icke exakt bedömas i förväg. Ifrågavarande långivnings totala omfattning kan dessutom i nuvarande läge beträffande investeringsverksamheten icke närmare angivas. För nästa budgetår anser jag mig böra räkna med en något mindre utvidgning av arbetsuppgifterna än byrån förutsatt. De arbetsuppgifter som skola åvila enfamiljshussektionen avse bl. a. ledning och övervakning av länsbostadsnämndernas ekonomiska granskning av ärenden rörande lån och bidrag till enfamiljshus. Dessa uppgifter torde till en början i första hand böra handhavas av byrådirektören samt den förste byråingenjör, som jag förutsätter skall finnas å sektionen. Ifrågavarande arbetsuppgifter torde emellertid bli så omfattande, att de komma att föranleda viss nyanställning. Möjlighet bör fördenskuil föreligga att utöver vad som betingas av de i det följande förordade tjänsterna till sektionen knyta befattningshavare såsom extra tjänstemän. Till frågan om det härför erforderliga medelsbehovet under nästa budgetår återkommer jag i det följande. Vad härefter angår frågan om personal för handläggning å sektionen av ärenden angående lån och bidrag till enfamiljshus får jag anföra följande. I anslutning till vad som nyss framhållits beträffande långivningens omfattning under nästa budgetår beräknar jag följande av angivna arbetsuppgift betingade personalbehov under sagda budgetår: en förste byråingenjör i Ce 27, en förste byråsekreterare i Ce 27, en byråingenjör i Ce 24, två amanuenser, 20 ingenjörer i högst Ce (Cg) 21 samt tre kanslibiträden.

Beträffande övertagandesektionen finner jag icke anledning till erinran mot byggnadslånebyråns förslag, vilket nära ansluter sig till nuvarande organisation. Sektionen bör alltså bestå av en förste byråingenjör i Ce 27, en amanuens och ett kanslibitråde. Däremot kan jag icke biträda byggnadslånebyråns förslag beträffande personalorganisation för värderingssektionen. Jag får erinra, att jag förordat att å indexsektionen inom planeringsbyrån skall finnas ingenjörspersonal för undersökningar rörande såväl byggnads- som driftkostnaderna för bostadshus. Enligt min mening bör värderingssektionens uppgift i första hand bestå däri, att sektionen noggrant följer de undersökningar som bedrivs beträffande byggnads- och driftkostnaderna samt svarar för att de resultat som vinnas genom dylika undersökningar beaktas vid granskningen av låneärenden såväl inom bostadsstyrelsen som inom länsbostadsnämnderna.

En mera omfattande, permanent utredningsverksamhet inom berörda område torde däremot icke böra bedrivas inom lånebyrån. Vid behov torde emellertid bostadsstyrelsen kunna anlita särskilda sakkunniga för utredningar av här förevarande slag. I anslutning till det anförda förordar jag, att värderingssektionen skall bestå av dels en förste byråingenjör i Ce 27 och dels en ingenjör i högst Ce (Cg) 21. I fråga om byggnadslånebyråns förslag med avseende å marksektionen har jag ingen annan erinran än att jag finner förste byråingenjören böra placeras i Ce 27. I likhet med vad som f. n. är fallet bör för de marksektionen åvilande arbetsuppgifterna kunna anlitas lantmätare som äro tjänstlediga från sina befattningar inom lantmäteristaten.

Vad slutligen angår den av byggnadslånebyrån föreslagna *sociala sektionen* kan jag i stort sett ansluta mig till byggnadslånebyråns förslag till personalorganisation för nästa budgetår. Såsom närmare utvecklats i det föregående måste emellertid förutsättas, att de sektionen åvilande arbetsuppgifterna komma att successivt förändras, beroende på att bl. a. handläggningen av ärenden rörande bostadsanskaffningslån och familjebidrag efter hand upphör. För nästa budgetår beräknar jag, att följande personalbehov kommer att föreligga å sektionen: en sektionschef, en konsulent, båda anställda mot arvode, fastställt av Kungl. Maj:t, sex amanuenser, en inspektör i Cg 23, en kontorskrivare i Ce 19, en kansliskrivare och två kanslibiträden.

I det föregående har jag föreslagit inrättande av fem befattningar som *kansliskrivare*. Av dessa torde endast den för bostadsstyrelsens kassör avsedda befattningen tills vidare böra ordinariesättas. Övriga fyra befattningar böra vara extra ordinarie. Vidare har jag föreslagit tre *kontoristbefattningar* och sexton *kanslibiträdesbefattningar*. Dessa torde böra vara extra ordinarie med undantag av tre kanslibiträdestjänster, vilka böra ordinariesättas.

Vad beträffar den *skriv- och kontorsbiträdes- samt expeditiionsvaktpersonal* som erfordras under nästa budgetår får jag anföra följande. Byggnadslånebyrån har beräknat behovet av dylik personal för nästa budgetår till 138 skriv- och kontorsbiträden, varav 16 ordinarie kontorsbiträden, samt 10 expeditiionsvakter och kontorsbud, varav en ordinarie och en extra ordinarie förste expeditiionsvakt och två ordinarie expeditiionsvakter. Jag beräknar behovet av skriv- och kontorsbiträden under nästa budgetår till 135. Av dessa torde 29 erfordras å kanslibyrån, 21 å planeringsbyrån, 20 å tekniska byrån, 43 å lånebyrån samt 22 å sociala sektionen. Vidare förordar jag, att fr. o. m. den 1 juli 1948 17 ordinarie kontorsbiträdestjänster inrättas. Därjämte böra inrättas dels två tjänster såsom förste expeditiionsvakt, varav en i Ca 11 och en i Cg 11, och dels två tjänster såsom expeditiionsvakt i Ca 9. I fråga om övrig expeditiionsvaktpersonal beräknar jag för nästa år behov av 6 tjänster i högst Ce (Cg) 9.

Såsom antytts i det föregående torde bostadsstyrelsen — liksom hittills byggnadslånebyrån — böra äga att till sig knyta *sakkunniga* av skilda slag. Vid bedömningen av frågan om behovet av juridisk sakkunskap såväl å kanslibyrån som å lånebyrån har jag utgått från att bostadsstyrelsen vid prövning av särskilda fastighetsjuridiska frågor skall kunna anlita juridisk expert. Arvo-

det till denne bör fastställas av Kungl. Maj:t. I det föregående har jag förutsett att bostadsstyrelsen skall bedriva viss utredningsverksamhet i avseende å olika byggnadstekniska frågor. Jag har emellertid under hänvisning till pågående utredning angående ett byggnadstekniskt forskningsinstitut icke ansett mig böra taga slutlig ställning till frågan om inordnande av denna verksamhet i den föreslagna byråorganisationen. Vid framläggande i det föregående av förslag till personalorganisation för tekniska byrån har jag utgått från att vissa av byråns befattningshavare skola handhava de utredningsuppgifter varom här är fråga. Med hänsyn till arten och omfattningen av de byggnadstekniska utredningarna bör — i likhet med vad fallet f. n. är beträffande byggnadslånebyrån — arbetet ledas av en högt kvalificerad tekniker. Denne torde böra anställas mot arvode, fastställt av Kungl. Maj:t. Slutligen anser jag i likhet med organisationssakkunniga, att bostadsstyrelsen bör för tillfälliga undersökningar rörande tekniska och ekonomiska frågor, som uppkomma i anslutning till låneverksamheten, kunna anlita experter.

Vid bifall till det av mig i det föregående framlagda förslaget beträffande personalorganisation för bostadsstyrelsen skola å personalförteckning för bostadsstyrelsen fr. o. m. den 1 juli 1948 uppföras följande befattningar.

Tjänstemän å ordinarie stat.

1 generaldirektör	Cp 19
1 byråchef	Cp 10
3 byråchefer	Ca 33
1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 förste byråsekreterare	Ca 27
2 förste aktuarier	Ca 27
2 byråsekreterare	Ca 24
1 aktuarie.....	Ca 24
1 kansliskrivare (kassör)	Ca 15
1 förste expeditionsvakt	Ca 11
3 kanslibiträden	Ca 11
2 expeditionsvakter	Ca 9
17 kontorsbiträden	Ca 8

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 24.

3 byrådirektörer	Ce 31
2 förste byråingenjörer	Ce 29
1 förste aktuarie	Ce 29
1 kamrer	Ce 29
2 förste byråsekreterare.....	Ce 27
11 förste byråingenjörer	Ce 27

Härutöver beräknas behov komma att föreligga av följande lönegradsplacerade personal:

1 förste byråingenjör (Cg 29), 1 förste byråingenjör (Cg 27), 7 byråingenjörer (Ce 24), 1 inspektör (Cg 23), 1 ingenjör (Cg 22), 49 ingenjörer, biträ-

dande ingenjörer, ingenjörbiträden m. m. (högst Ce eller Cg 21), 1 kontors-skrivare (Ce 19), 1 registrator (Ce 18), 1 assistent (Cg 18), 1 assistent (Cg 17), 4 kansliskrivare (Ce 15), 1 materialförvaltare (Ce 14), 3 kontorister (Ce 13), 13 kanslibiträden (Ce 11), 1 förste expeditionsvakt (Cg 11), 6 expeditionsvakter och kontorsbud högst Ce eller Cg 9), 1 tekniskt biträde (Cg 9), 23 amanuenser, 118 kontors- och skrivbiträden samt 5 heltidsanställda arkitekter (högst Cg 31) eller däremot svarande antal deltidsanställda arkitekter. Härutöver beräknas vissa arvodesbefattningar.

Slutligen har förutsatts att bostadsstyrelsen till sig skall kunna knyta vissa experter och sakkunniga.

IV. Länsbostadsnämndernas organisation.

Organisationssakkunnigas förslag.

Förläggning.

De sakkunniga föreslå, att länsbostadsnämnd inrättas i varje län. För Stockholms stad och Stockholms län borde dock en gemensam nämnd inrättas, bl. a. emedan väsentliga delar av bostadsproduktionen inom länet borde ses i samband med produktionen inom staden. De sakkunniga ha utgått från att länsbostadsnämnderna böra förläggas till vederbörande residensstad såsom varande administrativt centrum i resp. län. De sakkunniga föreslå, att undantag från denna regel endast göres beträffande Skaraborgs och Älvsborgs län, där nämnderna borde förläggas till Skara resp. Borås. Anledningen till dessa undantag vore bl. a. länsbostadsnämndernas behov av samarbete med lantbruks- och länsarbetsnämnder. Vid genomförandet av de sakkunnigas och 1947 års centrala lantbrukskommittés förslag skulle länsbostads-, lantbruks- och länsarbetsnämnder komma att ligga i residensstaden i följande län:

Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

I övriga län skulle förläggningen bli följande.

Län	Länsarbetsnämnd finnes i	Länsbostadsnämnd föreslås upprättad i	Lantbruksnämnd föreslås upprättad i
Stockholms stad	Stockholm	} Stockholm	{ —
Stockholms län.....	Stockholm		
Södermanlands	Eskilstuna	Nyköping	Nyköping
Kalmar	Kalmar	Kalmar	{ Kalmar
			{ Västervik
Göteborgs o. Bohus.....	Göteborg	Göteborg	Uddevalla
Älvsborgs	Borås	Borås	{ Borås
			{ Vänersborg
Skaraborgs	Skövde	Skara	Skara

Sammansättning m. m.

Beträffande nämndernas sammansättning och ledamöternas avlöning anföra de sakkunniga följande.

Till ledamöter i nämnderna böra utses personer med insikter i de allmänna frågor som böra beaktas vid handhavandet av de bostadspolitiska åtgärderna. Särskild vikt synes emellertid böra läggas vid att personer, som äro väl förtrogna med såväl jordbrukets som landsbygdens förhållanden i övrigt, knytas till nämnderna.

De sakkunniga föreslå, att länsbostadsnämnderna skola bestå av sex ledamöter med undantag för den för Stockholms stad och län gemensamma nämnden, vilken med hänsyn till där rådande speciella förhållanden synes böra vara något större och därför ha förslagsvis sju ledamöter. Direktören hos nämnden bör vara självskriven ledamot, medan de övriga böra utses av Kungl. Maj:t, som även bör förordna en av dessa att vara nämndens ordförande. Av de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna bör en vara särskilt förtrogen med jordbrukets förhållanden.

Till de av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna bör utgå ersättning med ett arvode av 20 kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Därest omfattningen av ordförandens arbetsuppgifter göra en särskild ersättning motiverad, bör till denne utöver arvodet som ledamot av nämnden utgå ytterligare arvode, lämpligen med visst belopp för år. Beloppets storlek synes böra fastställas av Kungl. Maj:t eller bostadsstyrelsen. Arvode på enahanda grunder må jämväl kunna utgå till annan av Kungl. Maj:t utsedd ledamot, som erhåller särskilt uppdrag för nämnden.

Personalorganisation.

För att kunna bedöma omfattningen av de arbetsuppgifter, som skola åvila länsbostadsnämnderna, ha de sakkunniga gjort uppskattningar av bostadsproduktionens omfattning i framtiden. Med utgångspunkt från att nyproduktionen i rikets tätorter i framtiden kommer att omfatta i runt tal 45 000 lägenheter per år samt att nyproduktionen och genomgripande ombyggnader på landsbygden komma att avse ca 20 000 lägenheter per år, ha de sakkunniga beräknat, att i framtiden statliga lån och bidrag komma att årligen beviljas till dels ca 1 900 företag avseende nybyggnad och i obetydlig omfattning jämväl ombyggnad av flerfamiljshus, dels ca 8 000 företag avseende nybyggnad och i begränsad utsträckning även ombyggnad av en- och tvåfamiljshus i tätorterna, dels ca 12 000 företag avseende i huvudsak genomgripande ombyggnad men jämväl nybyggnad av en- och tvåfamiljshus på den egentliga landsbygden. De sakkunniga uppskatta vidare antalet låne- och bidragsärenden avseende tillfällig förbättring av enfamiljshus till ca 8 000 per år och årliga antalet ansökningar om familjebostadsbidrag avseende lägenheter i ny- och ombyggda bostadshus till ca 15 000. De sakkunniga understryka, att beräkningarna äro mindre tillförlitliga sammanhängande med dels att de för beräkningarna erforderliga statistiska uppgifterna äro bristfälliga, dels att ovisshet råder beträffande bostadsbyggandets framtida omfattning.

De sakkunniga påpeka, att en uppskattning av personalbehovet hos de olika länsbostadsnämnderna blir synnerligen vanskelig med hänsyn till den oklarhet som föreligger beträffande omfattningen av nämndernas arbetsuppgifter. Där-

emot vore det möjligt att klart angiva de kategorier av sakkunskap, varav behov komme att föreligga. På grund av det anförda har, uttala de sakkunniga, stor försiktighet iakttagits vid utformandet av förslaget till personalorganisation. De allmänna synpunkter, som de sakkunniga lagt på personalorganisationen i bostadsstyrelsen, borde beaktas även vid bedömningen av förslaget till personalorganisation för länsbostadsnämnderna. Av angivna skäl borde samtliga föreslagna tjänster tills vidare vara extra ordinarie. I detta sammanhang understryka de sakkunniga dels att decentraliseringen förutsättes komma att genomföras successivt, varför det omedelbara behovet av personal hos nämnderna understiger det av de sakkunniga beräknade, dels att hänsyn icke kunnat tagas till den ökning av personalbehovet, som kommer att äga rum under en period av ca 25 år till följd av att länestocken successivt växer.

De sakkunnigas förslag till personalorganisation innebär följande.

Chefstjänstemannen, vilken borde kallas *länsbostadsdirektör*, skulle ha till uppgift dels att upprätthålla kontakt med såväl förmedlingsorganen som statliga länsorgan, dels att bedriva viss upplysningsverksamhet, dels att leda och övervaka kanslipersonalens arbete, besluta i frågor av mindre vikt, förbereda vissa ärenden samt vara föredragande i nämnden. Länsbostadsdirektör borde — i likhet med vad som torde bli fallet beträffande lantbruksdirektör — placeras i 32 lönegraden. Direktörerna hos nämnderna i Stockholms stad och län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län borde dock hänföras till 33 lönegraden, då dessa nämnder komma att handlägga ett betydande antal ärenden avseende flerfamiljshus. Direktören i Gotlands län borde å andra sidan placeras i 29 lönegraden.

Till nämnderna borde knytas minst en kvalificerad byggnadsingenjör med uppgift dels att granska tomt-, byggnads- och driftkostnader samt verkställa uppmätning och beräkna hyror, lån och bidrag, dels att biträda förmedlingsorganen i vad det gäller inspektion av bostadshus finansierade med statligt stöd ävensom verkställa dylik inspektion i form av stickprov, dels att beträffande ombyggnad eller tillfällig förbättring av bostadshus vid behov verkställa besiktning av den befintliga byggnaden för bedömning av bl. a. frågan om förbättringsarbetets lämpliga omfattning. För varje nämnd med undantag av den i Gotlands län föreslås därför inrättande av en förste byråingenjörstjänst i 27 lönegraden. Med hänsyn till den sannolika omfattningen av flerfamiljshusproduktionen i Stockholms stad och län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län borde hos nämnderna i dessa län även finnas förste byråingenjörer i 29 lönegraden. Ytterligare anse de sakkunniga det erforderligt med hos en nämnd tre, hos två nämnder två och hos övriga nämnder en byråingenjör i lönegrad 24. En nämnd hade härutöver behov av två ingenjörer i 22 lönegraden och sex nämnder av en ingenjör i denna lönegrad.

Omfattningen av de arbetsuppgifter, vilka böra ombesörjas av jurister, anses under de närmaste åren i fråga om flertalet nämnder icke större än att behovet borde kunna tillgodoses genom deltidсанställda ombudsmän. De sak-

kunniga förutsätta, att såsom ombudsmän i regel skola kunna förvärvas jurister hos vederbörande länsstyrelser. Behovet av juridisk expertis komme att successivt ökas till följd av lånestockens tillväxt. Skulle däremot ett statligt kreditgarantisystem införas, komme behovet av juridisk expertis att avsevärt minska, varför de sakkunniga föreslå endast två för jurister avsedda heltidstjänster, nämligen en hos nämnden i Stockholms stad och län samt en hos nämnden i Göteborgs och Bohus län, båda i lönegrad 27.

Hos varje nämnd utom hos den i Gotlands län föreslås vidare inrättande av en kamrerstjänst. Kamrerarna hos de tre största nämnderna borde inplaceras i 24 lönegraden och övriga kamrerare i 22 lönegraden.

Vad angår biträdestjänsterna föreslå de sakkunniga anställandet av inalles 10 kanslibiträden i lönegrad 11 samt 47 kontors- och/eller skrivbiträden. De sakkunniga påpeka, att lånestockens successiva ökning och bokföringsarbetets tilltagande omfattning så småningom torde föranleda behov av dels ytterligare kanslibiträdestjänster, dels vissa högre tjänster.

De sakkunnigas förslag till personalorganisation framgår närmare av följande tablå.

Län	Direk- tör i löne- grad	Antal ingenjörer i lönegrad				Kamrer i lönegrad		Antal biträden i lönegrad		Summa befatt- nings- havare
	¹ 32	29	27	24	22	24	22	11	4—8	
Stockholms stad och län	1	1	1	3	2	1	—	1	3	² 14
Uppsala	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Södermanlands	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Östergötlands	1	—	1	1	1	—	1	1	2	8
Jönköpings	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Kronobergs	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Kalmar	1	—	1	1	—	—	1	1	2	7
Gotlands	1	—	—	1	—	—	—	1	—	3
Blekinge	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Kristianstads	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Malmöhus	1	1	1	1	—	1	—	1	2	8
Hallands	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Göteborgs o. Bohus	1	1	1	1	1	1	—	1	2	² 10
Älvsborgs	1	—	1	1	1	—	1	1	2	8
Skaraborgs	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Värmlands	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Örebro	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Västmanlands	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Kopparbergs	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Gävleborgs	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Västernorrlands	1	—	1	2	1	—	1	1	2	9
Jämtlands	1	—	1	1	—	—	1	—	2	6
Västerbottens	1	—	1	2	1	—	1	1	2	9
Norrbottens	1	—	1	1	1	—	1	1	2	8
Summa	24	3	23	28	8	3	20	10	47	168

¹ Med följande undantag: Stockholms stad och län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län lönegrad 32; Gotlands län lönegrad 29.

² I summan har inräknats en jurist med placering i lönegrad 27.

Yttrandena.

Organisationssakkunnigas förslag till förläggning av länsbostadsnämnderna har i det övervägande antalet remissyttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Egnahemsstyrelsen anser starka skäl tala för att länsbostadsnämnderna, för det fall att de skola handlägga även ärenden rörande jordbrukets bostäder, förläggas till samma orter som lantbruksnämnderna.

Egnahemsnämnderna i Kalmar läns norra och Kalmar läns södra områden föreslå, att förutom i Kalmar en länsbostadsnämnd inrättas i Västervik.

Egnahemsnämnden i Göteborgs och Bohus län uttalar sig till förmån för att länsbostadsnämnden i sagda län placeras i Uddevalla.

Egnahemsnämnden och hushållningssällskapet i Älvsborgs norra område föreslå inrättande av två länsbostadsnämnder, en i Vänersborg och en i Borås. Därest den princip, som motiverat länets uppdelning i två områden i andra avseenden, icke komme att tillämpas, borde nämnden förläggas till Vänersborg.

För förläggning av länsbostadsnämnderna till resp. residensstäder uttala sig *länsstyrelserna i Älvsborgs och Skaraborgs län*. Samma uppfattning i fråga om nämndernas placering i dessa län har *svenska bostadskreditkassan*.

Drätselkamrarna i Skövde och Sundsvall hålla före, att nämnderna i Skaraborgs resp. Västernorrlands län böra ligga i dessa städer.

I den mån de sakkunnigas förslag beträffande länsbostadsnämndernas sammansättning blivit föremål för erinringar, ha dessa främst tagit sikte på att nämnderna bör tillförsäkras ökad sakkunskap beträffande jordbrukets och landsbygdens förhållanden. Sålunda ha *flera egnahemsnämnder* framhållit önskvärdheten av att minst två av länsbostadsnämndernas ledamöter ha dylik förtrogenhet. *Lantbruksstyrelsen* anser, att landsbygden bör företrädas av flera ledamöter än som föreslagits. Därest länsnämnderna skola handhava frågor rörande jordbrukets bostäder, borde också jordbruket företrädas av flera representanter. En ledamot i varje nämnd bör enligt styrelsens mening vara kvinna. *Lantbruksförbundet* föreslår, att en representant för lantbruksnämnden skall ingå i länsbostadsnämnden.

Avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen anser, att det många gånger vore till nytta, om i nämnderna inginge personer med sakkunskap inom byggnadsområdet.

Kommunalnämnden i Åtvidaberg anser, att kommunal sakkunskap bör tillförsäkras länsbostadsnämnderna.

Beträffande formerna för ledamöternas tillsättande framhåller *drätselkammaren i Ljungby*, att det icke kan anses lämpligt att samtliga ledamöter utses av Kungl. Maj:t. Åtminstone flertalet borde utses av lokalorgan, exempelvis landsting eller motsvarande. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser, att två av ledamöterna böra utses av vederbörande landsting.

Beträffande arvoden föreslår *statskontoret*, att en kombination av års- och dagarvoden skall utgå till samtliga ledamöter.

På organisationssakkunnigas förslag till personalorganisation för länsbostadsnämnderna ha i några remissyttranden anlagts vissa allmänna synpunkter. Sålunda uttalar *bank- och fondinspektionen*, att de sakkunniga underskattat behovet av personal för de kredittekniska arbetsuppgifterna. Efter ett antal år komme nämnderna, med hänsyn till länestockens successiva ökning, att få en personaluppsättning vida större och av helt annan struktur än de sakkunniga syntes ha föreställt sig. Samma uppfattning har 1945 års *bankkommitté*. *H.S.B.* befarar, att nämnderna icke kunna tillföras erforderlig sakkunskap. *Drätselkammaren i Borås* framhåller vikten av att länsorganen redan från början utrustas med verkligt kvalificerad personal. De sakkunniga hade vid uppläggningsen av personalförslaget visat en så långt gående försiktighet, att ett misslyckande i fråga om personalanskaffningen kunde vara att befara.

Rörande lönesättningen framhåller *lantbruksstyrelsen*, att styrelsen i annat sammanhang uttalat, att jämförliga befattningshavare hos lantbruksnämnd och hushållningssällskap borde erhålla samma lönegradsplacering; olika löneställning skulle endast skapa irritation och bristande trivsel. Dessa synpunkter borde beaktas även vid bedömandet av löneställningen för länsbostadsnämndernas befattningshavare.

Egnahemsstyrelsen och *riksräkenskapsverket* biträda icke förslaget, att *länsbostadsdirektörernas* löneställning bör differentieras. *Statens lönenämnd* föreslår lönegrad Ce 32 åtminstone tills vidare även för de tre direktörerna, som de sakkunniga placerat i lönegrad Ce 33. *Länsstyrelsen* och *egnahemsnämnden i Gotlands län* yrka, att länsbostadsdirektören i länet placeras i lönegrad Ce 32. Enligt *länsstyrelsens i Örebro län* uppfattning är det uteslutet att placera direktörerna i högre lönegrad än länsarbetsdirektörerna. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* finner ej den skillnad i lönegradsplacering motiverad, som beträffande vissa län föreslagits mellan å ena sidan länsbostadsdirektörerna och å andra sidan lantbruksdirektörerna. *Egnahemsstyrelsen* ifrågasätter om ej direktörerna böra hänföras till lägre lönegrad än lantbruksdirektörerna. *Egnahemsnämnden i Västernorrlands län* förordar lönegrad Ca 30. *Statsskontoret* föreslår lönegrad 29, dock att de tre länsbostadsdirektörer, som av de sakkunniga placerats i lönegrad 33, borde erhålla lön enligt lönegrad 31.

Några remissinstanser anse, att länsbostadsdirektörerna böra ha tekniska kvalifikationer. *Landsorganisationen* yttrar, att det är lämpligt om socialpolitisk sakkunskap finnes representerad i länsorganen och önskvärt att direktörerna ha en mer allsidig utbildning. Vid några av de större nämnderna borde försöksvis inrättas konsulentbefattningar.

Beträffande *ingenjörsbefattningarna* uttalar *länsstyrelsen i Kronobergs län* farhågor för att den föreslagna lönegradsplaceringen är så låg, att svårigheter uppstå att få tillräckligt kvalificerat folk. *Statens lönenämnd* uttalar, att uppgifterna om dessa tjänstemäns göromål icke äro tillräckligt vägledande för bedömning av lönegradernas riktighet. *Ingenjörsbefattningarna* i lönegrad

Ce 22 borde, därest de besattes med rekryteringspersonal, extraordinariesättas först efter det befattningshavarna undergått lämplig provotid. *Drätselkammaren i Borås* anser, att ingenjörerna böra placeras i 29, 27 och 24 lönegraderna.

Åtskilliga länsstyrelser betona svårigheten för länsstyrelserna att tillhålla *jurister* åt länsbostadsnämnderna. *Länsstyrelsen i Malmö län* anser, att det är svårt att avgöra, i vilka län behov finnes av heltidsanställda jurister.

I fråga om de *kamerala tjänsterna* förordar *riksräkenskapsverket*, att samtliga kamrerare hänföras till lönegrad 25. *Statskontoret* föreslår däremot inplacering i lönegrad 22 och att benämningen ändras till kassör. *Statens lönenämnd* förmenar, att de föreslagna kamrerstjänsterna i lönegrad Ce 24 icke böra placeras i högre lönegrad än Ce 23. *Egnahemsnämnden i Gotlands län* håller före, att en kamrerstjänst bör inrättas vid länsbostadsnämnden i länet.

Vad slutligen angår *biträdespersonalen* anser *statens lönenämnd*, att behovet av kanslibiträdstjänster ej rätt kan bedömas på grundval av de uppgifter, som finnas rörande beskaffenheten av arbetsuppgifterna. *T.C.O.* uttalar, att minst en kvinnlig befattningshavare i varje nämnd bör beredas placering såsom kanslibitråde. Erfarenheten hade visat, att kalkylarbete med fördel kunde anförtros dylik befattningshavare. Organisationen ifrågasätter vidare inrättande av kansliskrivartjänster vid de i Stockholm och Göteborg belägna nämnderna. *Länsstyrelsen och egnahemsnämnden i Gotlands län* anse, att länsbostadsnämnden i länet bör tillgodoses bättre med avseende å biträdespersonal.

Beträffande *Västernorrlands län* anför *egnahemsnämnden i länet*.

Å bostadsförbättringsavdelningen hos nämnden äro fyra biträden placerade. Då de arbetsuppgifter, som komma att överföras från egnahemsnämnderna till de föreslagna länsorganen, enligt de sakkunniga endast äro av mindre omfattning i jämförelse med dem, som skola överflyttas från byggnadslånebyrån, synes det lämnade förslaget beträffande antalet skrivbiträden hos länsorganet i Västernorrlands län vara lämnat utan beaktande av faktiska förhållanden.

Byggnadslånebyrån, som vid sin beräkning av personalbehovet utgått från att huvudmassan av ärenden rörande flerfamiljshus behandlas centralt, anser att vid länsbostadsnämnderna erfordras inalles 166 befattningshavare, fördelade sålunda: 24 länsbostadsdirektörer i de av de sakkunniga föreslagna lönegraderna, 23 ingenjörer i lönegrad 27, 5 ingenjörer i lönegrad 24 och 24 ingenjörer i lönegrad 22, 2 jurister i lönegrad 27 och 3 jurister i lönegrad 24, 3 kamrerare i lönegrad 25, 20 kamrerare i lönegrad 24 och 1 kamrer i lönegrad 22 samt 11 biträden i lönegrad 11 och 50 biträden i lönegraderna 4—8.

Byggnadslånebyråns yttrande har icke föranlett *statskontoret* och *statens lönenämnd* att i sina utlåtanden däröver frångå den uppfattning, som sagda myndigheter givit uttryck åt i sina yttranden över de sakkunnigas förslag. Lönenämnden anser, att endast de tjänster som påfordras för nästkommande budgetår böra göras till föremål för ställningstagande från statsmakternas sida.

Sveriges juristförbund håller för otroligt, att jurister komma att kunna erhållas vid en placering i 24 lönegraden. Det vore icke heller möjligt att placera juristtjänsterna i 27 lönegraden, då de vore att betrakta som slut-tjänster.

Beträffande tidpunkten för nämndernas organiserande har *byggnadslånebyrån* föreslagit, att ledamöterna i de 24 länsbostadsnämnderna skola utses under budgetåret 1948/49. Dessutom borde under detta budgetår samtliga kamrerare och ett antal biträden kunna anställas ävensom fem kompletta nämnder upprättas.

Den personalorganisation, som enligt *byrån* bör upprättas för länsbostadsnämnderna under de tre närmaste budgetåren, framgår av följande sammanställning.

Budgetåret 1948/49.

5 länsbostadsdirektörer	Ce 32
5 ingenjörer	Ce 27
5 ingenjörer	Ce 22
3 jurister	Ce 24
3 kamrerare	Ce 25
20 kamrerare	Ce 24
1 kamrer	Ce 22
50 biträden.	

Budgetåret 1949/50.

10 länsbostadsdirektörer	Ce 32
10 ingenjörer	Ce 27
3 ingenjörer	Ce 24
10 ingenjörer	Ce 22
11 biträden	Ce 11

Budgetåret 1950/51.

3 länsbostadsdirektörer	Ce 33
5 länsbostadsdirektörer	Ce 32
1 länsbostadsdirektör	Ce 29
8 ingenjörer	Ce 27
2 jurister	Ce 27
2 ingenjörer	Ce 24
9 ingenjörer	Ce 22

Departementschefen.

I det följande upptar jag till behandling frågan om personalorganisation för länsbostadsnämnderna, varvid jag tillåter mig att inledningsvis anföra vissa allmänna synpunkter på nämndernas arbetsuppgifter.

I det föregående har jag förordat vissa riktlinjer för arbetsfördelningen mellan de olika bostadspolitiska organen under de närmaste åren samt an-

fört synpunkter på frågan om organens uppgifter på längre sikt. Förslaget innebär, att länsbostadsnämnderna skola handlägga låne- och bidragsärenden med avseende på enfamiljshus i samtliga kommuner utom städer med minst 10 000 invånare. Slutlig ställning har dock icke tagits till frågan om handläggningen av ärenden angående lån och bidrag till lantarbetarbostäder. Vidare har förordats, att beslut i ärenden angående andra bostäder å jordbruksfastighet skola — efter förberedande granskning hos länsbostadsnämnderna — fattas av lantbruksnämnderna. Beträffande arbetsfördelningen på längre sikt har jag förutsatt att sedermera skall undersökas huruvida icke vissa ytterligare ärendegrupper böra överflyttas från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna.

De bostadspolitiska uppgifter som enligt mitt förslag i en jämförelsevis nära framtid skola handläggas av länsbostadsnämnderna avse dels de uppgifter som f. n. handhavas av egnahemsnämnderna, dels ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus i andra kommuner än städer med minst 10 000 invånare, dels familjebostadsbidragsgivningen i avseende å enfamiljshus i sagda kommuner. Länsbostadsnämndernas låne- och bidragsverksamhet kommer till följd härav att efter en tid få väsentligt större omfattning än egnahemsnämndernas. Om långivningen beträffande bostäder å jordbruksfastigheter medräknas skulle antalet låne- och bidragsärenden i runt tal fördubblas. Det måste emellertid beaktas, att en väsentlig del av ökningen betingas av den nytillkommande uppgiften att handlägga ärenden angående familjebostadsbidrag. Dessa ärenden torde komma att vara väsentligt mindre arbetskrävande än ärenden angående lån och bidrag till bostadshus. Man torde fördenskill icke behöva räkna med att personalbehovet under de närmaste åren kommer att fördubblas; en viss mindre ökning synes dock oundviklig.

Vid en bedömning av frågan om personalorganisation för länsbostadsnämnderna måste emellertid vidare beaktas, att arbetsuppgifternas art kommer att undergå förändringar, innebärande att kraven på sakkunskap hos nämnderna måste ställas icke oväsentligt högre än vad som hittills har gällt beträffande egnahemsorganisationen. Detta sammanhänger till en del därmed att arbetsuppgifterna beträffande planeringen av bostadsförsörjningen få större betydelse. Nämnderna förutsättas nämligen på olika sätt biträda kommunerna i deras strävan att planmässigt förbättra bostadsförhållandena. Vidare måste anspråken på sakkunskap för den ekonomiska granskningen av låneärenden bli väsentligt större till följd av de förmånligare lånevillkoren.

Jag övergår nu till att närmare behandla frågan om länsbostadsnämndernas förläggning.

Organisationssakkunniga föreslå, att länsbostadsnämnderna förläggas till residensstäderna med undantag för nämnderna i Skaraborgs och Älvsborgs län, vilka enligt de sakkunniga böra förläggas till Skara resp. Borås. Nämnderna måste förutsättas komma att ha viss kontakt med länsstyrelserna såsom länens högsta hälsovårds- och byggnadsmyndighet, med länsarkitektkontoren, överlantmätaren, distriktsingenjören för vattenförsörjning och avlopp,

förste provinsialläkaren ävensom med länsarbetsnämnderna och lantbruksnämnderna. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att länsbostadsnämnden i allmänhet förläggas till vederbörande residensstad. Skäl för att göra undantag från denna regel torde dock kunna anföras. Det bör emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om länsbostadsnämnds förläggning.

Vad härefter angår frågan om länsbostadsnämndernas sammansättning må erinras om att organisationssakkunniga föreslagit att nämnderna böra bestå av sex ledamöter med undantag för den för Stockholms stad och län gemensamma nämnden som bör ha sju ledamöter. Nämndens chefs-tjänsteman, länsbostadsdirektören, borde vara självskriven ledamot av nämnden, medan de övriga ledamöterna borde utses av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till den begränsning av länsbostadsnämndernas verksamhetsområde, som av mig förordats, föreslår jag, att antalet ledamöter begränsas till fem. Vad de sakkunniga i övrigt anført beträffande nämndernas sammansättning samt ersättning till ledamöterna kan jag godtaga. Årsarvode till nämndernas ordförande bör icke överstiga 1 500 kronor.

Vad slutligen angår personalorganisationen för länsbostadsnämnderna får jag inledningsvis erinra om organisationssakkunnigas beräkningar av antalet ärenden som skulle komma att handläggas av länsbostadsnämnderna. De sakkunniga ha — under framhållande av att de av dem verkställda uppskattningarna äro mindre tillförlitliga — beräknat att i framtiden statliga lån och bidrag årligen komma att beviljas bl. a. till ny- och ombyggnad av inalles 1 900 flerfamiljshus samt till ny- och ombyggnad av 8 000 huvudsakligen i tätorterna belägna en- och tvåfamiljshus. Vid godtagande av mitt förslag till arbetsfördelning mellan olika organ skulle endast 5 500 av sistnämnda ärenden komma att handläggas av länsbostadsnämnderna. Av den förra gruppen skulle så småningom måhända ca 400 ärenden komma att handläggas av nämnderna. Det årliga antalet ansökningar om familjebostadsbidrag ha de sakkunniga uppskattat till 15 000. Av dessa torde enligt mitt förslag icke fullt 10 000 komma att prövas av länsbostadsnämnderna. Hela gruppen ärenden avseende ny- och ombyggnad av en- och tvåfamiljshus huvudsakligen belägna på landsbygden skulle enligt såväl de sakkunnigas som mitt förslag komma att handhavas av nämnderna; antalet ifrågavarande ärenden har av de sakkunniga beräknats till 12 000 per år. Detsamma gäller gruppen ärenden angående bidrag eventuellt i kombination med lån till tillfällig förbättring av enfamiljshus, vilken beräknats komma att omfatta närmare 8 000 ärenden per år. Det må slutligen erinras om dels att jag förutsatt, att granskning av ritningar och tekniska beskrifningar till bostadshus skall verkställas av länsbostadsnämnderna i de fall nämnderna skola meddela beslut om lån och bidrag, medan de sakkunniga förordat, att granskningen skall verkställas av bostadsstyrelsen, dels att enligt mitt förslag lantbruksnämnderna skola fatta beslut i ärenden angående lån och bidrag till bostadshus å jordbruksfastighet och icke — såsom de sakkunniga förordat — länsbostadsnämnderna. Då emellertid förutsatts, att sistnämnda ärenden alltid skola granskas av läns-

bostadsnämnderna torde den omständigheten, att dessa nämnder icke skola fatta beslut i ärendena icke nämnvärt minska nämndernas personalbehov.

Organisationssakkunniga uttala, att det är svårt att uppskatta det erforderliga antalet befattningshavare i framtiden hos de olika länsbostadsnämnderna. Svårigheterna betingas av osäkerhet beträffande dels bostadsbyggandets och bostadsförbättringens omfattning, dels den utsträckning i vilken byggnadsverksamheten kommer att finansieras med hjälp av statliga lån och bidrag. Däremot anse de sakkunniga, att det är möjligt att klart angiva de olika kategorier av sakkunskap, varav länsbostadsnämnderna komma att ha behov. De sakkunniga förorda sålunda, att vid varje länsbostadsnämnd skola finnas en chefstjänsteman (länsbostadsdirektör), minst två ingenjörer, en kameral tjänsteman, en deltidanställd (i vissa fall heltidanställd) jurist samt biträdespersonal. Innan jag till närmare prövning upptager förslaget beträffande olika kategorier av tjänster, får jag anföra vissa allmänna synpunkter på personalbehovet hos länsbostadsnämnderna under de närmaste åren.

Såsom framgår av det föregående kommer vid godtagande av mitt förslag till fördelning av arbetsuppgifterna mellan olika organ länsbostadsnämndernas personalbehov att bli mindre än enligt de sakkunnigas förslag. Säkra hållpunkter saknas för uppskattningar av personalbehovet vid varje nämnd. Jag anser därför, att försiktighet bör iakttagas vid beräkning av antalet tjänster i länsorganisationen. Jag delar vidare statens lönenämnds uppfattning, att man f. n. bör taga ställning endast till de tjänster, som erfordras under nästa budgetår. Personalstat bör vidare icke fastställas för varje nämnd. I stället bör angivas det för samtliga nämnder erforderliga antalet tjänster av olika slag. Inom den sålunda bestämda ramen bör Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, bostadsstyrelsen äga att fördela personalen mellan de olika nämnderna. I likhet med organisationssakkunniga anser jag slutligen, att ordinarie tjänster icke f. n. böra inrättas.

Vad härefter angår organisationssakkunnigas förslag, att hos varje länsbostadsnämnd bör finnas en *chefstjänsteman* — länsbostadsdirektör — får jag anföra följande. De sakkunniga förorda, att direktörerna placeras i lönegrad Ce 32 utom i vad det gäller nämnderna i Stockholms stad och län, Malmöhus län och Göteborgs och Bohus län, för vilka föreslås Ce 33 samt i fråga om Gotlands län, för vilket föreslås Ce 29. I vissa yttranden över förslaget har förordats en något lägre lönegrad för direktörerna.

Beträffande direktörerna ha de sakkunniga bl. a. framhållit, att dessa böra upprätthålla kontakt med såväl förmedlingsorganen som länsstyrelsen och andra statliga länsorgan, bedriva viss upplysningsverksamhet, leda och övervaka kanslipersonalens arbete, besluta i frågor av mindre vikt, förbereda vissa ärenden samt vara föredragande i nämnden.

Jag finner det oomtvistligt, att vid godtagande av mitt förslag till arbetsfördelning mellan olika organ direktörernas arbetsuppgifter komma att bli något mindre komplicerade än enligt de sakkunnigas förslag. Jag anser därför, att lönerna böra sättas något lägre än de sakkunniga föreslagit. Jag förordar

sålunda att beträffande det övervägande antalet nämnder befattningen placeras i lönegrad 29, medan för vissa nämnder tjänsten bör placeras i lönegrad 31. Jag är emellertid icke f. n. beredd att taga ställning till frågan för vilka nämnder den sistnämnda placeringen bör ifrågakomma. Bl. a. med hänsyn härtill föreslår jag, att tills vidare direktörstjänsterna icke extra ordinariesätas. Direktörerna böra alltså till en början anställas såsom extra tjänstemän i lönegrad 29 eller 31. Sistnämnda lönegradsplacering räknar jag f. n. med för högst fem tjänster.

Vad härefter angår frågan om *personal för den tekniska och ekonomiska granskningen* av bostadshus, vilka äro avsedda att finansieras med hjälp av statliga lån och bidrag, ha organisationssakkunniga förordat, att i varje nämnd skall finnas minst en förste byråingenjör, dock med undantag för Gotlands län. I fråga om tre nämnder har förutsatts en förste byråingenjör i lönegrad 29 och en i lönegrad 27. Beträffande övriga nämnder förordas att förste byråingenjören placeras i lönegrad 27. Även vid den begränsade decentralisering av arbetsuppgifterna som jag förordat komma lån till betydande belopp att utlämnas av länsbostadsnämnderna. Man torde sålunda kunna förutsätta, att inemot hälften av anslagen avseende lån och bidrag till bostadshus kommer att disponeras för den av nämnderna bedrivna verksamheten. Vidare kommer, såsom jag framhållit i det föregående, granskningen av ärenden angående lån och bidrag till bostadshus att ställa större krav på sakkunskap än som gällt beträffande egnehemsnämnderna. Jag förordar fördenskull, att till varje nämnd knytes en förste byråingenjör i lönegrad 27. Jag kan alltså icke godtaga de sakkunnigas förslag, att i vad det gäller Gotlands län sagda befattning skall placeras i lönegrad 24. I vissa nämnder torde därutöver uppkomma behov av ingenjörspersonal i högst lönegrad 24. Beträffande granskningen av ritningar och tekniska beskrivningar till planerade bostadshus för vilka statliga lån och bidrag äro avsedda att sökas förutsätter jag, att bostadsstyrelsen i samband med decentralisering av långivningen i avseende å nybyggnad av enfamiljshus ägnar särskild uppmärksamhet åt frågan på vilket sätt nämnderna skola kunna tillförsäkras för sagda granskning erforderlig sakkunskap. Därvid torde bl. a. böra undersökas huruvida icke behovet av arkitektutbildad personal åtminstone i viss utsträckning kan tillgodoses genom samarbete mellan nämnderna och länsarkitektkontoren.

De arbetsuppgifter, som böra ombesörjas av *jurister*, anse de sakkunniga under de närmaste åren i fråga om flertalet nämnder icke bli större än att behovet borde kunna tillgodoses genom deltidsanställda ombudsmän. De sakkunniga erinra vidare om att det framtida behovet av juridisk expertis blir beroende av huruvida ett statligt kreditgarantisystem införes eller icke. Enligt min mening bör ifrågavarande behov tills vidare tillgodoses genom att länsbostadsnämnderna bemyndigas anlita jurister mot arvode.

I vad det gäller de *kamerala uppgifterna* ha organisationssakkunniga föreslagit inrättandet av en kamrerstjänst i lönegrad 24 med undantag för de tre största nämnderna, där tjänsten föreslås placerad i lönegrad 25. Enligt

min mening saknas f. n. hållpunkter för en slutlig prövning av arten och omfattningen av de kamerala uppgifterna. Vid införandet av ett kreditgarantisystem skulle således dessa uppgifter bli väsentligt mindre omfattande än eljest. Frågan huruvida — förutsatt att statliga lån och bidrag skola beviljas även i framtiden — in- och utbetalningstransaktionerna skola handhavas av nämnderna eller bostadsstyrelsen måste vidare hållas öppen. Med hänsyn såväl härtill som till den av mig föreslagna begränsningen av länsbostadsnämndernas arbetsuppgifter anser jag, att de kamerala göromålen tills vidare böra bestridas av extra tjänstemän, placerade i högst lönegrad 22. Möjlighet synes dock böra finnas att extraordinariesätta dylik befattning; behov härav torde bl. a. uppkomma, därest kassör hos egnahemsnämnd erhåller tjänsten.

Vid varje länsbostadsnämnd kommer behov att föreligga av heltidsanställd *biträdespersonal*. Denna bör i regel avlönas enligt den reglerade befordringsgången.

Vad slutligen angår personalorganisationens omfattning under budgetåret 1948/49 får jag till en början anföra vissa allmänna synpunkter.

Såsom angivits i det föregående förutsätter jag, att länsbostadsnämnderna komma att utbyggas successivt. De torde till en början endast komma att handlägga de grupper av låne- och bidragsärenden, för vilka egnahemsnämnderna f. n. svara. Redan under nästa budgetår torde emellertid vissa nämnder kunna övertaga hela långivningen i avseende å enfamiljshus i andra kommuner än städer med minst 10 000 invånare.

I vad det gäller det redan den 1 juli 1948 uppkommande behovet av personal för handläggning av de arbetsuppgifter som skola överflyttas från egnahemsnämnderna torde det av praktiska skäl visa sig lämpligt att länsbostadsnämnderna i viss utsträckning under en övergångstid få utnyttja lantbruksnämndernas organisation. Med hänsyn härtill har chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 149 till årets riksdag angående organisationen av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område bl. a. anført, att det synes lämpligt, att länsbostadsnämnderna till en början i mån av behov få utnyttja lantbruksnämndernas kamerala organisation. Vidare anføres, att det torde vara ändamålsenligt, att den relativt obetydliga personal som under den första tiden kan finnas anställd hos länsbostadsnämnderna, i personalhänseende får sortera under lantbruksdirektören, till dess motsvarande befattningshavare hos länsbostadsnämnden tillsatts. Befattningshavare hos lantbruksnämnden borde däremot åtminstone i stort sett icke utöver vad nu nämnts handlägga på länsbostadsnämnden ankommande arbeten.

Med hänsyn till önskvärdheten av att länsbostadsnämnderna endast under en kortare tid på angivet sätt utnyttja lantbruksnämndernas organisation bör utbyggandet av länsbostadsnämndernas personalorganisation under nästa budgetår ske i sådan utsträckning att samtliga nämnder vid budgetårets utgång kunna självständigt handlägga de arbetsuppgifter som f. n. åvila egnahemsnämnderna. I fråga om ett mindre antal nämnder bör redan under sagda budgetår organisationen ytterligare utbyggas så att dessa nämnder kunna

handlägga jämväl ärenden angående lån och bidrag till nybyggnad av enfamiljshus. Beträffande det personalbehov som under angivna förutsättningar rörande nämndernas arbetsuppgifter uppkommer under nästa budgetår får jag anföra följande.

Jag förutsätter, att samtliga länsbostadsnämnder tillsätts den 1 juli 1948. Vidare beräknar jag att ett begränsat antal direktörsbefattningar skall kunna tillsättas redan i början av nästa budgetår samt att senare under budgetåret ytterligare ett antal dylika befattningar skall kunna tillsättas eller sammanlagt under budgetåret ca 15 befattningar. Av särskild vikt synes vara att länsbostadsnämnderna under nästa budgetår få tillgång till sakkunskap för teknisk och ekonomisk granskning. Jag anser fördenskull, att under nästa budgetår möjligheter böra skapas att tillsätta 24 förste byråingenjörer i Ce 27. Behovet av juridisk sakkunskap bör kunna tillgodoses genom deltidsanställda ombudsmän. Varje nämnd bör vidare kunna till sig knyta en kassör, anställd i högst Ce (Cg) 22. Slutligen beräknar jag i detta sammanhang att behov uppkommer av ca 50 biträden.

Vid godtagande av ifrågavarande beräkningar av länsbostadsnämndernas personalbehov under nästa budgetår skola å personalförteckning för nämnderna tills vidare uppföras 24 förste byråingenjörer i Ce 27.

V. De kommunala bostadspolitiska organen.

Organisationssakkunnigas förslag.

Enligt de sakkunnigas uppfattning böra från statens sida krav icke resas på inrättande av särskilda kommunala organ för bostadspolitiken. Av väsentlig betydelse för handläggningen av bostadsfrågor i kommuninstansen vore endast, att ansvaret för dessa frågor odelat åvilade ett enda organ. De sakkunniga förorda därför dels att de varje kommun åvilande bostadspolitiska uppgifterna skola handhavas av ett enda organ, dels att detta organ skall vara *antungen* i stad drätselkammare och på landet kommunalnämnd *eller* organ som handlägger fastighets- och byggnadsfrågor, *eller* ett för ändamålet särskilt inrättat organ. De sakkunnigas förslag, som ansluter sig till de principiella synpunkterna på frågan i propositionen nr 235/1947, innebär bl. a. att hälsovårdsnämnderna fr. o. m. den 1 juli 1948 icke skola kunna vara förmedlingsorgan.

De sakkunniga anse, att några skäl för att municipalsamhällen även i fortsättningen skola kunna ha egna förmedlingsorgan, icke längre föreligga, emedan kommun är skyldig att förmedla lån och bidrag för bostadsändamål samt formerna för det statliga stödet till föremål för bostadsförsörjningen fr. o. m. den 1 juli 1948 komma att vara desamma för stadssamhällen och landsbygd.

Yttrandena.

Organisationssakkunnigas förslag i vad det gäller bostadspolitiska organ i kommuninstansen har föranlett särskilda uttalanden endast av ett mindre antal remissinstanser.

Vad först angår förslaget att de bostadspolitiska uppgifterna i kommuninstansen skola odelat åvila ett enda organ, har detta föranlett erinran från *stadskollegiet i Stockholm*, som finner det omöjligt, att ett enda organ skall kunna handlägga alla bostadspolitiska uppgifter i Stockholm.

Vad härefter angår frågan vilket organ som bör handha de bostadspolitiska uppgifterna i kommuninstansen har i vissa yttranden ifrågasatts lämpligheten av att inrätta särskilda bostadspolitiska organ. Sålunda framhåller *svenska landskommunernas förbund*, att förbundet skulle kunna tänka sig en obligatorisk bestämmelse om att kommunalnämnderna skola tjänstgöra som förmedlingsorgan. Förbundet uttalar vidare, att det är förbundets förhoppning att, därest möjlighet lämnas öppen att tillsätta särskilt förmedlingsorgan, de statliga bostadspolitiska organen icke onödigtvis skola animera landskommunerna till att utnyttja denna möjlighet. En liknande uppfattning hyses av *länsstyrelsen i Kristianstads län*, *länsarkitekten i Örebro län* samt *byggnadsindustrieförbundet*, vilka uttala att den bostadspolitiska verksamheten lämpligen böra anförtros kommunalnämnderna. *Avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst inom svenska teknologföreningen* förmenar, att särskilda bostadspolitiska organ endast i undantagsfall böra inrättas. I de större och medelstora samhällena borde fastighetskontoren eller motsvarande kunna fungera som förmedlingsorgan.

Departementschefen.

Under senare år ha kommunernas insatser för främjande av bostadsförsörjningen fått allt större betydelse. I växande grad ha sålunda kommunerna ägnat uppmärksamhet åt frågan om planering av bostadsbyggandet. De större och medelstora kommunerna ha i första hand sökt främja en planmässig flerfamiljshusbebyggelse genom bildande av kommunala och allmännyttiga företag, medan de mindre kommunerna i olika former sökt förbättra förutsättningarna för egnahemsproduktionen. Väsentliga insatser ha vidare gjorts i samband med förmedlingen av statliga lån och bidrag till förmån för bostadsförsörjningen.

De bostadspolitiska uppgifterna i kommuninstansen ha i regel åvilat drätselkammaren resp. kommunalnämnden. Beträffande landskommunerna gäller dock att hälsovårdsnämnderna handhaft vissa bostadspolitiska uppgifter. I ett mindre antal kommuner ha andra organ — t. ex. byggnadsnämnden — eller för ändamålet särskilt inrättade organ svarat för ifrågavarande uppgifter.

Vid framläggandet av förslag i propositionen nr 235 till förra årets riksdag angående en allmän bostadspolitik på längre sikt uttalade jag bl. a. följande beträffande de bostadspolitiska organen i kommuninstansen. Ansvar för bostadsförsörjningen inom en kommun förutsattes skola odelat åligga ett

enda organ. Sagda ansvar kunde läggas på ett redan befintligt kommunalt organ, antingen ett bestämt sådant eller det som kommunen utsåge. Tankbart vore även, att för ändamålet inrättades ett särskilt organ. Viss valfrihet för kommunen mellan dessa organisationsformer förutsattes komma att befinnas mest lämplig. Riksdagen anslöt sig till detta uttalande.

Enligt organisationssakkunniga böra från statens sida krav icke resas på inrättande av särskilda kommunala organ för bostadspolitiken. De sakkunniga förorda därför, dels att de varje kommun åvilande bostadspolitiska uppgifterna skola handhavas av ett enda organ, dels att detta organ skall vara *antingen* i stad drätselkammare eller på landet kommunalnämnd *eller* organ som handlägger fastighets- och byggnadsfrågor *eller* ett för ändamålet särskilt inrättat organ.

Vad först angår frågan, huruvida de bostadspolitiska uppgifterna odelat böra åvila ett enda organ vill jag göra den anmärkningen, att man torde böra hålla i sär den mera allmänna frågan om ansvaret för den bostadspolitiska verksamheten i kommunerna och frågan om organ i kommunerna för handläggning av de löpande bostadspolitiska uppgifterna. Förstnämnda fråga sammanhänger nära med spörsmålet huruvida i lagen om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande (SFS 523/1947) skola inflyta bestämmelser om kommuns skyldigheter med avseende på bostadsförsörjningen. Denna fråga torde få upptagas till prövning i annat sammanhang. Vid bedömning av den andra frågan bör enligt min mening beaktas, att kommunernas bostadspolitiska uppgifter äro av mycket skiftande slag och beröra många andra områden av kommunal verksamhet. Av intresse i detta sammanhang är emellertid endast frågan om handläggningen av de med förmedlingen av statliga lån och bidrag för bostadsändamål direkt sammanhängande arbetsuppgifterna. Enligt min mening böra dessa uppgifter i princip odelat åvila ett enda organ i kommunen. Några skäl synas sålunda icke föreligga att bibehålla den nuvarande ordningen, vilken innebär att särskilt i vad det gäller landskommuner vissa lån och bidrag förmedlas av kommunalnämnden och andra av hälsovårdsnämnden. Ett godtagande av angivna princip bör dock icke betyda, att hinder komma att föreligga för förmedlingsorganet att vid utförande av vissa med förmedlingsverksamheten sammanhängande uppgifter anlita tjänstemän, anställda hos andra kommunala organ, därest detta befinnes ändamålsenligt. Behov av dylikt samarbete mellan förmedlingsorganet och andra kommunala organ torde i första hand uppkomma i vad det gäller den kommunerna åvilande byggnadstekniska kontrollen. Formerna för detta samarbete torde — såsom organisationssakkunniga framhållit — böra bli föremål för prövning i samband med behandlingen av kommitténs för stadsplaneväsendets omorganisation väntade förslag till organisation av den allmänna samhällsplaneringen.

Jag övergår nu att behandla frågan, vilket kommunalt organ som bör handhava de med förmedlingen av statliga lån och bidrag för bostadsändamål direkt sammanhängande arbetsuppgifterna.

Organisationssakkunnigas förslag i här förevarande del har i de flesta yttrandena lämnats utan erinran. I det fåtal fall då uttalanden gjorts beträffande förslaget hävdas i regel att särskilt bostadspolitiskt organ icke alls eller endast i undantagsfall borde inrättas. Svenska landskommunernas förbund förordar i första hand, att det föreskrives att kommunalnämnderna skola tjänstgöra som förmedlingsorgan.

Enligt min mening bör vid en bedömning av denna fråga beaktas att de organisatoriska förutsättningarna äro vitt skilda inom olika typer av kommuner samt att de bostadspolitiska problemen och de därmed sammanhängande bostadspolitiska uppgifterna växla från kommun till kommun. De större och medelstora städerna ha helt andra resurser än de mindre kommunerna; de förra förfoga över särskild sakkunskap inom bostadsbyggandets område, vilket de senare endast i undantagsfall göra. Inom de större städerna gäller frågan i första hand planläggning, uppförande och förvaltning av större flerfamiljshusprojekt. I de mindre kommunerna däremot utgör organiserandet av egnahemsproduktionen en huvuduppgift. Här angivna förhållanden torde utgöra en tillräcklig förklaring till att handläggningen av de bostadspolitiska uppgifterna i kommunerna icke är i organisatoriskt hänseende enhetlig. Det synes ej heller finnas anledning förmoda, att ett för enhetligande av handläggningen skulle medföra några fördelar; man torde tvärtom kunna antaga att det skulle leda till praktiska olägenheter. Det synes därför icke böra föreskrivas, att ett visst organ skall handhava de bostadspolitiska uppgifterna i kommunerna. Tanken att särskilda bostadspolitiska organ borde inrättas i varje kommun måste sålunda avvisas. Ej heller bör föreskrivas, att ett visst befintligt organ skall svara för de bostadspolitiska uppgifterna. I anslutning till organisationssakkunnigas förslag till begränsning av kommuns valmöjlighet i här förevarande hänseende synes som allmän regel böra gälla att förmedlingsorgan bör vara i stad drätselkammare och på landet kommunalnämnd, såvida kommunen icke finner skäl föreligga att antingen till förmedlingsorgan utse organ som handlägger fastighets- och byggnadsfrågor eller för ändamålet inrätta ett särskilt organ. I det stora flertalet kommuner torde drätselkammaren resp. kommunalnämnden liksom hittills komma att fungera som förmedlingsorgan. I vissa kommuner, i första hand större och medelstora städer, torde fastighetskontor eller liknande organ utses till förmedlingsorgan eller särskilt bostadspolitiskt organ inrättas.

Vad slutligen angår organisationssakkunnigas förslag att municipalsamhälle icke bör ha eget förmedlingsorgan, synes detta endast utgöra en precisering av det i det föregående behandlade, grundläggande förslaget att i varje kommun de bostadspolitiska uppgifterna odelat skola åvila ett enda organ. Enligt min mening bör undantag kunna göras från regeln att de bostadspolitiska uppgifterna skola odelat åvila ett enda organ, därest särskilda skäl därtill föranleda. De sakkunniga anse, att några skäl icke längre föreligga för att ett municipalsamhälle bör ha eget förmedlingsorgan.

Jag delar i stort sett denna uppfattning. Med hänsyn till att särskilt under en övergångstid i något enstaka fall särskilda omständigheter kunna tala för ett bibehållande av förmedlingsorgan, avseende enbart municipalsamhälle inom en kommun, anser jag icke att absolut hinder tills vidare bör resas mot en dylik anordning.

VI. Anslagsberäkningar.

Anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.

I det följande lämnas närmast en redogörelse dels för av organisationssakkunniga beräknade lönekostnader för den nya bostadspolitiska organisationen, dels för byggnadslånebyråns beräkningar av avlöningar och omkostnader samt förslag till anslagsäskanden i avseende å de bostadspolitiska organen för nästa budgetår.

Organisationssakkunniga.

Organisationssakkunniga ha uppskattat de årliga lönekostnaderna för den nuvarande bostadspolitiska organisationen till följande belopp.

Statens byggnadslånebyrå	kronor 2 004 800
Statskontoret (utbetalning av lån m. m.)	» 75 000
Egnahemsstyrelsen (bostadsärenden)	» 272 000
Egnahemsnämnderna (d:o)	» 730 000
Summa kronor 3 081 800	

De sakkunniga ha beräknat de årliga lönekostnaderna för den av dem föreslagna nya organisationen — efter genomförd decentralisering — till 2 935 400 kronor, varav för bostadsstyrelsen 1 053 300 kronor och för länsbostadsnämnderna 1 882 100 kronor. Någon beräkning av lönekostnaderna för de närmaste åren har icke verkställts av de sakkunniga.

Byggnadslånebyrån.

I sitt yttrande över de sakkunnigas organisationsförslag har byggnadslånebyrån beräknat lönekostnaderna för den nuvarande organisationen till 3 262 000 kronor, varav för byggnadslånebyrån 2 185 000 kronor. Skillnaden i förhållande till de sakkunnigas motsvarande beräkning anser byggnadslånebyrån bero bl. a. på att i det av de sakkunniga angivna beloppet icke ingå lönekostnaderna till personal å byggnadslånebyråns byggnadstillståndssektion. Byggnadslånebyrån har vidare utfört beräkningar rörande lönekostnaderna dels för den av byrån föreslagna permanenta organisationen och dels för den

organisation, som byrån anser erforderlig under budgetåren 1948/49—1950/51. Resultatet av dessa beräkningar framgår av följande sammanställning.

Kostnader för	Centrala organ Kr.	Länsorgan Kr.	Samtliga organ Kr.
1. den permanenta organisationen	1 799 000	1 821 000	3 620 000
2. organisationen under budgetåret 1948/49	2 755 000	883 000	3 638 000
3. organisationen under budgetåret 1949/50	2 614 000	1 409 000	4 023 000
4. organisationen under budgetåret 1950/51	2 449 000	1 821 000	4 270 000

I de för centrala organ angivna beloppen ingå de för statskontorets medverkan beräknade kostnaderna med 75 000 kronor för nästa budgetår samt med 60 000 kronor resp. 45 000 kronor för de två närmast följande budgetåren.

I sin skrivelse den 8 mars 1948 har byggnadslånebyrån framlagt förslag till anslagsäskanden beträffande de bostadspolitiska organen för nästa budgetår. Byrån har därvid beräknat lönekostnaderna för de bostadspolitiska organen under sagda budgetår till 3 632 000 kronor, av vilket belopp 2 716 000 kronor avse bostadsstyrelsen och 916 000 kronor länsbostadsnämnderna. Skillnaden i förhållande till förutnämnda beräkning ($3\,632\,000 + 75\,000 - 3\,638\,000$) 69 000 kronor förklaras bero på dels att byrån i yttrandet över de sakkunnigas förslag utgått från lönebelopp i lägsta löneklass i vederbörlig lönegrad medan byrån vid utförandet av den andra beräkningen ansett sig böra företaga viss mindre uppräknig av beloppen med hänsyn till att några befattningar kunna komma att besättas med personal berättigad till placering i högre löneklass än den lägsta, dels att i beräkningarna för förslag till anslagsäskanden byrån ansett sig böra räkna med ett belopp av 35 000 kronor för avlöning till personal som erfordras för att ersätta ledig personal samt för vikariats- och övertidsersättningar.

För innevarande budgetår har följande avlöningsstat fastställts för byggnadslånebyrån.

Avlöningsstat.

1. Arvoden åt ordförande och ledamöter, <i>högst</i>	kronor	12 000
2. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner samt ersättningar till avdelningscheferna, <i>förslagsvis</i> ...	»	67 000
3. Ersättningar till kanslipersonal, <i>högst</i>	»	1 550 000
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>högst</i>	»	150 000
5. Arvoden för granskning av byggnadslånebyråns räkenskaper	»	5 000
Summa kronor		1 784 000

Byggnadslånebyrån har med utgångspunkt från byråns i det föregående berörda förslag till personalorganisation för bostadsstyrelsen föreslagit, att för anslaget till avlöningar för bostadsstyrelsen under nästa budgetår skall fastställas följande stat.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	311 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	15 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	»	1 809 000
4. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	»	332 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	249 000
Summa kronor		2 716 000

I vad det gäller omkostnaderna för bostadsstyrelsen erinrar byrån, att Kungl. Maj:t för innevarande budgetår fastställt följande omkostnadsstat för byggnadslånebyrån.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	10 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	30 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	250 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
Summa kronor		300 000

I anslutning härtill uppger byggnadslånebyrån, att belastningen å anslaget under tiden 1 juli 1947—31 januari 1948 utgjort sammanlagt ca 153 280 kronor, varav 5 681 kronor avse sjukvård, 20 820 kronor reseersättningar och 126 779 kronor expenser. Byrån anser, att anslagsposterna skola komma att visa sig tillräckliga utom posten till reseersättningar, som torde komma att överskridas med ca 14 000 kronor till följd av kostnader i samband med av byrån anordnade egnahemskonferenser.

Beträffande bostadsstyrelsens omkostnader för budgetåret 1948/49 anför byggnadslånebyrån följande.

Vad först beträffar posten sjukvård m. m. kan antagas, att bostadsstyrelsens personal kommer att bli berättigad till sjukvårdsförmåner i större omfattning än byggnadslånebyråns personal. Med hänsyn härtill och då vidare antalet befattningshavare i bostadsstyrelsen under nästkommande budgetår torde bli något större än byggnadslånebyråns nuvarande synes beloppet böra uppräknas till 15 000 kronor.

Vidkommande härefter posten till reseersättningar torde för nästa budgetår en icke oväsentlig belastningsökning vara att emotse, sammanhängande med dels att antalet femårsbesiktningar då kommer att avsevärt öka i antal, dels att ytterligare resor komma att föranledas av organisationen av de bostadspolitiska länsorganen. Posten synes fördenskull — med beaktande jämväl av de höjda biljettpiserna å järnvägarna — icke böra beräknas lägre än 45 000 kronor.

Expensposten torde under budgetåret 1948/49 komma att belastas hårdare än innevarande budgetår med hänsyn särskilt till att åtskilligt blankettmaterial torde komma att omarbetas såsom en följd av de nya bestämmelserna angående lån och bidrag till en- och tvåfamiljshus samt bostadsrabatter till vissa hushåll. Låne- och bidragsverksamheten kommer vidare för sitt rätta bedrivande att kräva, att anvisningar utgivas till länsorgan och förmedlingsorgan. Anslagsposten synes med hänsyn härtill böra uppräknas till 275 000 kronor.

Vad slutligen angår posten till publikationstryck läser densamma böra utökas. Det torde nämligen bli erforderligt, att bostadsstyrelsen nästkommande budgetår låter utarbeta och utgiva en skrift, innehållande författningar rörande den statliga låne- och bidragsverksamheten jämte kommentar. Ävenså kan det komma att visa sig erforderligt att för underlättande av länsbostadsnämndernas och förmedlingsorganens verksamhet utgiva en periodisk skrift, vari med låneverksamheten sammanhängande frågor kunna diskuteras. Posten synes förslagsvis kunna upptagas till 15 000 kronor.

Byrån beräknar sålunda omkostnadsanslaget för bostadsstyrelsen till (15 000 + 45 000 + 275 000 + 15 000) 350 000 kronor.

Vad härefter angår anslaget till avlöningar för länsbostadsnämnderna under nästa budgetår föreslår byggnadslånebyrån att följande avlöningsstat skall fastställas.

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 144 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 664 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	» 30 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 78 000
Summa kronor 916 000	

Posten ersättningar till sakkunniga avser lönekostnaderna för deltidsanställda ombudsmän.

Under framhållande av att alla beräkningar rörande omkostnaderna för länsbostadsnämnderna under nästa budgetår måste bli tämligen osäkra föreslår byrån vidare, att anslaget till omkostnader för länsbostadsnämnderna under sagda budgetår beräknas på följande sätt.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 5 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 60 000
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	» 685 000
Summa kronor 750 000	

I anslutning härtill framhåller byrån, att expensposten blir förhållandevis stor till följd av de med uppsättningen av nämnderna förenade kostnaderna. Byrån har beräknat följande uppsättningskostnader under nästa budgetår.

Inträdesavgifter för telefonapparater	kronor 10 000
Valv för säkerhetshandlingar	» 240 000
Skriv- och räknemaskiner	» 35 000
Dupliceringsapparater (5 nämnder)	» 15 000
Plåtskåp för akter	» 100 000
Möbler, armatur, gardiner (delvis)	» 100 000
Diverse (register, brevpärmar, viscardpärmar m. m.)	» 10 000
Summa kronor 500 000	

Vad angår de löpande kostnaderna under expensposten redovisar byggnadslånebyrån följande delposter, nämligen för hyror 100 000 kronor, för städning 30 000 kronor, för telefonabonnemang och samtalsavgifter likaledes 30 000 kronor samt för diverse (papper, kontorsutensilier, facklitteratur m. m.) 25 000 kronor, d. v. s. sammanlagt 185 000 kronor.

I anslutning härtill framhåller byrån, att ifrågakostnader beräknats under den förutsättningen, att samtliga länsbostadsnämnder erhålla egna lokaler redan under nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag behandlar först medelsbehovet till avlöningar för bostadsstyrelsen.

Lönekostnaderna för lönegradsplacerad personal ha beräknats enligt lägsta löneklass inom vederbörlig lönegrad; amanuenserna ha antagits i genomsnitt erhålla lön enligt löneklass 21, och de icke-ordinarie kontors- eller skrivbiträdena ha förutsatts i genomsnitt uppbära lön enligt löneklass 7. De sålunda erhållna beloppen ha varit föremål för mindre uppräknings med hänsyn till att vissa befattningshavare kunna beräknas erhålla lön enligt högre löneklass.

Med hänsynstagande bl. a. till att vissa ordinarie kontorsbiträden kunna förutsättas komma att tjänstgöra i högre icke-ordinarie befattningar beräknar jag kostnaderna för *avlöningar till ordinarie tjänstemän* till 245 000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till att endast en del av de ordinarie tjänsterna kan tillsättas redan fr. o. m. den 1 juli 1948.

Under anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, beräknar jag för ersättningar till bostadsstyrelsens ledamöter, till suppleanter för dessa samt till generaldirektörens ställföreträdare ett belopp av 12 000 kronor. Vidare beräknar jag i detta sammanhang för arvoden till en juridisk expert, en organisationsexpert, en byggnadstekniker för tekniska byråns kontrollverksamhet under en övergångstid samt sektionschefen och konsultanten å sociala sektionen 12 000, 14 400, 15 000, 13 200 resp. 8 400 kronor samt till den högt kvalificerade byggnadstekniker som förutsättes knuten till bostadsstyrelsen för viss byggnadsteknisk utredningsverksamhet i avvaktan på inrättandet av ett byggnadstekniskt forskningsinstitut ett belopp av 21 000 kronor. Såsom jag tidigare anförts, bör det personliga lönetillägget till tertiärlåneavdelningens nuvarande chef, därest denne förordnas som chef för lånebyrån i bostadsstyrelsen, utgå med högst 4 500 kronor för år räknat. Slutligen föreslår jag, att till revisorer för granskning av byggnadslånebyråns verksamhet under budgetåret 1947/48 upptages ett, i jämförelse med vad som utgår under innevarande budgetår, oförändrat belopp av 5 000 kronor. Revision av det bostadspolitiska centralorganets verksamhet förutsättes i fortsättningen komma att utföras av riksräkenskapsverket. Medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknar jag alltså till $(12\,000 + 12\,000 + 14\,400 + 15\,000 + 13\,200 +$

8 400 + 21 000 + 4 500 + 5 000) 105 500 kronor. Posten torde bära uppföras med förslagsvis beräknat belopp.

För *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* har jag, under beaktande av bl. a. den tidigare nämnda omständigheten att viss ordinarie personal under budgetåret kan beräknas komma att tjänstgöra i icke-ordinarie befattning, beräknat ett avrundat belopp av 1 800 000 kronor. Här inräknas dels ett belopp av 35 000 kronor för löner till personal å tekniska byråns tvätterisektion, varvid jag förutsatt att lönekostnader till ett belopp av 40 000 kronor skola täckas genom taxeinkomster, dels ett belopp av 30 000 kronor för löner till viss personal å lånebyråns enfamiljshussektion, erforderlig för arbetsuppgifter som sammanhånga med utbyggandet av länsbostadsnämnderna.

Då på grund av bl. a. ovissheten om byggnadsverksamhetens omfattning och ändringarna i bestämmelserna för lån- och bidragsgivningen exakta beräkningar av bostadsstyrelsens personalbehov icke kunna utföras och ej heller en säker bedömning av personalens inplacering i löneklass kan göras, bör beloppet under nyss berörda anslagspost uppföras förslagsvis. Härför talar jämväl det förhållandet att de föreslagna ordinarie tjänsterna icke kunna beräknas bli tillsatta redan fr. o. m. den 1 juli 1948. Intill dess såväl nämnda tjänster som övriga föreslagna tjänster tillsatts, torde å den för verksamhetens bedrivande erforderliga personalen få tillämpas f. n. för byggnadslånebyråns personal gällande anställningsvillkor. Avlöningskostnaderna under övergångstiden torde få bestridas från nu ifrågavarande post.

Under anslagsposten till *ersättningar till experter och sakkunniga* beräknar jag endast ett belopp av förslagsvis 10 000 kronor till ersättningar åt experter för tillfälliga undersökningar rörande tekniska och ekonomiska frågor, som uppkomma i anslutning till låneverksamheten.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* torde bära uppföras med 239 500 kronor.

Enligt vad jag sålunda förordat bära anslagsposterna i bostadsstyrelsens avlöningsstat för budgetåret 1948/49 beräknas till följande belopp.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	245 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	105 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	1 800 000
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	»	10 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	239 500
Summa förslagsanslag		kronor 2 400 000

Vad härefter angår anslaget till avlöningar för länsbostadsnämnderna får jag först erinra om att jag förordat, att samtliga nämnder tillsättas fr. o. m. den 1 juli 1948. Jag har emellertid även framhållit, att utbyggandet av nämndernas personalorganisation kommer att taga viss tid i anspråk. Till grund för beräkningarna av medelsbehovet under nästa budget-

år ha därför lagts vissa antaganden rörande den takt i vilken personal kan förväntas komma att anställas hos nämnderna. Sålunda har förutsatts, att direktör, ingenjör och kassör i fem nämnder ävensom de för samtliga nämnder beräknade 50 biträdena i genomsnitt komma att vara anställda under tre fjärdedelar av nästa budgetår. Vidare har antagits att ytterligare 10 direktörer samt 19 ingenjörer och 19 kassörer komma att vara anställda i genomsnitt under halva budgetåret. I övrigt ha beräkningarna av lönekostnaderna för länsbostadsnämnderna utförts efter samma principer som beträffande bostadsstyrelsen. Jag övergår nu till att behandla de olika anslagsposterna.

Under *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, torde böra uppföras ett belopp avseende ersättningar till nämndledamöterna. Organisationssakkunniga och byggnadslånebyrån ha beräknat, att dessa ersättningar under ett budgetår komma att uppgå till 144 000 kronor. Med hänsyn bl. a. till att jag i det föregående förordat, att nämnderna skola bestå av fem ledamöter i stället för av sex enligt de sakkunnigas förslag, föreslår jag, att under denna anslagspost beräknas ett avrundat belopp av 100 000 kronor. Posten torde böra uppföras med förslagsvis beräknat belopp.

Behovet av medel för *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* har jag med utgångspunkt från nyss redovisade antaganden beträffande den takt i vilken personal kommer att anställas uppskattat till 530 000 kronor. Av samma skäl som anförts beträffande motsvarande anslagspost i bostadsstyrelsens avlöningsstat och med hänsyn till den osäkerhet som vidlåder nyss nämnda antaganden bör posten beräknas förslagsvis.

Under anslagsposten till *ersättningar till experter och sakkunniga* torde böra uppföras ett förslagsvis beräknat belopp av 30 000 kronor, avsett för ersättningar till deltidsanställda ombudsmän.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* torde böra uppföras med 63 000 kronor.

Jag vill med hänvisning till det anförda föreslå följande avlöningsstat, att gälla för länsbostadsnämnderna under budgetåret 1948/49.

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 100 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	» 530 000
3. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	» 30 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 63 000
Summa förslagsanslag kronor 723 000	

Jag upptager härfter till prövning byggnadslånebyråns förslag till anslags-
äskanden i avseende å omkostnaderna för de bostadspolitiska organen.

Byggnadslånebyrån har hemställt, att omkostnadsanslaget för bostadsstyrelsen skall beräknas till 350 000 kronor, vilket innebär en uppräkning med 50 000 kronor i förhållande till det för byrån för innevarande budgetår fastställda anslaget. Belastningen å anslaget har under de sju första månaderna av budgetåret uppgått till ca 153 000 kronor, vilket för helt år

motsvarar ca 263 000 kronor. Med hänsyn bl. a. härtill förordar jag — trots att omkostnaderna kunna komma att undergå en höjning — att anslaget bibehålles vid 300 000 kronor.

Anslaget till omkostnader för länsbostadsnämnderna har byggnadslänebyrån upptagit till 750 000 kronor. Byrån har bl. a. utgått från att samtliga nämnder skola ha egna lokaler och kassavalv. Kostnaden för kassavalv har beräknats till 240 000 kronor. Emellertid torde under nästa budgetår endast ett fåtal nämnders kanslier kunna inrymmas i egna lokaler, varför anslaget torde kunna beskäras avsevärt. Om möjligt böra lantbruks- och länsbostadsnämnderna även i fortsättningen ha gemensamma valv för säkerhetshandlingar. För egen del anser jag, att anslaget kan räknas ned till 335 000 kronor, varav 5 000 kronor för sjukvård m. m., 30 000 kronor för reseersättningar och 300 000 kronor för expenser. Av sistnämnda delpost beräknar jag, att 210 000 kronor komma att avse engångskostnader.

Anslag till statens nämnd för samlingslokaler m. m.

Föreliggande framställningar.

I. Statens nämnd för samlingslokaler, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1946/47	20 000	22 620
1947/48	26 000	—
1948/49 (förslag)	29 700	—

[Instruktion den 4 juni 1943 (nr 279; ändr. 355/1945) för statens nämnd för samlingslokaler.]

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 20 juni 1947 fastställt följande stat.

A. Avlöningar.

1. Arvoden till ordförande och ledamöter, <i>förslagsvis</i> ...	kronor	2 000
2. Ersättning till ordförande och ledamöter för mistade avlöningsförmåner, <i>förslagsvis</i>	»	500
3. Arvode till sekreterare	»	2 400
4. Ersättningar till övrig kanslipersonal, <i>högst</i>	»	10 000
5. Ersättningar till sakkunniga, <i>högst</i>	»	8 000
		22 900

B. Omkostnader.

1. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	1 000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	2 100
		3 100
		Summa kronor 26 000

Kungl. Maj:t har sistnämnda dag medgivit, att i den mån så erfordras för genomförande av de arvodesförbättringar, vilka omförmäls i riksdagens skrivelse nr 5/1947, p. 12, följande anslagsposter må överskridas, nämligen anslagsposten till arvode till sekreterare med högst 600 kronor, anslagsposten

till ersättningar till övrig kanslipersonal med högst 1 600 kronor och anslagsposten till ersättningar till sakkunniga med högst 1 200 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1947 har *statens nämnd för samlingslokaler* föreslagit, att ifrågavarande anslag skall för nästa budgetår höjas till 29 700 kronor och till stöd härför anført i huvudsak följande.

Posterna under A 1 och A 2 torde bära upptagas till oförändrade belopp, 2 000 resp. 500 kronor.

Posterna under A 3 och A 5 bära med hänsyn till av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår lämnat medgivande att överskrida desamma bära upptagas till (2 400 + 600) 3 000 kronor resp. (8 000 + 1 200) 9 200 kronor.

Vad angår posten under A 4 belastas denna av arvoden till ett kansli-biträde och två deltidanställda amanuenser med tillhopa 11 316 kronor för år räknat. Till detta belopp bör läggas dels ersättning till semestervikarie för kanslibiträdet, 300 kronor, och dels ersättning för erforderlig tillfällig skrivhjälp, 400 kronor. Posten bör således upptagas med (11 316 + 300 + 400) 12 016 kronor eller i runt tal 12 000 kronor.

Posten under B 1 synes med hänsyn till belastningen under de två sistförflutna budgetåren — 576 resp. 491 kronor — kunna nedsättas till 700 kronor.

Posten under B 2, som under budgetåret 1946/47 belastats med 2 441 kronor, torde bära höjas till 2 300 kronor.

I enlighet härmed uppskattar nämnden det för budgetåret 1948/49 erforderliga beloppet till (2 000 + 500 + 3 000 + 9 200 + 12 000 + 700 + 2 300) 29 700 kronor.

II. Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler.

Under förevarande rubrik är för innevarande budgetår under femte huvudtiteln anvisat ett anslag av 15 000 kronor, varav 5 000 kronor utgå till envar av följande sammanslutningar, nämligen bygdegårdarnas riksförbund, folkets husföreningarnas riksorganisation och ordenshusens riksförening såsom bidrag till vederbörande sammanslutningars verksamhet under budgetåret.

I till Kungl. Maj:t den 20 och den 28 augusti samt den 10 december 1947 inkomna skrivelser ha *folkets husföreningarnas riksorganisation*, *ordenshusens riksförening* och *bygdegårdarnas riksförbund* hemställt om statsbidrag å 5 000 kronor var för budgetåret 1948/49.

Statens nämnd för samlingslokaler har i sin nyssnämnda skrivelse föreslagit, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 15 000 kronor.

Utlåtande över framställningarna.

Statskontoret, som avgivit utlåtande över den av statens nämnd för samlingslokaler avgivna framställningen i dess helhet, innefattande jämväl fråga om anslag till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, har ifrågasatt, huruvida icke ett tillfälligt uppehåll borde göras i den statliga verksamheten på området och medel förty icke anvisas till annat än uppehållande av nämndens verksamhet i den utsträckning, som eventuellt betingas av redan beviljade lån och bidrag. För nästkommande budgetår syntes statsunderstöd till riksorganisationerna icke bära förekomma.

Departementschefen.

Jag upptager först till behandling frågan om medelsbehovet under nästa budgetår för den av statens nämnd för samlingslokaler bedrivna verksamheten.

I andra avdelningen av sitt slutbetänkande, del II, förordade bostadssociala utredningen bl. a., att inom den av utredningen i samma betänkande föreslagna bostadsstyrelsen skulle organiseras en särskild avdelning för frågor rörande gemensamhetsanläggningar. Vid bifall till detta förslag skulle till styrelsen i visst hänseende knytas jämväl den verksamhet, som nu bedrivs av statens nämnd för samlingslokaler. I anledning av vad utredningen sålunda anfört fann jag skäl föreligga att i statsverkspropositionen upptaga förevarande båda anslag med allenast preliminärt beräknade belopp.

De sakkunniga angående bostadspolitikens organisation ha emellertid föreslagit, att frågan om den framtida organisationen av den statliga stödverksamheten till förmån för allmänna samlingslokaler upptages till prövning i samband med en planerad utredning rörande statligt stöd till kollektiva anordningar såsom komplement till bostadsbebyggelsen. Vid sådant förhållande har jag funnit skäl föreligga att icke för nästa budgetår föreslå några förändringar i fråga om den organisation, som nu handhar ifrågavarande uppgifter.

Statens nämnd för samlingslokaler har i sin förenämnda skrivelse hemställt, att till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler skall anvisas ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för nästa budgetår. Samtidigt har nämnden upplyst, att vid tiden för skrivelsens avlatande av tidigare beviljade anslag i runt tal 4 670 000 kronor återstodo för den fortsatta låneverksamheten. Såsom jag anmält i årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkten 53, avser jag icke att föreslå medelsanvisning för nästa budgetår till lån till allmänna samlingslokaler. Med hänsyn till å nämnda investeringsanslag tillgängliga medel finner jag emellertid icke anledning att, såsom statskontoret aysett, nu räkna med någon begränsning av verksamheten hos statens nämnd för samlingslokaler under nästa budgetår. Då de av nämnden gjorda beräkningarna av medelsbehovet för nämndens verksamhet under nästa budgetår ej heller i övrigt föranleda erinran från min sida, biträder jag förslaget, att nämndens anslag höjes till 29 700 kronor.

Jämväl under nästa budgetår torde bidrag böra utgivas till vissa riksorganisationer för samlingslokaler med tillhoppa 15 000 kronor.

VII. Hemställan.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. godkänna av mig i det föregående framlagda förslag i fråga om inrättande fr. o. m. den 1 juli 1948 av en bostadsstyrelse och därunder lydande länsbostadsnämnder ävensom vad jag i övrigt anfört beträffande den bostadspolitiska organisationen;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckningar för bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna i enlighet med i det föregående framlagda förslag;

III. godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	245 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	105 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	1 800 000
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	»	10 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	239 500

Summa förslagsanslag kronor 2 400 000;

IV. godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	kronor	100 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	»	530 000
3. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	»	30 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	63 000

Summa förslagsanslag kronor 723 000;

V. under femte huvudtiteln för budgetåret 1948/49 anvisa

- 1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 2 400 000;
- 2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av » 300 000;
- 3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av » 723 000
- 4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av » 335 000
- 5) till Statens nämnd för samlingslokaler ett förslagsanslag av » 29 700
- 6) samt till Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler ett anslag av » 15 000;

VI. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som må erfordras i anledning av inrättandet av bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Lemne.

Bostadsstyrelsens personalorganisation.

Befattning (enligt departementschefens förslag)	Nuvarande organisation (arvoden mot- svarande löneklass)	Organisations- sakkunnigas förslag till per- manent minimi- organisation	Byggnadslåne- byråns förslag till organisation under budget- året 1948/49	Departements- chefens förslag till organisation under budget- året 1948/49
1	2	3	4	5
Generaldirektör	1—Cp 17	1 Cp 19	1 Cp 19	1 Cp 19
Kanslibyrån.				
Byråchef	1—33	1 Ca 33	1 Ca 33	1 Ca 33
<i>Allmänna sektionen.</i>				
Förste byråsekreterare	1—27	1 Ca 27	1 Ca 29	1 Ca 29
Registrator	1—19	1 Ca 18 ¹	1 Ce 19	1 Ce 18
Materialförvaltare	1—13	1 Ce 13	1 Ce 13	1 Ce 14
Förste expeditivsvakter	2—11	1 Ca 11	1 Ca 11	1 Ca 11
			1 Ce 11	1 Cg 11
Expeditionsvakter m. m.	7—9	1 Ca 9	2 Ca 9	2 Ca 9
	1—4		5 Ce 9	6 högst Ce (Cg) 9
			1—4	
Amanuens	1		1	1
Kontors-/skrivbiträden	12	1 Ca 11	12	12
		4		
<i>Ombudsmannasektionen.</i>				
Förste byråsekreterare	1—24		1 Ce 29	1 Ce 27
Byråsekreterare	2—24		1 Ce 27	1 Ca 24
			1 Ce 24	
Amanuenser	2		2	2
Kansliskrivare	1—15		1 Ce 15	1—15
Kanslibiträden	2—11		1 Ce 13	2—11
			1 Ce 11	
Kontors-/skrivbiträden	16		15	15
<i>Kameralsektionen.</i>				
Kamrer				1 Ce 29
Kansliskrivare (kassör)	1—15		1 Ca 18	1—15
Amanuens				1
Kontors-/skrivbiträden				2
Planeringsbyrån.				
Byråchef	1—29	1 Ca 33	1 Ca 33	1 Ca 33
<i>Statistiska sektionen.</i>				
Förste aktuarie		1 Ca 27	1 Ca 27	1 Ca 27
Amanuens	1	1	1 Ce 24	1
			1	
<i>Indexsektionen.</i>				
Förste byråingenjör	1—27 ²	1 Ce 27	1 Ca 29	1 Ce 27
Byråingenjör	³	1 Ce 24	1 Ce 24	1 Ce 24
Övrig ingenjörspersonal	1—21	2 Ce 22	2 Ce 22	3 högst Ce (Cg) 21
	1—19		1 Cg 17	
	1—17			
Tekniskt biträde	1—9		1 Cg 9	1 Cg 9
Kontorist	1—13		1 Ce 13	1—13

¹ Registrator och kassör. ² Deltid. ³ Befattning liknande denna finnes f. n. å tertiärlåneavdelningen.

Bostadsstyrelsens personalorganisation (forts.).

Befattning (enligt departementschefens förslag)	Nuvarande organisation (arvoden mot- svarande löneklass)	Organisations- sakkunnigas förslag till per- manent minimi- organisation	Byggnadslåne- byråns förslag till organisation under budget- året 1948/49	Departements- chefens förslag till organisation under budget- året 1948/49
1	2	3	4	5
<i>Utredningssektionen.</i>				
Förste aktuarie	1—27	1 Ce 27	1 Ca 27	1 Ca 27
Aktuarie	1—24	1 Ce 24	1 Ce 24	1 Ca 24
Amanuens	1	1	1	1
Assistent	1—17		1 Cg 17	1 Cg 17
<i>Planeringssektionen.</i>				
Förste aktuarie	1—24	1 Ce 29 1 Ce 27	1 Ca 29 1 Ce 27	1 Ce 29
Amanuenser	2	2	2	2
<i>Gemensam biträdespersonal.</i>				
Kansliskrivare	1—15	1 Ca 15	1 Ca 15	1—15
Kontorist	1—11	1 Ca 13	1 Ca 13	1—13
Kanslibitråde	1—11	1 Ca 11	1 Ca 11	1—11
Kontors-/skrivbiträden	20	21	21	21
<i>Tekniska byrån.</i>				
Byråchef	2 sakkunniga	1 Cp 10 1 arv. högre än 31	1 Cp 10 1 arv. högre än 31	1 Cp 10
<i>Arkitektsektionen.</i>				
Byrådirektör	6 ¹	1 Ce 31 5 arv. 29—31 ²	1 Ce 31 5 arv. 29—31	1 Ce 31
Arkitekter		1 Ce 29 1 arv. 13—15	1 Ca 29 1 arv. 13—15	5 högst Cg 31
Ritbiträde				1 högst Cg 15
<i>Byggnadstekniska sektionen.</i>				
Byrådirektör	1—30		1 Ce 31	1 Ce 31
Förste byråingenjör	1—27	1 arv. 29—31 ² 1 Ca 29	2 arv. 29—31 1 Ca 29	1 Ce 29
Förste byråingenjörer	1—28 1—27 1—26	3 Ce 27	1 Ce 29 5 Ce 27	3 Ce 27
Byråingenjörer	1—24 1—22	2 Ce 24	2 Ce 24	2 Ce 24
Övrig ingenjörspersonal	1—21 1—15 3—13 1—11		5 Ce 21	7 högst Ce (Cg) 21
<i>Gemensam biträdespersonal.</i>				
Kanslibiträden	2—11	2 Ca 11	1 Ce 13 1 Ca 11 1 Ce 11	2—11
Kontors-/skrivbiträden	12	6	12	13
<i>Byggnadstillståndssektionen.</i>				
Amanuenser	1—24 1		1 Ce 24 1	2
Ingenjör	1—22		1 Ce 22	1 Cg 22
Assistent	1—18		1 Cg 18	1 Cg 18
Kanslibitråde	1—11		1 Ce 11	1—11
Kontors-/skrivbiträden	6		6	6

¹ Deltid. ² Om byråchefsbefattningen innehaves av civilingenjör skall finnas två civilingenjörer och 4 arkitekter med arvode motsvarande löneklasserna 29—31.

Bostadsstyrelsens personalorganisation (forts.).

Befattning (enligt departementschefens förslag)	Nuvarande organisation (arvoden mot- svarande lönklass)	Organisations- sakkunnigas förslag till per- manent minimi- organisation	Byggnadslåne- byråns förslag till organisation under budget- året 1948/49	Departements- chefens förslag till organisation under budget- året 1948/49
1	2	3	4	5
Tvätterisektionen.		1	1	
Förste byråingenjör.....	1 Cg 26			1 Cg 29
Förste byråingenjör.....	1—22			1 Cg 27
Övrig ingenjörspersonal.....	1—21			5 högst Cg 21
	1—19			
	2—15			
	1—13			
Kontors-/skrivbiträde	1			1
Lånebyrån.				
Byråchef	1—Cp 14	1 Ca 33	1 Ca 33	1 Ca 33
Byrådirektör			1 Ce 31	1 Ce 31
Juridiska sektionen.				
Förste byråsekreterare	1—27	2 Ce 27	1 Ce 29	1 Ca 27
Byråsekreterare.....	1—24		1 Ce 27	1 Ca 24
			1 Ce 24	
Amanuenser	3	2	3	4
Kansliskrivare	1—15		1 Ce 15	1—15
Kontorist.....	1—13		1 Ce 13	1—13
Kanslibiträde	2—11	1 Ca 11	1 Ce 11	1—11
Kontors-/skrivbiträden	10	4	12	12
Flerfamiljshussektionen.		2		
Förste byråingenjör	1—29	2 Ce 29	1 Ce 29	1 Ce 29
Förste byråingenjörer.....	1—26	1 Ca 27	3 Ce 27	3 Ce 27
	1—25			
	1—24			
Byråingenjörer	2—24	4 Ce 24	3 Ce 24	3 Ce 24
	1—23			
Övrig ingenjörspersonal.....	1—23		3 Ce 22	12 högst Ce(Cg)21
	1—22		9 Ce 18	
	4—21			
	1—17			
	6—15			
	1—13			
	1—11			
	2—9			
Kanslibiträden	1—11		3 Ce 11	3—11
Kontors-/skrivbiträden	12		9	9
Enfamiljshussektionen.				
Förste byråingenjör.....	1—27		2 Ce 29	1 Ce 27
Förste byråsekreterare	1—24		1 Ce 27	1 Ce 27
Byråingenjör	1—24		2 Ce 27	1 Ce 24
Amanuenser	1		3	2
Övrig ingenjörspersonal.....	3—21		2 Ce 24	20 högst Ce(Cg)21
	2—19		4 Ce 21	
	3—17		2 Ce 19	
	2—15		1 Cg 19	
			9 Ce 15	
			3 Cg 15	

¹ Överflyttning av den personal hos egnahemsstyrelsen som handlägger ärenden avseende kollektiva tvätterier.

² Personal i den av de sakkunniga föreslagna sektionen för ekonomisk granskning.

Bostadsstyrelsens personalorganisation (forts.).

Befattning (enligt departementschefens förslag)	Nuvarande organisation (arvoden mot- svarande löneklass)	Organisations- sakkunnigas förslag till per- manent minimi- organisation	Byggnadslåne- byråns förslag till organisation under budget- året 1948/49	Departements- chefens förslag till organisation under budget- året 1948/49
1	2	3	4	5
Kanslibiträden	1—11		4 Ce 11 1 Cg 11	3—11
Kontors-/skrivbiträden	13		26	16
<i>Övertagandesektionen.</i>				
Förste byråingenjör.....	1—27		1 Ce 27	1 Ce 27
	1—17			
Amanuens	1—24		1	1
	1			
Kanslibiträde	1—11		1 Ce 11	1—11
Kontors-/skrivbiträde	1			1
<i>Värderingssektionen.</i>				
Förste byråingenjör.....	1—27		1 Ce 29	1 Ce 27
Övrig ingenjörspersonal.....	1—17		2 Ce 24	1 högst Ce (Cg) 21
	2—13		1 Ce 22	
Kontors-/skrivbiträden	2		1 Ce 11	2
<i>Marksektionen.</i>				
Förste byråingenjör.....	1—27		1 Ce 29	1 Ce 27
Kontors-/skrivbiträden	1—11		3	3
	3			
Sociala sektionen.				
Sektionschef	Arvode		Arvode	Arvode fastställt av Kungl. Maj:t
Konsulent	Arvode		Arvode	Arvode fastställt av Kungl. Maj:t
Amanuenser	2—24		2 Ce 24	6
	3		4	
Inspektör.....	1—23		1 Cg 23	1 Cg 23
Kontorsskrivare.....	1—19		1 Ce 19	1 Ce 19
	1—17			
Kansliskrivare	1—16		1 Ce 15	1—15
Kanslibiträden	2—11		2 Ce 11	2—11
Kontors-/skrivbiträden	28		22	22

Antalet ordinarie, extra ordinarie och extra biträdesbefattningar i bostadsstyrelsen enligt departementschefens förslag till organisation under budgetåret 1948/49.

Befattning	Anställningsform			Summa
	Ordinarie (Ca)	Extra ordinarie (Ce)	Extra (Cg)	
Kansliskrivare	1 ¹	4	—	5
Kontorister	—	3	—	3
Kanslibiträden	3	13	—	16
Kontors-/skrivbiträden	17	118 ²	—	135

¹ Kassör i Ca 15.

² Anställningsform enligt bestämmelserna om reglerad befordringsgång.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Sammanfattning.</i>	
<i>Inledning</i>	3
<i>I. Den nuvarande organisationen.</i>	
Centrala organ.	
Statens byggnadslånebyrå.....	5
Egnahemsstyrelsen	7
Övriga myndigheter	8
Lokala organ.	
Kommunala förmedlingsorgan.....	8
Egnahemsnämnderna och egnahemsombuden	9
Låne- och bidragsverksamhetens fördelning mellan bygg- nadslånebyrån och egnahemsorganisationen	10
<i>II. Allmänna synpunkter på frågan om handhavandet av bostadspolitiken.</i>	
Vissa redan fattade beslut	11
Bostadssociala utredningens organisationsförslag	13
Organisationssakkunnigas förslag.....	19
Ärenden rörande bostadshus å jordbruksfastighet, s. 20—23. — Fördel- ningen av arbetsuppgifterna mellan bostadsstyrelsen, länsbostadsnämnd- erna och förmedlingsorganen, s. 23—24. — Planeringen av bostadsför- sörjningen, s. 24—26. — Beviljande av lån och bidrag, s. 26—28. — För- valtningen av lån och bidrag, s. 28—29. — Arbetsuppgifternas fördelning under de närmaste åren, s. 29—31.	
Yttrandena.....	31
Departementschefen	45
<i>III. Bostadsstyrelsens organisation.</i>	
Organisationssakkunnigas förslag.....	57
Sammansättning m. m., s. 57—58. — Byråindelning, s. 58—60. — Allmänt rörande personalorganisationen, s. 60—61. — Personalbehovet å byråerna, s. 61—66. — Sakkunniga, s. 66—67.	
Yttrandena	67
Byggnadslånebyråns utlåtande jämte däröver avgivna yttranden....	71
Departementschefen	78
<i>IV. Länsbostadsnämndernas organisation.</i>	
Organisationssakkunnigas förslag.....	91
Förläggning, s. 91—92. — Personalorganisation, s. 92—94.	
Yttrandena	95
Departementschefen	98

V. *De kommunala bostadspolitiska organen.*

Organisationssakkunnigas förslag	104
Yttrandena	105
Departementschefen	105

VI. *Anslagsberäkningar.*

Anslag till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna.

Organisationssakkunniga	108
Byggnadslånebyrån	108
Departementschefen	112

Anslag till statens nämnd för samlingslokaler m. m.

Föreliggande framställningar	115
Utlåtande över framställningarna	116
Departementschefen	117

VII. *Hemställan.**Bilaga.*
